חסידות · ברסלב

שבחי הר"ן

רבי נתן שטרנהרץ

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

שבחי הר"ן

רבי נתן שטרנהרץ

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/שבחי-הרן/
הקובץ נוצר ב־15 בנובמבר 2026 מגרסה v38-202611151759 של הספרייה.

תוכן העניינים

הקדמה 4
פרק א 5
פרק ב 5
פרק ג 5
פרק ד 6
פרק ה 6
פרק ו 7
פרק ז 7
פרק ח 7
פרק ט 8
פרק י 8
פרק יא 9
פרק יב 9
פרק יג 9
פרק יד 10
פרק טו 11
פרק טז 11
פרק יז 13
פרק יח 13
פרק יט 14
פרק כ 14
פרק כא 15
פרק כב 16
פרק כג 17
פרק כד 17
פרק כה 18
פרק כו 18
פרק כז 19
סדר הנסיעה שלו לארץ ישראל 19

הקדמה

עַתָּה רָאִיתִי לְבָאֵר וּלְסַפֵּר קְצָת, מְעַט מִזְעָר, מִקְדֻשַּׁת הַנְּהָגַת רַבֵּנוּ הַקָּדוֹשׁ וְהַנּוֹרָא זַ"ל, מִיּוֹם שֶׁעָמַד עַל דַּעְתּוֹ עַד הַיּוֹם שֶׁנִּסְתַּלֵּק בְּשָׁלוֹם. קְצָת מַה שֶּׁשָּׁמַעְתִּי מִפִּיו הַקָּדוֹשׁ בְּעַצְמוֹ, וּקְצָת מֵאֲנָשִׁים אֲחֵרִים שֶׁהִכִּירוּ אוֹתוֹ מֵעוֹדוֹ, וּקְצָת מַה שֶּׁרָאִינוּ בְּעֵינֵינוּ.

וְאִם אָמְנָם, יָדַעְתִּי גַּם יָדַעְתִּי כִּי רַבִּים יִהְיוּ אֲשֶׁר לֹא יַאֲמִינוּ בִּדְבָרִים הָאֵלֶּה, כִּי רַבִּים קָמִים עָלָיו, עִם כָּל זֶה לֹא יָכֹלְתִּי לְהִתְאַפֵּק, מֵעֹצֶם הַפְצָרַת וּתְשׁוּקַת אֲנָשִׁים רַבִּים וְכֵן שְׁלֹמִים, אֲשֶׁר הִפְצִירוּ עַד בֹּשׁ, לְהַדְפִּיס קְצָת מִזֶּה.

גַּם סְעִיפֵי יְשִׁיבוּנִי, וְכִלְיוֹתַי יְעֻצוּנִי: הֲלֹא עַל כָּל פָּנִים הַהַנְהָגוֹת הַמְבֹאָרִים כָּאן, הֵם הַנְהָגוֹת קְדוֹשׁוֹת וְטוֹבוֹת מְאֹד, אֲשֶׁרֵי שֶׁיֹּאחֲז בָּהֶם. וּרְאוּיִם לְחוֹקְקָם עַל סֵפֶר הַנְהָגוֹת כָּאֵלּוּ, יִהְיֶה הָעוֹשֶׂה מִי שֶׁעָשָׂאן, עַל כָּל פָּנִים הַהַנְהָגוֹת הַלָּלוּ הֵם טוֹבִים וּקְדוֹשִׁים מְאֹד. וְאֵיכָכָה אוּכַל לִמְנוֹעַ הַטּוֹב מֵהַהוֹלְכִים בְּתָמִים, אֲשֶׁר נַפְשָׁם אִוְּתָה לִמְצוֹא בְּסֵפֶר דְּרָכִים יְשָׁרִים הַלָּלוּ.

וְגַם הָאֱמֶת עֵד לְעַצְמוֹ. וּמִי שֶׁיַּבִּיט בְּעֵין הָאֱמֶת בְּסִפְרֵי רַבֵּנוּ זַ"ל, יָבִין בְּעַצְמוֹ כִּי דְּבָרִים כָּאֵלּוּ אִי־אֶפְשָׁר לְהַשִּׂיג כְּלָל, בְּשֵׂכֶל אֱנוֹשִׁי, כִּי אִם לְקָדוֹשׁ וְטָהוֹר בְּקֻדְשָׁה וְטָהֳרָה יְתֵרָה כְּמוֹתוֹ.

וְאִי־אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ בָּזֶה, כִּי הֵם אַף לְמוֹתָר. כְּדֶרֶךְ שֶׁאוֹמְרִין הָעוֹלָם: אוֹ שֶׁלֹּא יוֹעִיל אוֹ שֶׁהֵם שֶׁלֹּא לְצָרֵךְ.

עַל כֵּן לִבִּי הָלַךְ אַחַת הֵנָּה וְאַחַת הֵנָּה, בְּעִנְיָן זֶה. וְאָמַרְתִּי וְיִהְי מַה אָרוּצָה דְּבָרַי אֵלֶּה, לְמַעַן יֵדְעוּ דּוֹר אַחֲרוֹן יָקוּמוּ וִיסַפְּרוּ לִבְנֵיהֶם, וּמִמֶּנּוּ יִרְאוּ וְכֵן יַעֲשׂוּ, לֵילֵךְ בִּנְתִיבוֹת הַלָּלוּ, וְלִדְרֹךְ בְּעִקְבוֹתָיו.

כִּי זֹאת אֵין צָרִיךְ לְפָנִים, שֶׁהַנְהָגוֹת כָּאֵלּוּ הֵם הַנְהָגוֹת קְדוֹשׁוֹת וְיקָרוֹת, וְכָל אֶחָד וְאֶחָד יָכוֹל לְהִתְקָרֵב לה' יִתְבָּרַךְ עַל יְדֵי הַנְהָגוֹת כָּאֵלּוּ. כִּי הֵם דְּבָרִים הַשָּׁוִים לְכָל נֶפֶשׁ כַּקָּטָן כַּגָּדוֹל. וַאֲפִילּוּ הַפָּחוּת שֶׁבְּיִשְׂרָאֵל אִם יִרְצֶה לָחוּשׁ עַל חַיָּיו וְלַחְשֹׁב עַל תַּכְלִיתוֹ הַנִּצְחִי, וְיִרְגִּיל עַצְמוֹ לָלֶכֶת בִּנְתִיבוֹת וּדְרָכִים הַלָּלוּ הַמְבֹאָרִים פֹּה, בְּוַדַּאי יִזְכֶּה לְחַיֵּי עוֹלָם, וְיוּכַל לָבֹא לְמַעֲלוֹת גְּבוֹהוֹת קְדוֹשׁוֹת כְּחַד מִבְּנֵי עֲלִיָּה. אִם יִהְיֶה חָזָק בְּדַעְתּוֹ לֶאֱחֹז דַּרְכּוֹ הַטּוֹב תָּמִיד, כְּיָתֵד חָזָק בַּל יִמּוֹט, כְּכָל הַמְבֹאָר פֹּה לְקַמָּן.

אַךְ זֹאת לָדַעַת, כִּי כָּל הַמְבֹאָר פֹּה, אֵינוֹ אֲפִילּוּ כִּטְפָּה מִן הַיָּם הַגָּדוֹל, מֵעֹצֶם קְדֻשָּׁתוֹ, וְהַפְלָגַת מַעֲלָתוֹ הָעוֹלָה לְמַעְלָה לְמַעְלָה, בְּמָקוֹם שֶׁאֵין יָד שֵׂכֶל אֱנוֹשִׁי שׁוֹלֶטֶת שָׁם.

וְגַם אֵין רְצוֹנֵנוּ לְבָאֵר קְצָת מוֹפְתִים נוֹרָאִים שֶׁרָאִינוּ מִמֶּנּוּ כִּי אֵין אָנוּ עוֹסְקִים לְסַפֵּר בְּשִׁבָחָיו הַקְּדוֹשִׁים, כִּי אִם מַה שֶּׁנּוֹגֵעַ לְיִרְאַת ה', אָמַרְתִּי אַךְ יִרְאוּ אוֹתָם הַדְּבָרִים יִקְחוּ מוּסָר.

כִּי כָּל הָאֲנָשִׁים הָרוֹאִים דְּבָרִים הַלָּלוּ בִּכְתָב אֶצְלֵנוּ, כֻּלָּם יוֹדוּ וִישַׁבְּחוּ וִיפָאֲרוּ אוֹתָם, וְנוֹגֵעַ בְּלִבָּם הִתְעוֹרְרוּת גָּדוֹל לה' יִתְבָּרַךְ. וְכֻלָּם מְבַקְּשִׁים וּמַפְצִירִים בִּי לְהָבִיאָם לְדְפוּס, הַעְתִּירוּ עָלַי דִּבְרֵיהֶם, עַד שֶׁהֶכְרַחְתִּי לְמַלֹּאות רְצוֹנָם.

וה' יִתְבָּרַךְ יְרַחֵם עָלֵינוּ שֶׁנִּזְכֶּה לֵילֵךְ בְּדַרְכֵי אֲבוֹתֵינוּ אֲשֶׁר עָשׂוּ בְּאֵימָה וּבְיִרְאָה רְצוֹן קוֹנָם, עַד יִבָּנֶה צִיּוֹן וִירוּשָׁלַיִם וְיָשׂוּבוּ יִשְׂרָאֵל אֶל אַרְבּוֹתֵיהֶם כַּיּוֹנִים.

בִּמְהֵרָה בְיָמֵינוּ אָמֵן:

מַיִם עֲמֻקִּים דִּבְרֵי פִי אִישׁ. נַחַל **נֹבֵעַ** מְקוֹר חָכְמָה.

פרק א

בְּהְיוֹתוֹ בִּימֵי קָטְנוּתוֹ בָּא עַל דַּעְתּוֹ לִפְרֹשׁ מֵהָעוֹלָם, וְרָצָה לְשַׁבֵּר תַּאֲוַת אֲכִילָה. אַךְ עֲדַיִן הָיָה בְּשֵׂכֶל קָטָן, וְנִדְמָה לוֹ שֶׁזֶּה אִי־אֶפְשָׁר שֶׁיַּנִּיחַ מֵאֲכִילָתוֹ כְּפִי מַה שֶּׁהָיָה רָגִיל לֶאֱכֹל בַּבֹּקֶר וּבַצָּהֳרַיִם וְכוּ'. עַל־כֵּן יָשַׁב עַצְמוֹ; שֶׁיִּהְיֶה בּוֹלֵעַ כָּל מַה שֶּׁיֹּאכַל, דְּהַיְנוּ שֶׁלֹּא יִהְיֶה לוֹעֵס מַה שֶּׁיֹּאכַל רַק יִבְלַע כְּמוֹת שֶׁהוּא, כְּדֵי שֶׁלֹּא יַרְגִּישׁ שׁוּם טַעַם בַּאֲכִילָתוֹ. וְעָשָׂה כֵּן, וְעָלָה נְפִיחוּת בְּצַוָּארוֹ (שֶׁקּוֹרִין גִּישְׁוָואלִין).

וְאָמַר: שֶׁהָיָה אָז רַק בֶּן שִׁשָּׁה שָׁנִים.

וְהַנְהָגָה זוֹ שָׁמַעְתִּי לְדָבָר גָּדוֹל מִצַּדִּיק גָּדוֹל מְאֹד מְאֹד שֶׁנָּהַג כָּךְ – שֶׁהָיָה בּוֹלֵעַ אֲכִילָתוֹ בְּלִי לְעִיסָה, אַךְ הוּא ז"ל נָהַג כָּךְ בִּהְיוֹתוֹ בֶּן שִׁשָּׁה שָׁנִים.

פרק ב

גַּם בִּהְיוֹתוֹ יוֹשֵׁב לִפְנֵי רַבּוֹ לִלְמֹד בִּימֵי קָטְנוּתוֹ, הָיָה רוֹצֶה תָּמִיד לְקַיֵּם: "שִׁוִּיתִי ה' לְנֶגְדִּי תָּמִיד" וְהָיָה מִתְיַגֵּעַ לְצַיֵּר נֶגֶד עֵינָיו שֵׁם: "הוי"ה" בָּרוּךְ הוּא, וּמֵחֲמַת שֶׁהָיְתָה מַחֲשַׁבְתּוֹ טְרוּדָה בָּזֶה לֹא הָיָה יוֹדֵעַ מַה שֶּׁלּוֹמֵד וְהָיָה רַבּוֹ כּוֹעֵס עָלָיו.

וְאַף־עַל־פִּי־כֵן, כָּל יְמֵי יַלְדוּתוֹ הָיָה עוֹשֶׂה עִנְיְנֵי מַעֲשֶׂה נַעֲרוּת הַרְבֵּה מְאֹד, דְּהַיְנוּ עִנְיְנֵי שְׂחוֹק וּקְפִיצוֹת וְטִיּוּל (שֶׁקּוֹרִין פַּאר שַׁייט) וְהָיָה רָגִיל בָּזֶה מְאֹד.

פרק ג

אַחַר־כָּךְ נִתְגַּדֵּל יוֹתֵר וּכְשֶׁנַּעֲשָׂה בַּר־מִצְוָה, קָרָא אוֹתוֹ דּוֹדוֹ הַרַב הַקָּדוֹשׁ מוֹרֵנוּ הָרַב אֶפְרַיִם זצ"ל (אַב־בֵּית־דִּין דְּקְהִלַּת קֹדֶשׁ סִידִילְקוֹב) וְאָמַר לוֹ הַפָּסוּק: "אָנִי הַיּוֹם יְלִדְתִּיךָ". כִּי זֶה

נֶאֱמַר עַל הַיּוֹם שֶׁהָאָדָם נַעֲשֶׂה בַּר־מִצְוָה (כַּמּוּבָא בַּסְּפָרִים). וְאָמַר לוֹ קְצָת מְעַט דִּבְרֵי מוּסָר. וְהָיָה יָקָר בְּעֵינָיו מְאֹד מְאֹד "כְּמוֹצֵא שָׁלָל רָב".
אַחַר־כָּךְ נִכְנַס לַחֻפָּה. וְתֵכֶף בִּיצִיאָתוֹ מִן הַחֻפָּה הָיָה מִתְלַהֵב מְאֹד וּמִתְגַּעְגֵּעַ מְאֹד לַעֲבוֹדַת ה' יִתְבָּרַךְ וְנִכְנָס בַּעֲבוֹדַת ה' מִיּוֹם אֶל יוֹם.

פרק ד

גַּם בִּימֵי קַטְנוּתוֹ, הִתְחִיל לְהַתְמִיד מְאֹד מְאֹד בְּלִמּוּדוֹ, וְהָיָה מְשַׁלֵּם לְהַמְלַמֵּד מִכִּיסוֹ שְׁלֹשָׁה גְּדוֹלִים [סוג מטבע] בְּעַד כָּל דַּף גְּמָרָא שֶׁהָיָה לוֹמֵד עִמּוֹ, מִלְּבַד הַשָּׂכָר לְמוּד שֶׁהָיָה אָבִיו מְשַׁלֵּם לְהַמְלַמֵּד, הָיָה הוּא בְּעַצְמוֹ ז"ל נוֹתֵן לְהַמְלַמֵּד מִשֶּׁלּוֹ שְׁלֹשָׁה גְּדוֹלִים בְּעַד כָּל דַּף וְדַף, כְּדֵי שֶׁהַמְלַמֵּד יַכְרִיחַ עַצְמוֹ לִלְמֹד עִמּוֹ הַרְבֵּה דַּפִּין גְּמָרָא בְּכָל יוֹם. וְכֵן הָיָה, שֶׁהָיָה הַמְלַמֵּד לוֹמֵד עִמּוֹ כַּמָּה וְכַמָּה דַּפִּין בְּכָל יוֹם וְיוֹם וְהוּא הָיָה מְשַׁלֵּם לוֹ כַּנַ"ל ג' גְּדוֹלִים בְּעַד כָּל דַּף וְדַף מִלְּבַד הַשָּׂכַר־לְמוּד.

פרק ה

וְכֵן הָיָה נִכְנָס בַּעֲבוֹדַת ה', וְכָל עֲבוֹדָתוֹ הָיָה בְּהֶצְנֵעַ גָּדוֹל מְאֹד מְאֹד, עַד שֶׁלֹּא יָדַע שׁוּם אָדָם מִמֶּנּוּ כְּלָל, כִּי הָיָה סָתוּם וְגָנוּז מְאֹד. וְכָל עֲבוֹדָתוֹ הָיָה בְּסֵתֶר וּבְהֶצְנֵעַ גָּדוֹל.
וְעִקַּר עֲבוֹדָתוֹ בַּתְּחִלָּה הָיָה בְּפִשְׁיטוּת גָּדוֹל בְּלִי שׁוּם חָכְמוֹת כְּלָל, רַק בִּפְשִׁיטוּת גָּמוּר.
וְכָל דָּבָר וְדָבָר שֶׁעָשָׂה הַכֹּל הָיָה בִּיגִיעָה גְּדוֹלָה וּבְכֹחַ גָּדוֹל וּבִמְסִירוּת נֶפֶשׁ. וְלֹא הָיָה לוֹ שׁוּם דְּבַר עֲבוֹדָה שֶׁבָּא לוֹ בְּנֵקֶל, רַק כָּל דָּבָר וְדָבָר בָּא לוֹ בִּיגִיעָה גְּדוֹלָה מְאֹד, שֶׁהָיָה מְיַגֵּעַ עַצְמוֹ כַּמָּה זְמַנִּים בִּשְׁבִיל כָּל דָּבָר וְדָבָר מֵעֲבוֹדַת הַשֵּׁם. וְהָיָה לוֹ כַּמָּה וְכַמָּה עֲלִיּוֹת וִירִידוֹת אֲלָפִים וּרְבָבוֹת עַד אֵין שִׁעוּר וָעֵרֶךְ.
וְהָיָה קָשֶׁה וְכָבֵד עָלָיו מְאֹד מְאֹד לְהַתְחִיל לִכְנֹס בַּעֲבוֹדַת ה' לְקַבֵּל עָלָיו עֹל עֲבוֹדָתוֹ יִתְבָּרַךְ. וְהָיָה רָגִיל לְהַתְחִיל אֵיזֶה יָמִים לַעֲסֹק בַּעֲבוֹדַת ה' וְאַחַר־כָּךְ נָפַל מִזֶּה וְחָזַר לְהַתְחִיל וְחָזַר וְנָפַל. וְכֵן הָיָה כַּמָּה וְכַמָּה פְּעָמִים.
עַד שֶׁפַּעַם אֶחָד נִתְחַזֵּק אָצְלוֹ שֶׁיִּהְיֶה חָזָק מְאֹד שֶׁיֹּאחֲזוּ בַּעֲבוֹדַת ה' לְעוֹלָם, וְלֹא יִסְתַּכֵּל עַל שׁוּם דָּבָר בָּעוֹלָם. וּמֵאָז וְהָלְאָה נִתְחַזֵּק לִבּוֹ בַּה'. וְאַף־עַל־פִּי־כֵן גַּם אַחַר־כָּךְ הָיָה לוֹ תָּמִיד עֲלִיּוֹת וִירִידוֹת הַרְבֵּה מְאֹד מְאֹד, רַק שֶׁאַחַר־כָּךְ הָיָה חָזָק שֶׁלֹּא יַנִּיחַ עֲבוֹדָתוֹ יִתְבָּרַךְ לְעוֹלָם, אַף־עַל־פִּי שֶׁיֵּשׁ לוֹ יְרִידָה לִפְעָמִים, אַף־עַל־פִּי־כֵן יִהְיֶה מִתְחַזֵּק עַצְמוֹ בַּעֲבוֹדַת ה' יִתְבָּרַךְ בְּכָל מַה שֶּׁיּוּכַל.

פרק ו

וְהָיָה רָגִיל לְהַתְחִיל בְּכָל פַּעַם מֵחָדָשׁ, דְּהַיְנוּ כְּשֶׁנָּפַל מִמַּדְרֵגָתוֹ לִפְעָמִים, לֹא הָיָה מְיַאֵשׁ עַצְמוֹ בִּשְׁבִיל זֶה, רַק אָמַר שֶׁיַּתְחִיל מֵחָדָשׁ כְּאִלּוּ לֹא הִתְחִיל עֲדַיִן כְּלָל לִכְנֹס בַּעֲבוֹדָתוֹ יִתְבָּרַךְ רַק עַתָּה הוּא מַתְחִיל מֵחָדָשׁ.
וְכֵן בְּכָל פַּעַם וּפַעַם, תָּמִיד הָיָה רָגִיל לְהַתְחִיל מֵחָדָשׁ. וְהָיָה לוֹ כַּמָּה הַתְחָלוֹת בְּיוֹם אֶחָד, שֶׁגַּם בְּיוֹם אֶחָד לִפְעָמִים נָפַל מֵעֲבוֹדָתוֹ וְהָיָה מַתְחִיל מֵחָדָשׁ וְכֵן כַּמָּה פְּעָמִים בְּיוֹם אֶחָד.

פרק ז

וְהָיָה מַתְמִיד בְּלִמּוּדוֹ מְאֹד. וְלָמַד הַרְבֵּה מְאֹד שַׁ"ס וּפוֹסְקִים וְתַנַ"דְּ וְעֵין יַעֲקֹב וְסִפְרֵי הַזֹּהַר וְתִקּוּנִים וְכָל כְּתְבֵי הָאֲרִ"י־ז"ל, וּשְׁאָר סְפָרִים הַרְבֵּה מְאֹד וְסִפְרֵי מוּסָר הַרְבֵּה מְאֹד.
וְאָמַר: שֶׁכָּל הַסְּפָרִים קְטַנִּים הַמְדַבְּרִים מִמּוּסָר כֻּלָּם הָיוּ בְּבֵית אָבִיו. וְלָמַד מִכֻּלָּם. גַּם לָמַד הַרְבֵּה "רֵאשִׁית חָכְמָה" וְאָמַר בְּפֵרוּשׁ: שֶׁלָּמַד אֶת סֵפֶר "רֵאשִׁית חָכְמָה" פְּעָמִים אֵין מִסְפָּר.
וְגָדֵל בְּקִיאוּתוֹ בְּכָל הַסְּפָרִים כְּפִי מַה שֶּׁרָאִינוּ בְּעֵינֵינוּ קְצָת הָיָה בְּלִי שִׁעוּר וּבִפְרָט בְּסִפְרֵי תַּנַ"דְּ וְ"עֵין יַעֲקֹב" וְכָל כְּתְבֵי הָאֲרִ"י וְסִפְרֵי הַזֹּהַר וְתִקּוּנִים, לֹא נִמְצָא דֻּגְמָתוֹ בָּעוֹלָם.
כִּי כָּל הַתּוֹרָה כֻּלָּהּ הָיְתָה מוּכָנָת לְפָנָיו וְשָׁגוּר בְּפִיו כַּשֻּׁלְחָן הֶעָרוּךְ מַמָּשׁ, כְּדָבָר הַמֻּנָּח לִפְנֵי הָאָדָם לִפְנֵי עֵינָיו שֶׁיָּכוֹל לִקַּח לְעַצְמוֹ מַה שֶּׁיִּרְצֶה, כֵּן מַמָּשׁ הָיוּ כָּל הַסְּפָרִים הַקְּדוֹשִׁים מוּכָנִים לִפְנֵי עֵינֵי שִׂכְלוֹ הַקָּדוֹשׁ בְּכָל־עֵת שֶׁרָצָה. וּקְצָת מִזֶּה יְכוֹלִים לִרְאוֹת וּלְהָבִין בִּסְפָרָיו הַקְּדוֹשִׁים.

פרק ח

וְסִפֵּר, שֶׁכָּל לִמּוּדוֹ בָּא לוֹ בִּיגִיעָה גְּדוֹלָה.
כִּי בִּתְחִלָּה הָיָה לוֹמֵד מִשְׁנָיוֹת וְלֹא הָיָה מֵבִין לִמּוּדוֹ וְהָיָה בּוֹכֶה הַרְבֵּה לִפְנֵי ה' יִתְבָּרַךְ שֶׁיָּאִיר עֵינָיו. וְהָיָה בּוֹכֶה וּבוֹכֶה כָּל כָּךְ עַד שֶׁזָּכָה שֶׁיּוּכַל לִלְמוֹד מִשְׁנָיוֹת, וְכֵן אַחַר־כָּךְ לָמַד שְׁאָר סְפָרִים וְלֹא הָיָה מֵבִין גַּם כֵּן וְהָיָה בּוֹכֶה וּבוֹכֶה גַּם־כֵּן הַרְבֵּה מְאֹד עַד שֶׁזָּכָה לְהָבִינָם. וְכֵן בְּלִמּוּד זֹהַר וְכִתְבֵי הָאֲרִ"י, ז"ל, הָיָה בּוֹכֶה גַּם כֵּן הַרְבֵּה עַד שֶׁזָּכָה לְהָבִין.
וְאָמַר: שֶׁבִּתְחִלָּה בְּכָל סֵפֶר וְסֵפֶר שֶׁלָּמַד לֹא הָיָה מֵבִין וְהָיָה קָשֶׁה לוֹ הַרְבֵּה וְלֹא הָיָה יָכוֹל לַעֲמֹד עַל פְּשׁוּטָן שֶׁל דְּבָרִים. וְהָיָה לוֹ יִסּוּרִים גְּדוֹלִים מִזֶּה וְהָיָה לְמוּדוֹ בִּיגִיעָה גְּדוֹלָה, וְאַף־עַל־פִּי־כֵן לָמַד הַרְבֵּה מְאֹד. כִּי הָיָה מְחַזֵּק עַצְמוֹ מְאֹד וְהַכֹּל זָכָה עַל־יְדֵי תְּפִלָּתוֹ וּבְכִיָּתוֹ כַּנַ"ל.

פרק ט

וְהָיָה מִתְעַנֶּה הַרְבֵּה מְאֹד, וְכַמָּה פְּעָמִים הִתְעַנָּה מִשַּׁבָּת לְשַׁבָּת, וְהַכֹּל בִּימֵי נְעוּרָיו מַמָּשׁ קֹדֶם הֱיוֹתוֹ בֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה. וְלִפְעָמִים הִתְעַנָּה שְׁנֵי פְּעָמִים מִשַּׁבָּת לְשַׁבָּת רְצוּפִים זֶה לָזֶה. וְאַף עַל פִּי שֶׁהָיָה "יֶלֶד שַׁעֲשׁוּעִים" וּמְגֻדָּל בְּתַפְנוּק, וְהָיָה אָדָם דַּק מְאֹד, אַף־עַל־פִּי־כֵן לֹא הָיָה חָס עַל־עַצְמוֹ כְּלָל, וְהִתְעַנָּה וְסִגֵּף עַצְמוֹ מְאֹד, וְהִתְעַנָּה חַ"י [שְׁמוֹנָה־עֶשְׂרֵה] פְּעָמִים מִשַּׁבָּת לְשַׁבָּת בְּשָׁנָה אַחַת.

פרק י

אַךְ עִקַּר עֲבוֹדָתוֹ אֲשֶׁר עַל יָדָהּ זָכָה לְמַה שֶּׁזָּכָה; הָיָה רַק רִבּוּי הַתְּפִלּוֹת וְהַתְּחִנּוֹת וְהַבַּקָּשׁוֹת וְהָרִצּוּיִים וְהַפִּיּוּסִים, שֶׁהָיָה רָגִיל מְאֹד לְהִתְפַּלֵּל וּלְהִתְחַנֵּן לְפָנָיו יִתְבָּרַךְ. וְהָיָה מְרַצֶּה וּמְפַיֵּס אוֹתוֹ יִתְבָּרַךְ בְּכַמָּה מִינֵי תְּחִנּוֹת וּבַקָּשׁוֹת שֶׁיְּזַכֵּהוּ בְּרַחֲמָיו לְקָרְבוֹ לַעֲבוֹדָתוֹ יִתְבָּרַךְ. וְעִקַּר מַה שֶּׁהוֹעִיל לוֹ הָיוּ הַתְּפִלּוֹת שֶׁהִתְפַּלֵּל בִּלְשׁוֹן 'אַשְׁכְּנַז', שֶׁהָיָה רָגִיל מְאֹד לְיַחֵד לוֹ אֵיזֶה מָקוֹם שֶׁמָּצָא שֶׁאֵין שָׁם בְּנֵי אָדָם וְהָיָה מְפָרֵשׁ שִׂיחָתוֹ לִפְנֵי ה' יִתְבָּרַךְ בַּלָּשׁוֹן שֶׁמְּדַבְּרִים בּוֹ, (דְּהַיְנוּ בִּלְשׁוֹן אַשְׁכְּנַז).

וְהָיָה מְרַצֶּה וּמְפַיֵּס אוֹתוֹ יִתְבָּרַךְ וּמְבַקֵּשׁ וּמִתְחַנֵּן לְפָנָיו יִתְבָּרַךְ בְּכַמָּה וְכַמָּה מִינֵי טְעָנוֹת וַאֲמִתְלָאוֹת שֶׁרָאוּי לוֹ יִתְבָּרַךְ שֶׁיְּקָרְבוֹ לַעֲבוֹדָתוֹ, וְהָיָה רָגִיל בָּזֶה מְאֹד מְאֹד וְהָיָה מְבַלֶּה יָמִים וְשָׁנִים עַל זֶה.

גַּם הָיָה מַטְמִין עַצְמוֹ עַל גַּבֵּי בֵּית אָבִיו, תַּחַת הַגַּג, שֶׁהָיָה שָׁם כְּמוֹ חֶדֶר בְּמִחְצָה שֶׁל קָנִים שֶׁמַּחֲזִיקִין שָׁם תֶּבֶן וּמִסְפּוֹא, וְשָׁם הָיָה מַטְמִין עַצְמוֹ וְהָיָה אוֹמֵר תְּהִלִּים וְהָיָה צוֹעֵק בְּלַחַשׁ לה' יִתְבָּרַךְ שֶׁיְּזַכֵּהוּ לְקָרְבוֹ אֵלָיו יִתְבָּרַךְ.

וְהַכְּלָל: שֶׁכָּל הַמִּינֵי בַּקָּשׁוֹת שֶׁבָּעוֹלָם שֶׁנִּמְצָאִים בְּאֵיזֶה סֵפֶר שֶׁיִּהְיֶה הַמָּצוּי בֵּינֵינוּ הַכֹּל כַּאֲשֶׁר לַכֹּל – לֹא הִנִּיחַ שׁוּם תְּחִנָּה וּבַקָּשָׁה שֶׁלֹּא אָמַרהּ כַּמָּה וְכַמָּה פְּעָמִים, הֵן תְּהִלִּים וְסֵפֶר "שַׁעֲרֵי צִיּוֹן" וְהַבַּקָּשׁוֹת הַנִּדְפָּסִים בְּהַסִּדּוּרִים הַגְּדוֹלִים וּשְׁאָר מִינֵי בַּקָּשׁוֹת וּתְחִנּוֹת, וַאֲפִלּוּ הַתְּחִנּוֹת הַנִּדְפָּסִים בִּלְשׁוֹן אַשְׁכְּנַז – כֻּלָּם לֹא הִנִּיחַ מִלְּאָמְרָם, וְהָיָה רָגִיל לוֹמַר כָּל הַתְּחִנּוֹת שֶׁאַחַר "מַעֲמָדוֹת" הַנִּדְפָּסִים אַחַר כָּל יוֹם וְיוֹם. וְהוּא הָיָה רָגִיל לוֹמַר כָּל הַתְּחִנּוֹת כֻּלָּם שֶׁל כָּל הַיָּמִים, בְּפַעַם אֶחָד.

גַּם הָיָה רָגִיל לִפְעָמִים לוֹמַר בַּתְּהִלִּים רַק הַפְּסוּקִים הַמְדַבְּרִים מִתְּחִנּוֹת וּבַקָּשׁוֹת וּצְעָקָה לה' יִתְבָּרַךְ, וְהָיָה אוֹמֵר רַק פְּסוּקִים אֵלּוּ וְהַשְּׁאָר לֹא הָיָה אוֹמֵר. וְהָיָה אוֹמֵר כָּל הַפְּסוּקִים הָאֵלּוּ מִכָּל סֵפֶר תְּהִלִּים בְּפַעַם אֶחָד.

וּמִלְּבַד כָּל זֶה, הָעִקָּר הָיָה, מַה שֶּׁהָיָה מִתְפַּלֵּל מֵעַצְמוֹ, דְּהַיְנוּ מַה שֶּׁהָיָה רָגִיל לְדַבֵּר מִלִּבּוֹ לִפְנֵי ה' יִתְבָּרַךְ (בִּלְשׁוֹן אַשְׁכְּנַז), שֶׁהָיָה מִתְפַּלֵּל וְטוֹעֵן לִפְנֵי ה' יִתְבָּרַךְ בְּכַמָּה וְכַמָּה מִינֵי טְעָנוֹת וּתְחִנּוֹת וּבַקָּשׁוֹת שֶׁאָמַר מִדַּעְתּוֹ וּמִלִּבּוֹ כַּנַ"ל שֶׁיְזַכֵּהוּ ה' יִתְבָּרַךְ לַעֲבוֹדָתוֹ.
וְזֶהוּ הָעִקָּר מַה שֶּׁהוֹעִיל לוֹ לִזְכוֹת לְמַה שֶּׁזָּכָה. כָּךְ שָׁמַעְנוּ מִפִּיו הַקָּדוֹשׁ בְּפֵרוּשׁ.

פרק יא

וְכַמָּה פְּעָמִים הָיָה מְדַבֵּר לִפְנֵי ה' יִתְבָּרַךְ דִּבְרֵי תְּחִנּוֹת וּבַקָּשׁוֹת מִלִּבּוֹ, וְנִזְדַּמֵּן לוֹ בְּתוֹךְ דִּבּוּרָיו טְעָנוֹת יָפוֹת וּתְפִלּוֹת נְכוֹנוֹת וּמְסֻדָּרוֹת וְהוּטְבוּ בְּעֵינָיו, וְהָיָה כּוֹתְבָם אֶצְלוֹ לִזְכָּרוֹן לְמַעַן יִהְיֶה רָגִיל לְהִתְפַּלֵּל אוֹתָם גַּם אַחַר־כָּךְ.
וְכֵן הָיָה רָגִיל בְּעִנְיָן זֶה לְדַבֵּר בֵּינוֹ לְבֵין קוֹנוֹ הַרְבֵּה מְאֹד מְאֹד וְכָל תְּפִלּוֹתָיו הָיוּ; שֶׁיְזַכֶּה לְהִתְקָרֵב לה' יִתְבָּרַךְ. וְהָיוּ לוֹ טְעָנוֹת גְּדוֹלוֹת לה' יִתְבָּרַךְ עַל זֶה.

פרק יב

וְאַף־עַל־פִּי־כֵן, הָיָה נִדְמֶה לוֹ תָּמִיד שֶׁאֵין מִסְתַּכְּלִין עָלָיו כְּלָל וְאֵין שׁוֹמְעִין לוֹ כְּלָל, רַק אַדְרַבָּא, נִדְמֶה לוֹ שֶׁמַּרְחִיקִין אוֹתוֹ מֵעֲבוֹדָתוֹ יִתְבָּרַךְ בְּכָל מִינֵי הַרְחָקוֹת וּכְאִלּוּ אֵין רוֹצִין בּוֹ כְּלָל וּכְלָל. כִּי הָיָה רוֹאֶה שֶׁחוֹלְפִין וְעוֹבְרִין כַּמָּה וְכַמָּה יָמִים וְשָׁנִים וַעֲדַיִן הוּא רָחוֹק מֵה' יִתְבָּרַךְ וְלֹא זָכָה עֲדַיִן לְשׁוּם הִתְקָרְבוּת, עַל כֵּן נִדְמָה בְּעֵינָיו שֶׁאֵין שׁוֹמְעִין דְּבָרָיו כְּלָל וְאֵין מִסְתַּכְּלִין עָלָיו כְּלָל, רַק אַדְרַבָּא – מַרְחִיקִין אוֹתוֹ בְּכָל מִינֵי הִתְרַחֲקוּת מֵעֲבוֹדָתוֹ יִתְבָּרַךְ.
אַךְ אַף־עַל־פִּי־כֵן הָיָה מְחַזֵּק עַצְמוֹ מְאֹד וְלֹא הִנִּיחַ אֶת מְקוֹמוֹ. וְכַמָּה פְּעָמִים הָיָה, שֶׁהָיָה נוֹפֵל בְּדַעְתּוֹ מֵחֲמַת זֶה שֶׁרָאָה שֶׁהוּא מִתְפַּלֵּל וּמַעְתִּיר וּמַפְצִיר כָּל כָּךְ שֶׁיִּתְקָרֵב לַעֲבוֹדַת־הַשֵּׁם־יִתְבָּרַךְ וְאֵין מִסְתַּכְּלִין עָלָיו כְּלָל.
וּמֵחֲמַת זֶה נָפַל לִפְעָמִים בְּדַעְתּוֹ וְלֹא הָיָה מְדַבֵּר עוֹד כָּל־כָּךְ בֵּינוֹ לְבֵין קוֹנוֹ אֵיזֶה יָמִים. אַחַר־כָּךְ נִזְכַּר בְּעַצְמוֹ וְהִתְבַּיֵּשׁ בְּעַצְמוֹ עַל שֶׁהִרְהֵר אַחַר מִדּוֹתָיו יִתְבָּרַךְ, כִּי בֶּאֱמֶת בְּוַדַּאי ה' יִתְבָּרַךְ חַנּוּן וְרַחוּם וְכוּ' וּבְוַדַּאי הוּא רוֹצֶה לְקָרְבוֹ וְכוּ'.
וְחָזַר וְנִתְחַזֵּק בְּדַעְתּוֹ, וְהִתְחִיל שׁוּב לְהַעְתִּיר וּלְדַבֵּר לִפְנֵי ה' יִתְבָּרַךְ כַּנַ"ל. וְכֵן הָיָה כַּמָּה פְּעָמִים.

פרק יג

וְהָיָה עוֹשֶׂה כָּל מִינֵי עֲבוֹדוֹת פְּשׁוּטוֹת שֶׁל עֲבוֹדַת הַשֵּׁם, בְּלִי שׁוּם חָכְמוֹת וְהַכֹּל בְּהֶצְנֵע גָּדוֹל. וְתֶכֶף כְּשֶׁיָּצָא לַחוּץ הָיָה עוֹשֶׂה בְּכַוָּנָה כָּל מִינֵי מַעֲשֶׂה נַעֲרוּת כָּל מִינֵי שְׂחוֹק

וּקְפִיצוֹת וּשְׁאָר עִנְיָנִים כָּאֵלּוּ (שֶׁקּוֹרִין פַּאר שַׁייטְקַייט) עַד שֶׁלֹּא הָיָה יָכוֹל לָבוֹא עַל דַּעַת שׁוּם אָדָם שֶׁהוּא רוֹצֶה בַּעֲבוֹדַת ה'.

וּבְתְחִלָּה, בִּימֵי יַלְדוּתוֹ, הָיָה נוֹהֵג שֶׁהָיָה לוֹקֵחַ אֵיזֶה גְּדוֹלִים [מטבעות גדולים] וְהֶחֱלִיפָם עַל טְפָלִים [מטבעות קטנים] וְנִכְנַס לְבֵית הַכְּנֶסֶת בְּהֶצְנֵעַ דֶּרֶךְ חַלּוֹן וְכַיּוֹצֵא, וְלָקַח עִמּוֹ הַסֵּפֶר "שַׁעֲרֵי צִיּוֹן" וְאָמַר הַ"לְּשֵׁם יִחוּד" שֶׁל עֶשְׂרִית מִצְוָה. וְלָקַח טָפֵל אֶחָד וְהִשְׁלִיכָהּ לְתוֹךְ הַמַּתָּן בַּסֵּתֶר. וְאַחַר־כָּךְ חָזַר וְעָשָׂה עַצְמוֹ כְּאִלּוּ הוּא מַסִּיחַ דַּעְתּוֹ מִזֶּה, וְאַחַר כָּךְ חָזַר וְאָמַר "לְשֵׁם־יִחוּד" הַנַּ"ל וְחָזַר וְהִשְׁלִיךְ פְּרוּטָה אַחַת לְתוֹךְ הַ"מַּתָּן־בַּסֵּתֶר", וְחָזַר וְהִסִּיחַ דַּעְתּוֹ וְחָזַר וְאָמַר הַלְּשֵׁם־יִחוּד הַנַּ"ל וְהִשְׁלִיךְ עוֹד פְּרוּטָה אַחַת.

וְכֵן חָזַר וְעָשָׂה כַּמָּה פְּעָמִים עַד שֶׁהִשְׁלִיךְ כָּל הַפְּרוּטוֹת לְתוֹךְ הַמַּתָּן־בַּסֵּתֶר, וְעַל כָּל פְּרוּטָה וּפְרוּטָה אָמַר הַלְּשֵׁם־יִחוּד הַנַּ"ל. וְכַוָּנָתוֹ הָיָה כְּדֵי שֶׁיַּעֲשֶׂה מִצְוֹת רַבּוֹת, כִּי עֲבוֹדָתוֹ הָיָה בִּפְשִׁיטוּת גָּמוּר בְּלִי שׁוּם חָכְמוֹת כְּלָל.

וְכֵן הָיָה עוֹשֶׂה, וְעוֹבֵד אֶת ה' יִתְבָּרַךְ בְּכָל מִינֵי עֲבוֹדוֹת פְּשׁוּטוֹת לְגַמְרֵי בְּלִי שׁוּם חָכְמוֹת כְּלָל, אַף־עַל־פִּי שֶׁבֶּאֱמֶת הָיָה חָכָם גָּדוֹל וּמֻפְלָג בְּחָכְמָה מְאֹד מְאֹד גַּם בִּימֵי קָטְנוּתוֹ וּבִימֵי נְעוּרָיו (כַּאֲשֶׁר הָיָה מְפֻרְסָם לְכָל מַכִּירָיו), אַף־עַל־פִּי־כֵן לֹא הִשְׁתַּמֵּשׁ בְּשׁוּם חָכְמָה כְּלָל בַּעֲבוֹדַת ה', רַק הָיָה נוֹהֵג לַעֲשׂוֹת כָּל הָעֲבוֹדוֹת הַפְּשׁוּטוֹת שֶׁבָּעוֹלָם. דְּהַיְנוּ לִמּוּד הַתּוֹרָה הַרְבֵּה, מִצְוֹת מַעֲשִׂיּוֹת, וְרִבּוּי תְּפִלּוֹת וּבַקָּשׁוֹת וְרִבּוּי הִתְבּוֹדְדוּת מְאֹד לְדַבֵּר וּלְפָרֵשׁ שִׂיחָתוֹ לְפָנָיו יִתְבָּרַךְ כַּנַּ"ל וְכַיּוֹצֵא בָּזֶה.

וְזֶה הָיָה עִקַּר חָכְמָתוֹ הַגְּדוֹלָה מְאֹד, כִּי מֵעִצָּם הַפְּלָגַת חָכְמָתוֹ זָכָה תֵּכֶף לְחָכְמָה זוֹ שֶׁאֵין צְרִיכִים שׁוּם חָכְמָה כְּלָל בַּעֲבוֹדַת ה'. כִּי זֶה עִקַּר הַחָכְמָה הַגְּדוֹלָה מִן הַכֹּל (כַּמְבֹאָר בִּדְבָרֵינוּ כַּמָּה פְּעָמִים) שֶׁלֹּא לִהְיוֹת שׁוּם חָכָם בַּעֲבוֹדַת ה' רַק בִּתְמִימוּת וּבִפְשִׁיטוּת בְּלִי שׁוּם חָכְמוֹת כְּלָל.

פרק יד

וְכָל דָּבָר וְדָבָר שֶׁרָצָה לַעֲשׂוֹת בַּעֲבוֹדַת ה' הָיָה קָשֶׁה עָלָיו מְאֹד, בְּכָל מִינֵי כְּבֵדוּת שֶׁבָּעוֹלָם. וּבַתְּחִלָּה הָיָה קָשֶׁה עָלָיו מְאֹד לֵישֵׁב יְחִידִי בְּבֵית מְיֻחָד אֵיזֶה שָׁעוֹת רְצוּפִים לַעֲסֹק בַּעֲבוֹדַת ה'. וְזֶה הַדָּבָר הָיָה קָשֶׁה עָלָיו מְאֹד בִּתְחִלָּה. אַךְ הוּא ז"ל הָיָה מַכְרִיחַ עַצְמוֹ מְאֹד וְשִׁבֵּר תַּאֲוָתוֹ וְיָשַׁב כַּמָּה וְכַמָּה שָׁעוֹת בְּכָל יוֹם בְּהִתְבּוֹדְדוּת בְּחֶדֶר מְיֻחָד.

וְכֵן הָיָה קָשֶׁה עָלָיו מְאֹד מְאֹד הָעֲבוֹדָה שֶׁהָיָה צָרִיךְ לַעֲשׂוֹת בְּכָל יוֹם. וְכָל כָּךְ הָיָה קָשֶׁה עָלָיו עַד שֶׁלֹּא הָיָה אֶפְשָׁר לִשְׁאֹב כְּלָל הָעֹל מִגֹּדֶל הַכְּבֵדוּת שֶׁהָיָה כָּבֵד וְקָשֶׁה עָלָיו מְאֹד מְאֹד.

וְרַק עַל־יְדֵי עֵצָה זוֹ נָשָׂא עָלָיו עֹל הָעֲבוֹדָה; הַיְנוּ שֶׁבְּכָל יוֹם הָיָה חוֹשֵׁב בְּדַעְתּוֹ שֶׁאֵין לוֹ רַק זֶה הַיּוֹם בִּלְבַד וְלֹא הִסְתַּכֵּל עַל יוֹם הַמָּחָרָת וְעַל זְמַן שֶׁלְּהַבָּא כְּלָל, רַק כְּאִלּוּ אֵין לוֹ רַק זֶה הַיּוֹם לְבַד.

וְעַל כֵּן הָיָה יָכוֹל לִשָּׂא עָלָיו עֹל הָעֲבוֹדָה שֶׁל זֶה הַיּוֹם לְבַד. כִּי עַל יוֹם אֶחָד לְבַד יָכוֹל הָאָדָם לְקַבֵּל עָלָיו כָּל מִינֵי עֲבוֹדוֹת שֶׁבָּעוֹלָם מֵאַחַר שֶׁהוּא רַק לְיוֹם אֶחָד בִּלְבַד. וּכְשֶׁנִּמְצָא הָעֲבוֹדָה שֶׁל זֶה הַיּוֹם אֲזַי בְּיוֹם הַמָּחָרָת חָזַר וְקִבֵּל עָלָיו הָעֲבוֹדָה שֶׁל אוֹתוֹ יוֹם הַמָּחָרָת.

וְכֵן נָהַג תָּמִיד, שֶׁלֹּא הָיָה חוֹשֵׁב בְּדַעְתּוֹ כִּי־אִם אוֹתוֹ הַיּוֹם לְבַד וְעַל־יְדֵי־זֶה הָיָה יָכוֹל לִשָּׂא עַל־עַצְמוֹ עֹל עֲבוֹדָתוֹ, שֶׁהָיְתָה כְּבֵדָה עָלָיו מְאֹד.

וּבְלֹא זֶה, לֹא הָיָה יָכוֹל לִשָּׂא עָלָיו כְּלָל, מֻחְלָט שֶׁהָיָה מַרְבֶּה בַּעֲבוֹדַת ה' מְאֹד בְּכַמָּה מִינֵי עֲבוֹדוֹת בְּכָל יוֹם וְהַכֹּל בְּטִרְחָא וּבִיגִיעָה גְּדוֹלָה וּבִכְבֵדוּת גָּדוֹל מְאֹד, עַד שֶׁלֹּא הָיָה אֶפְשָׁר לִשָּׂא עָלָיו עֹל כָּזֶה, כִּי־אִם עַל־יְדֵי עֵצָה הַנַּ"ל, שֶׁלֹּא הָיָה חוֹשֵׁב בְּדַעְתּוֹ רַק אוֹתוֹ הַיּוֹם בִּלְבַד כַּנַּ"ל.

פרק טו

וְהָיָה רָגִיל בְּנְדָרִים מְאֹד מְאֹד, שֶׁכַּמָּה פְּעָמִים כְּשֶׁבָּא הַיּוֹם, קִבֵּל עָלָיו בְּנֵדֶר כָּל סֵדֶר הָעֲבוֹדָה שֶׁהָיָה רוֹצֶה לַעֲשׂוֹת בְּאוֹתוֹ הַיּוֹם, וְאַחַר־כָּךְ אַף־עַל־פִּי שֶׁהָיָה קָשֶׁה עָלָיו מְאֹד, הָיָה מֻכְרָח לַעֲשׂוֹת מֵחֲמַת הַנֵּדֶר. וְכֵן עָשָׂה כַּמָּה וְכַמָּה פְּעָמִים.

וְכֵן בְּכָל מִינֵי גְּדָרִים וּסְיָגִים שֶׁל פְּרִישׁוּת מֵאֵיזֶה תַּאֲוָה וּמֵאֵיזֶה מִדָּה הָיָה רָגִיל הַרְבֵּה בְּנְדָרִים כַּמָּה וְכַמָּה פְּעָמִים. וְכַמָּה וְכַמָּה פְּעָמִים נִשְׁבַּע עַל אֵיזֶה דְּבָרִים בִּ"נְקִיטַת חֵפֶץ" כְּדֵי שֶׁיִּהְיֶה חָזָק לִפְרֹשׁ מֵאוֹתוֹ הַדָּבָר שֶׁהָיָה רוֹצֶה לִפְרֹשׁ עַצְמוֹ.

פרק טז

וְגֹדֶל עֹצֶם מַעֲלַת קְדֻשָּׁתוֹ בִּשְׁבִירַת "הַתַּאֲוָה הַכְּלָלִית" שֶׁהִיא כּוֹלֶלֶת כָּל הַתַּאֲוֹת רָעוֹת שֶׁהוּא תַּאֲוַת הַמִּשְׁגָּל, אִי־אֶפְשָׁר לְבָאֵר וּלְסַפֵּר.

וְאָמַר: שֶׁהָיוּ לוֹ נִסְיוֹנוֹת אֵין מִסְפָּר, רַק בֶּאֱמֶת אֵין זֶה נִסָּיוֹן כְּלָל, כִּי אָמַר: שֶׁאֵין זֶה תַּאֲוָה כְּלָל. וְאָמַר: שֶׁמִּי שֶׁהוּא רַק חָכָם אֱמֶת אֲפִלּוּ עַכּוּ"ם, מֵאַחַר שֶׁהוּא רַק חָכָם אֱמֶת, רָאוּי שֶׁלֹּא יִהְיֶה אֶצְלוֹ הַתַּאֲוָה הַזּוֹ נֶחֱשֶׁבֶת לְתַאֲוָה כְּלָל. וְאָמַר כִּי מִי שֶׁהוּא חָכָם בְּחָכְמַת הַנִּתּוּחַ וְיוֹדֵעַ סֵדֶר הָאֵיבָרִים שֶׁל הָאָדָם כְּפִי חָכְמַת הַנִּתּוּחַ, רָאוּי שֶׁיִּהְיֶה נִמְאָס אֶצְלוֹ הַתַּאֲוָה הַזֹּאת בְּתַכְלִית הַמַּאוּס. וּבְעִנְיָן מָאוּס תַּאֲוָה זוֹ הִפְלִיג לְדַבֵּר הַרְבֵּה מְאֹד בְּעִנְיָן זֶה, אֲשֶׁר אִי־אֶפְשָׁר לְבָאֵר מֵחֲמַת הַשִּׂכְחָה.

וְהַכְּלָל: שֶׁהָיָה מְמָאֵס מְאֹד תַּאֲוָה זוֹ בְּתַכְלִית הַמְּאוּס, עַד שֶׁגָּזַר וְאָמַר: שֶׁמִּי שֶׁהוּא חָכָם אֻמָּת קָצָת, אֵין הַתַּאֲוָה הַזֹּאת נֶחֱשֶׁבֶת לְנִסָּיוֹן כְּלָל.

אֲבָל גַּם קֹדֶם שֶׁזָּכָה לָזֶה שֶׁיִּתְבַּטֵּל וְיִהְיֶה נִמְאָס אֶצְלוֹ לְגַמְרֵי הַתַּאֲוָה הַזֹּאת, גַּם קֹדֶם לָזֶה, גַּם אָז הָיוּ לוֹ כַּמָּה וְכַמָּה נִסְיוֹנוֹת גְּדוֹלוֹת וְנוֹרָאוֹת מְאֹד בְּתַאֲוָה זוֹ, אֲשֶׁר אִי־אֶפְשָׁר לְבָאֵר בִּפְרָט. כִּי בִּימֵי נְעוּרָיו מַמָּשׁ, בְּעֵת רְתִיחַת הַדָּמִים הָיָה לוֹ כַּמָּה וְכַמָּה נִסְיוֹנוֹת גְּדוֹלוֹת שֶׁל תַּאֲוָה זוֹ, עַד אֵין מִסְפָּר, אֲשֶׁר הָיָה בְּיָדוֹ לְמַלֹּאת תַּאֲוָתוֹ וְהָיָה בְּסַכָּנָה גְּדוֹלָה מְאֹד מְאֹד. אַךְ הָיָה גִּבּוֹר חָזָק וְהִתְגַּבֵּר עַל יִצְרוֹ וְכָפָה תַּאֲוָתוֹ כַּמָּה וְכַמָּה פְּעָמִים.

וְאַף־עַל־פִּי־כֵן לֹא הָיָה מִתְרַחֵק עַצְמוֹ פַּעַם שֵׁנִית לִבְרֹחַ מֵהַנִּסָּיוֹן, רַק אַדְרַבָּא הָיָה חָפֵץ בְּנִסְיוֹנוֹת וְהָיָה מִתְפַּלֵּל לה' יִתְבָּרַךְ שֶׁיְּזַמֵּין לוֹ נִסְיוֹנוֹת. כִּי הָיָה חָזָק בְּדַעְתּוֹ שֶׁבְּוַדַּאי לֹא יִמְרֹד כְּנֶגֶד ה' יִתְבָּרַךְ. כִּי אֵיךְ אֶפְשָׁר שֶׁיַּעֲשֶׂה עֲבֵרָה ח"ו וְיַעֲבֹר עַל רְצוֹן ה' יִתְבָּרַךְ, אִם לֹא שֶׁיִּהְיֶה נַעֲשֶׂה מְשֻׁגָּע ח"ו בְּעֵת הַזֹּאת? אֲבָל מֵאַחַר שֶׁיִּהְיֶה לוֹ אֵיזֶה שֵׂכֶל בָּעֶלְמָא בְּעֵת הַנִּסָּיוֹן בְּוַדַּאי יוּכַל לַעֲמֹד, לְפִי גֹּדֶל חֹזֶק לִבּוֹ שֶׁהָיָה חָזָק בַּה' מְאֹד.

וְאַף־עַל־פִּי־כֵן, בְּעֵת שֶׁבָּא עָלָיו הַנִּסָּיוֹן הָיָה בְּסַכָּנָה גְּדוֹלָה מְאֹד וְהָיָה צוֹעֵק לה' יִתְבָּרַךְ מְאֹד, עַד שֶׁזָּכָה לְהִתְגַּבֵּר עַל יִצְרוֹ וּלְהִנָּצֵל. וְאַף־עַל־פִּי־כֵן לֹא הִתְרַחֵק עַצְמוֹ מֵהַנִּסָּיוֹן פַּעַם אַחֶרֶת אַף־עַל־פִּי שֶׁבִּשְׁעַת הַנִּסָּיוֹן הָיָה קָשֶׁה עָלָיו מְאֹד כַּנַּ"ל. וְכֵן הָיָה כַּמָּה וְכַמָּה פְּעָמִים הַרְבֵּה מְאֹד עַד אֵין שִׁעוּר.

וה' יִתְבָּרַךְ הָיָה בְּעֶזְרוֹ וְזָכָה לְהִתְגַּבֵּר עַל יִצְרוֹ וּלְשַׁבֵּר תַּבְעֶרֶת הַמְּדוּרָה שֶׁל תַּאֲוָה הַכְּלָלִית הַזֹּאת. וְהָיָה קָדוֹשׁ גָּדוֹל מְאֹד מְאֹד בִּפְרִישׁוּת תַּאֲוָה זוֹ בִּפְרִישׁוּת גָּדוֹל וּבְקָדֻשָּׁה גְּדוֹלָה וְנוֹרָאָה מְאֹד. וְאָמַר: שֶׁהַבַּעַל־דָּבָר רָצָה לְהַנִּיחַ לוֹ הַכֹּל רַק שֶׁהוּא יְוַתֵּר לוֹ דָּבָר אֶחָד. וְהוּא אָמַר – לְהַפּוּךְ! שֶׁהוּא יַנִּיחַ הַכֹּל, רַק אוֹתוֹ הַדָּבָר אֵינוֹ רוֹצֶה לְהַנִּיחַ מִלְּשַׁבְּרוֹ.

דְּהַיְנוּ שֶׁהַבַּעַל דָּבָר הָיָה מְרֻצֶּה לְהַנִּיחַ לוֹ שֶׁיְּשַׁבֵּר כָּל הַתַּאֲוֹת רַק שֶׁהוּא יְוַתֵּר לוֹ דָּבָר אֶחָד מִן הַסְּתָם הַיְנוּ הַתַּאֲוָה הַכְּלָלִית הַנַּ"ל, שֶׁעִקַּר הַיֵּצֶר הָרָע הוּא בְּתַאֲוָה זוֹ. אֲבָל הוּא ז"ל אָמַר לְהֶפֶךְ – שֶׁהוּא יַנִּיחַ לוֹ הַכֹּל לִבְלִי לְשַׁבְּרוֹ, רַק זֹאת הַתַּאֲוָה רוֹצֶה לְשַׁבְּרָהּ לְגַמְרֵי.

וְכֵן הָיָה נוֹהֵג מִתְּחִלָּה, שֶׁכָּל מְגַמָּתוֹ וְכָל יְגִיעָתוֹ הָיוּ רַק לְשַׁבֵּר בָּרִאשׁוֹנָה הַתַּאֲוָה הַכְּלָלִית הַזֹּאת. וְלֹא הָיָה מַשְׁגִּיחַ כְּלָל בִּתְחִלָּה לְשַׁבֵּר תַּאֲוֹת אֲכִילָה, רַק אַדְרַבָּא, בִּתְחִלָּה הָיָה אוֹכֵל הַרְבֵּה מְאֹד מְאֹד, הַרְבֵּה יוֹתֵר מִשְּׁאָר בְּנֵי־אָדָם, וְאָמַר, שֶׁאָז הָיָה מַמְשִׁיךְ כָּל הַתַּאֲוֹת לְתוֹךְ תַּאֲוַת אֲכִילָה, וְאַחַר־כָּךְ שִׁבֵּר גַּם זֹאת הַתַּאֲוָה שֶׁל אֲכִילָה.

וְהָיוּ לוֹ כַּמָּה מִינֵי יְגִיעוֹת וַעֲבוֹדוֹת וּמִלְחָמוֹת וְנִסְיוֹנוֹת אֵין מִסְפָּר קֹדֶם שֶׁשִּׁבֵּר הַתַּאֲוָה הַכְּלָלִית הַנַּ"ל. וְכַמָּה וְכַמָּה תְּפִלּוֹת וְתַחֲנוּנִים וּבְכִיּוֹת וְשִׂיחוֹת שֶׁהָיָה מִתְפַּלֵּל וּמִתְחַנֵּן

וְשׁוֹפֵךְ לִבּוֹ לִפְנֵי ה' יִתְבָּרַךְ בְּכַמָּה וְכַמָּה מִינֵי תַּחֲנוּנִים וְרִצּוּיִים וּפִיּוּסִים שֶׁיִּהְיֶה ה' יִתְבָּרַךְ בְּעֶזְרוֹ לְהַנָּצֵל מִהַאֲוָה זוֹ.

עַד אֲשֶׁר זָכָה לַעֲמֹד בְּכָל הַנִּסְיוֹנוֹת, וְקִדֵּשׁ עַצְמוֹ מְאֹד בִּפְרִישׁוּת תַּאֲוָה זוֹ עַד אֵין שִׁעוּר וָעֵרֶךְ, עַד אֲשֶׁר זָכָה לְשַׁבֵּר תַּאֲוָה זוֹ לְגַמְרֵי. עַד אֲשֶׁר הָיָה לְפֶלֶא אֶצְלוֹ עַל מִי שֶׁנִּדְמֶה לוֹ שֶׁקָּשֶׁה לְשַׁבֵּר תַּאֲוָה זוֹ כִּי אְמַר שֶׁאֵין זֶה תַּאֲוָה כְּלָל, וְהָיָה מַרְבֶּה לְדַבֵּר בְּעִנְיָן זֶה, בְּעִנְיָן בִּטּוּל וּמְאוּס תַּאֲוָה זוֹ.

וְאָמַר: שֶׁאִי־אֶפְשָׁר לְדַבֵּר מִזֶּה עִם אֲנָשִׁים שֶׁכְּבָר נִתְגַּשְּׁמוּ בְּעִנְיָן זֶה. כִּי כְּבָר נִתְעָרְבוּ דְּמֵיהֶם כָּל־כָּךְ עַד שֶׁנִּתְעָרֵב דַּעְתָּם עַד שֶׁאֵין יְכוֹלִים לְהָבִין כְּלָל וְאֵין נִכְנָס בְּלִבָּם כְּלָל שֶׁאֶפְשָׁר לְמָאֵס תַּאֲוָה זוֹ, עַל־כֵּן אִי־אֶפְשָׁר לְדַבֵּר בָּזֶה הַרְבֵּה.

אֲבָל בֶּאֱמֶת מִי שֶׁהוּא חָכָם אֱמֶת קְצָת יְכוֹל בְּקַל לְמָאֵס תַּאֲוָה זוֹ לְגַמְרֵי. כִּי אְמַר שֶׁאֵין זֶה נִסָּיוֹן כְּלָל לְמִי שֶׁהוּא רַק חָכָם אֱמֶת כַּנַּ"ל. וְאָמַר שֶׁבְּהֶכְרֵחַ שֶׁיֵּשׁ בְּכָל זֶה סוֹד, כִּי בֶּאֱמֶת אֵין זֶה תַּאֲוָה כְּלָל.

וְהִתְפָּאֵר עַצְמוֹ מְאֹד בְּגֹדֶל חָזְקוֹ בִּשְׁבִירַת תַּאֲוָה זוֹ. וְהָיָה קָדוֹשׁ גָּדוֹל וְנוֹרָא מְאֹד בְּעִנְיָן זֶה וְאָמַר עַל־עַצְמוֹ שֶׁאֵין לוֹ שׁוּם תַּאֲוָה כְּלָל.

וְאָמַר: שֶׁאֶצְלוֹ זָכָר וּנְקֵבָה שָׁוִים. דְּהַיְנוּ שֶׁאֵין לוֹ שׁוּם מִלְחָמָה מֵחֲמַת אֵיזֶה צַד הִרְהוּר כְּשֶׁרוֹאֶה אוֹ כְּשֶׁמְּדַבֵּר עִם אֵיזֶה אִשָּׁה. כִּי הַכֹּל שָׁוֶה אֶצְלוֹ.

פרק יז

גַּם אָמַר: שֶׁהַזּוּג שֶׁל הַצַּדִּיק הָאֱמֶת, קָשֶׁה עָלָיו עִנְיָן זֶה. וְלֹא דַּי שֶׁאֵין לוֹ שׁוּם תַּאֲוָה כְּלָל, כִּי אִם אַדְרַבָּא יֵשׁ לוֹ יִסּוּרִין מִזֶּה מַמָּשׁ כְּמוֹ יִסּוּרֵי הַתִּינוֹק בִּשְׁעַת מִילָה. כִּי מַמָּשׁ יִסּוּרִין אֵלּוּ יֵשׁ לְהַצַּדִּיק בִּשְׁעַת זוּוּג וְיוֹתֵר מִזֶּה. כִּי הַתִּינוֹק אֵין לוֹ דַּעַת, עַל־כֵּן אֵין הַיִּסּוּרִים שֶׁלּוֹ גְּדוֹלִים כָּל־כָּךְ, אֲבָל הַצַּדִּיק שֶׁיֵּשׁ לוֹ דַּעַת יִסּוּרָיו גְּדוֹלִים מֵהַתִּינוֹק.

וְזֶה הָיָה אֶצְלוֹ דָּבָר פָּשׁוּט. וְאָמַר: שֶׁכָּל אָדָם יָכוֹל לִזְכּוֹת לָבוֹא לְמַדְרֵגָה זוֹ. וּכְפִי הַנִּרְאֶה מִדְּבָרָיו הָיָה שְׁקִדָּשְׁתוֹ שֶׁל עַצְמוֹ גָּבוֹהַּ עוֹד יוֹתֵר וְיוֹתֵר.

פרק יח

וְאָמַר: שֶׁאֶצְלוֹ אִישׁ וְאִשָּׁה שָׁוִין, הַיְנוּ שֶׁאֵין מַגִּיעַ לוֹ שׁוּם צַד מַחֲשָׁבָה כְּשֶׁרוֹאֶה אִשָּׁה. רַק הַכֹּל שָׁוֶה אֶצְלוֹ בְּעֵינָיו כְּאִלּוּ רוֹאֶה אִישׁ.

וְאָמַר פַּעַם אַחַת: שֶׁאֵינוֹ מִתְיָרֵא לֹא מֵאִשָּׁה וְלֹא מִמַּלְאָךְ. וּבָזֶה יֵשׁ הַרְבֵּה לְבָאֵר. כִּי מִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ עֲדַיִן אֵיזֶה צַד פְּחַד כָּל שֶׁהוּא מֵהַהִרְהוּרֵי אִשָּׁה אֲפִלּוּ אִם הוּא נָקִי בָּזֶה רַק שֶׁאֵינוֹ נָקִי בְּתַכְלִית הַזִּכּוּךְ, וַעֲדַיִן יֵשׁ לוֹ אֵיזֶה פַּחַד כָּל שֶׁהוּא מִזֶּה, הוּא צָרִיךְ לִפְחֹד מִמַּלְאָךְ.

אֲבָל הוּא הִתְפָּאֵר שֶׁאֵין לוֹ שׁוּם פַּחַד מִזֶּה, עַל־כֵּן אֵין לוֹ פַּחַד מִמַּלְאָךְ.
וְזֶה מְרֻמָּז קְצָת בְּדִבְרֵי רַבּוֹתֵינוּ ז"ל (קִדּוּשִׁין פא.): "אֲנָא בִּשְׂרָא וְאַנְתְּ אֵשׁ וַאֲנָא עָדִיפְנָא מִנָּךְ" שֶׁאָמַר רַב עַמְרָם חֲסִידָא אֶל הַמַּלְאָךְ (ומובא בִּדְבָרָיו ז"ל, בְּהַתּוֹרָה "תִּקְעוּ מָמְשָׁלָה" סִימָן א' בְּלִקּוּטֵי תְּנָיָנָא עַיֵּן שָׁם הֵיטֵב וְהָבֵן).

פרק יט

גַּם הָיָה רָגִיל מְאֹד בִּימֵי קַטְנוּתוֹ וּבִימֵי יַלְדוּתוֹ לָרוּץ בְּכָל פַּעַם עַל קֶבֶר הַבַּעַל־שֵׁם־טוֹב זצוק"ל, לְבַקֵּשׁ מֵאִתּוֹ שֶׁיַּעְזְרוֹ לְהִתְקָרֵב לה' יִתְבָּרַךְ.
וְהָיָה רָגִיל לֵילֵךְ לְשָׁם בַּלַּיְלָה. וּבִזְמַן הַחֹרֶף, בְּעֵת שֶׁהָיָה הַקְּרִירוּת גָּדוֹל מְאֹד, הָיָה הוֹלֵךְ לְשָׁם בַּלַּיְלָה, וּמִשָּׁם חָזַר וְהָלַךְ אֶל הַמְּקוֹם. וְהָיָה שָׁם מְקוֹם חוּץ לַמֶּרְחָץ, וּמְקוֹם אֶחָד בְּתוֹךְ הַמֶּרְחָץ. וּבָחַר לוֹ לֵילֵךְ בְּהַמְּקוֹם שֶׁחוּץ לַמֶּרְחָץ, בְּעֵת הַקְּרִירוּת גָּדוֹל.
וּכְבָר הָיָה קָר לוֹ מְאֹד מֵחֲמַת שֶׁבָּא מֵהַקֶּבֶר הַנַּ"ל, כִּי הָיָה דֶּרֶךְ רָחוֹק בֵּין בֵּיתוֹ לְהַבַּיִת עֶלְמִין, וְכֵן מֵהַבַּיִת עֶלְמִין לַמְּקוֹם. מִלְּבַד הַשְּׁהִיּוֹת שֶׁנִּשְׁתַּהָה הַרְבֵּה עַל הַקֶּבֶר. אַף־עַל־פִּי־כֵן אַחַר כָּל זֶה הָיָה הוֹלֵךְ דַּוְקָא לִטְבֹּל בְּהַמְּקוֹם שֶׁהָיְתָה עוֹמֶדֶת בַּחוּץ, כְּדֵי לְסַגֵּף עַצְמוֹ. וְכָל זֶה בְּהֶצְנֵעַ בַּלַּיְלָה.
וְשָׁמַעְתִּי מֵאֶחָד שֶׁאָמַר שֶׁשָּׁמַע מִפִּיו הַקָּדוֹשׁ: שֶׁבְּעֵת שֶׁעָשָׂה הַנְּהָגוֹת אֵלּוּ, לֹא הָיָה כִּי־אִם בֶּן שֹׁשָׁה שָׁנִים.
וְכָל כָּךְ הָיָה מֻצְנָע בַּעֲבוֹדָתוֹ מִבְּנֵי אָדָם, עַד שֶׁפַּעַם אַחַת הָלַךְ לַמְּקוֹם בַּבֹּקֶר בַּחֹרֶף, וּבָא מֵהַטְּבִילָה וְהַפֵּאוֹת הָיוּ לַחוֹת מֵהַמַּיִם. וְתָמְהוּ עָלָיו הָעוֹלָם; שֶׁבַּחֹרֶף יִהְיֶה הָאָדָם חוֹפֵף רֹאשׁוֹ?. כִּי לֹא עָלָה עַל דַּעְתָּם שֶׁהָיָה בַּמְּקוֹם, רַק סָבְרוּ שֶׁחָפַף רֹאשׁוֹ. וְתָמְהוּ עָלָיו עַל שֶׁחָפַף רֹאשׁוֹ בְּקִרְירוּת כָּזֶה. וְהָיוּ מַחֲזִיקִים זֹאת לְמַעֲשֶׂה נְעֲרוּת שֶׁלּוֹ. כִּי הָיָה מֻצְנָע מְאֹד מְאֹד בַּעֲבוֹדָתוֹ.
גַּם כָּל הַתַּעֲנִיתִים הָרַבִּים מְאֹד שֶׁהִתְעַנָּה, לֹא הָיָה יוֹדֵעַ מֵהֶם שׁוּם אָדָם בָּעוֹלָם, אֲפִלּוּ אָבִיו וְאִמּוֹ וּקְרוֹבָיו. רַק אִשְׁתּוֹ לְבַד הָיְתָה יוֹדַעַת מִזֶּה. וְהָיָה מַשְׁבִּיעָהּ שֶׁלֹּא תְּגַלֶּה לְשׁוּם אָדָם.
וְהָיָה עוֹשֶׂה כַּמָּה וְכַמָּה תַּחְבּוּלוֹת לְהַעֲלִים וּלְהַסְתִּיר כָּל הַתַּעֲנִיתִים שֶׁהִתְעַנָּה בְּאֹפֶן שֶׁלֹּא יָדַע מֵהֶם אִישׁ.

פרק כ

וּבְעֵת שֶׁהָיָה יוֹשֵׁב בְּבֵית חוֹתְנוֹ, כְּשֶׁהָיָה חָפֵץ לְדַבֵּר עִם הַבַּעַל־שֵׁם־טוֹב ז"ל, דְּהַיְנוּ לֵילֵךְ עַל קִבְרוֹ וּלְבַקֵּשׁ מֵאִתּוֹ אֵיזֶה דִּבּוּר בַּקָּשָׁה, הָיָה רָגִיל לִנְסֹעַ לְקָהִלַּת סְמִילָא שֶׁהָיָה סָמוּךְ לְבֵית חוֹתְנוֹ. וְהָלַךְ עַל קֶבֶר הַצַּדִּיק הַמְפֻרְסָם מוֹרֵנוּ הָרַב יְשַׁעְיָה מִיאנוב ז"ל, שֶׁהוּא מָנַח

שָׁם. וְעָשָׂה אֶת הַצַּדִּיק הַנַּ"ל לְשָׁלִיחַ – שֶׁיֵּלֵךְ וְיוֹדִיעַ לְהַבַּעַל־שֵׁם־טוֹב ז"ל אֶת בַּקָּשָׁתוֹ מַה שֶּׁהָיָה צָרִיךְ אָז.

פרק כא

וּבְעִנְיַן תַּאֲוַת אֲכִילָה. הָיָה לוֹ גַּם־כֵּן מִלְחָמָה גְּדוֹלָה וִיגִיעָה גְּדוֹלָה מְאֹד קֹדֶם שֶׁשִּׁבְּרָהּ. כִּי בִּתְחִלָּה לֹא הָיָה מַשְׂגִּיחַ כְּלָל לְשַׁבֵּר תַּאֲוַת אֲכִילָה כַּנַּ"ל. אַחַר־כָּךְ רָצָה לְשַׁבֵּר תַּאֲוָה זוֹ, וְהָיָה קָשֶׁה וְכָבֵד עָלָיו מְאֹד מְאֹד. וְכָל־כָּךְ הָיָה קָשֶׁה עָלָיו שִׁבְירַת תַּאֲוַת אֲכִילָה, עַד שֶׁנִּדְמָה לוֹ שֶׁכָּל הַתַּאֲוֹוֹת יוֹכֵל לְשַׁבֵּר מִלְּבַד תַּאֲוָה זוֹ שֶׁל אֲכִילָה. וְנִדְמָה לוֹ שֶׁתַּאֲוָה זוֹ שֶׁל אֲכִילָה בְּהֶכְרֵחַ שֶׁתִּשָּׁאֵר, כִּי אִי־אֶפְשָׁר לְשַׁבְּרָהּ. כָּל כָּךְ הָיָה חָזָק עָלָיו הִתְגַּבְּרוּת תַּאֲוָה זוֹ. וְאַף־עַל־פִּי־כֵן הִתְגַּבֵּר עַצְמוֹ וְכָפָה אֶת יִצְרוֹ וְשִׁבֵּר גַּם תַּאֲוָה זוֹ שֶׁל אֲכִילָה לְגַמְרֵי. וְגָדֵל קְדֻשָּׁתוֹ בְּפְרִישׁוּת תַּאֲוַת אֲכִילָה הָיָה מְפֻרְסָם לְעֵין כֹּל. כִּי לֹא הָיָה אוֹכֵל כְּלָל, וְגַם מְעַט שֶׁהָיָה אוֹכֵל הָיָה בְּהֶכְרֵחַ גָּדוֹל מְאֹד. וְהֶכְרֵחַ לְהַכְרִיחַ עַצְמוֹ בְּכָל הַכֹּחוֹת כְּדֵי לֶאֱכֹל מְעַט, כְּדֵי שֶׁיִּהְיֶה לוֹ אֵיזֶה כֹּחַ לִחְיוֹת.

וְאָמַר, שֶׁבַּתְּחִלָּה הִתְחִיל לְשַׁבֵּר תַּאֲוַת אֲכִילָה, דְּהַיְנוּ שֶׁהָיָה מַכְרִיחַ עַצְמוֹ וְהִרְגִּיל עַצְמוֹ לֶאֱכֹל פָּחוֹת מִמַּה שֶּׁהָיָה אוֹכֵל תְּחִלָּה. וּכְשֶׁנַּעֲשָׂה רָגִיל בָּזֶה שֶׁיֹּאכַל פָּחוֹת מִקֹּדֶם, רָאָה שֶׁגַּם עֲדַיִן יֵשׁ לוֹ תַּאֲוָה בְּזֹאת הָאֲכִילָה אַף־עַל־פִּי שֶׁהִיא פְּחוּתָה מִקֹּדֶם. וְהִתְחִיל שׁוּב לְשַׁבֵּר תַּאֲוָתוֹ וְלֶאֱכֹל עוֹד פָּחוֹת מִזֶּה. וְאַחַר־כָּךְ רָאָה שֶׁגַּם זֶה תַּאֲוָה, וְאָכַל עוֹד יוֹתֵר פָּחוֹת. וְכֵן אַחַר־כָּךְ רָאָה שֶׁגַּם בָּזֶה יֵשׁ לוֹ תַּאֲוָה עֲדַיִן וְאָכַל עוֹד יוֹתֵר פָּחוֹת. וּבְדֶרֶךְ זֶה נָהַג, עַד שֶׁהָיָה אֲכִילָתוֹ פְּחוּתָה וּמְעוּטָה מְאֹד מְאֹד בְּתַכְלִית הַצִּמְצוּם וְהַמִּעוּט, אֲשֶׁר אִי־אֶפְשָׁר לְבָאֵר.

וְאַחַר־כָּךְ יִשֵּׁב עַצְמוֹ: שֶׁאַף־עַל־פִּי שֶׁאֲכִילָתוֹ מְעוּטָה מְאֹד, אַף־עַל־פִּי־כֵן עֲדַיִן יֵשׁ לוֹ תַּאֲוָה בָּזֶה הַמִּעַט שֶׁאוֹכֵל. וְהִתְגַּבֵּר עַצְמוֹ וְשִׁבֵּר הַתַּאֲוָה גַּם בָּזֶה הַמִּעַט. עַד שֶׁשִּׁבֵּר תַּאֲוַת אֲכִילָה לְגַמְרֵי, וְיָצָא מֵהַתַּאֲוָה לְגַמְרֵי בְּתַכְלִית הַקְּדֻשָּׁה, עַד שֶׁלֹּא הָיָה לוֹ שׁוּם תַּאֲוָה כְּלָל וּכְלָל לֹא. וּבֵין כָּךְ וּבֵין כָּךְ שֶׁהָיָה פּוֹרֵשׁ עַצְמוֹ כָּל־כָּךְ מֵהָאֲכִילָה, מֻחְמָת זֶה לֹא הָיָה יָכוֹל עוֹד לֶאֱכֹל כְּלָל. וּכְפִי הַנִּרְאֶה מִדְּבָרָיו הָיָה: שֶׁאַחַר־כָּךְ הָיָה לוֹ כֹּחַ לֶאֱכֹל בְּקֻדֻּשָּׁה בְּלִי תַּאֲוָה כְּלָל, אֲפִלּוּ אִם הָיָה אוֹכֵל הַרְבֵּה, אֲבָל כְּבָר לֹא הָיָה יָכוֹל לֶאֱכֹל מֻחְמַת רְגִילוּתוֹ שֶׁהִרְגִּיל עַצְמוֹ בַּאֲכִילָה פְּחוּתָה וּמְעוּטָה מְאֹד.

וְאָמַר: שֶׁאַחַר־כָּךְ, עַל הַיָּם בְּעֵת שֶׁנָּסַע לְאֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל, אָז רָאָה שֶׁאֵין לוֹ שׁוּם חִיּוּת מִשּׁוּם דָּבָר אֲזַי הִכְרִיחַ עַצְמוֹ לֶאֱכֹל קְצָת. וּמֵאָז וְהָלְאָה הֻרְגַּל לֶאֱכֹל קְצָת. אֲבָל קֹדֶם לָזֶה לֹא הָיָה

אוֹכֶל אֲפִלּוּ אֲכִילָה פְּחוּתָה כָּזוֹ. כִּי בֶּאֱמֶת גַּם אַחַר־כָּךְ, אַחַר שֶׁהָיָה עַל הַיָּם, הָיְתָה אֲכִילָתוֹ גַּם־כֵּן מְעוּטָה מְאֹד מְאֹד. וּמִקֶּדֶם גַּם שִׁעוּר פָּחוּת כָּזֶה לֹא הָיָה אוֹכֵל.

וּבְעִנְיַן הַנִּסְיעָה שֶׁלּוֹ לְאֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל, יֵשׁ הַרְבֵּה לְסַפֵּר. גְּדֹל הַיִּסּוּרִים הָעֲצוּמִים וְהַקָּשִׁים מְאֹד מְאֹד שֶׁהָיָה לוֹ בַּהֲלִיכָה וּבַחֲזָרָה, וְגֹדֶל הַיְגִיעוֹת וְהַמְּסִירוּת נֶפֶשׁ וְרִבּוּי הַמְּנִיעוֹת שֶׁהָיָה לוֹ קֹדֶם שֶׁזָּכָה לָבוֹא לְאֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל. (וּיבֹאַר כָּל זֶה בְּקַנְטְרֵס מְיֻחָד לְקַמָּן בְּעֶזְרַת ה' יִתְבָּרַךְ, אֶפֶס קְצֵהוּ וְלֹא כָּלוֹ. כִּי אִי־אֶפְשָׁר לְבָאֵר הַכֹּל).

פרק כב

וּבְעִנְיַן שְׁבִירַת כָּל הַמִּדּוֹת רָעוֹת, הָיָה מַפְלֶגֶת בִּקְדֻשָּׁה מַפְלֶגֶת מְאֹד מְאֹד.

וּקְצָת סִפֵּר מֵעִנְיַן שְׁבִירַת כַּעַס וְאָמַר: שֶׁמִּתְּחִלָּה הָיָה כַּעֲסָן גָּדוֹל מְאֹד מְאֹד. וְאַחַר־כָּךְ מֻחֲמַת שֶׁרָצָה לִהְיוֹת אִישׁ כָּשֵׁר כִּרְצוֹנוֹ יִתְבָּרַךְ, הִתְחִיל לְשַׁבֵּר מִדָּה זוֹ שֶׁל כַּעַס עַד שֶׁזָּכָה לְשַׁבֵּר מִדָּה זוֹ שֶׁל כַּעַס.

אֲבָל תַּכְלִית שְׁבִירַת מִדָּה זוֹ מֻהֶכָּךְ אֶל הֶכָּךְ, דְּהַיְנוּ לְהִתְהַפֵּךְ לְטוֹב גָּמוּר, שֶׁלֹּא יִכְפֹּת לוֹ כְּלָל וּכְלָל שׁוּם דָּבָר, וְיִהְיֶה רַק טוֹב בְּלִי שׁוּם צַד קְפִידָא בָּעוֹלָם, זֶה זָכָה רַק בְּאֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל. שָׁם זָכָה לָזֶה שֶׁנִּתְבַּטֵּל הַכַּעַס בְּתַכְלִית הַבִּטּוּל, וְזָכָה וְנַעֲשָׂה טוֹב מַמָּשׁ, וְלֹא נִשְׁאַר בּוֹ שׁוּם צַד קְפִידָא בָּעֶלְמָא. עַד שֶׁאַחַר־כָּךְ אֲפִלּוּ מִי שֶׁהָיָה עוֹשֶׂה לוֹ כָּל הָרָעוֹת שֶׁבָּעוֹלָם לֹא הָיָה בְּלִבּוֹ שׁוּם צַד שִׂנְאָה וּקְפֵדָא עָלָיו, אַדְרַבָּא הָיָה אוֹהֲבוֹ וְלֹא הָיָה בְּלִבּוֹ עָלָיו כְּלָל, כִּי הָיָה רַק כֻּלּוֹ טוֹב מַמָּשׁ. וְגֹדֶל עִצָּם הַפְלָגַת מִדַּת טוּבוֹ הָיָה מְפֻרְסָם לְכָל מַכִּירָיו, כִּי הָיָה רַק כֻּלּוֹ טוֹב בְּלִי שׁוּם צַד קְפֵדָה וְכַעַס כְּלָל רַק כֻּלּוֹ טוֹב.

וְזֶה זָכָה בְּאֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל כַּנַּ"ל (וּכְבָר מִבֹּאַר בְּסִפְרָיו הַקְּדוֹשִׁים, תּוֹרָה עַל זֶה, שֶׁדַּיְקָא בְּאֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל זוֹכִין לִבְחִינַת זוֹ שֶׁהוּא בְּחִינַת "אֶרֶךְ אַפַּיִם" הֶכָּךְ כַּעַס וַחֲרוֹן אַף. וְשֶׁבִּשְׁבִיל זֶה נִתְאַוָּה מֹשֶׁה רַבֵּנוּ לְאֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל וְכוּ' כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב: "וַיְמַהֵר מֹשֶׁה וַיִּקֹּד אַרְצָה" וְדָרְשׁוּ רַבּוֹתֵינוּ ז"ל: 'מָה רְאָה – אֶרֶךְ אַפַּיִם רָאָה' וְכוּ' ע"ש).

וּבְמִדַּת עֲנָוָה הִתְפָּאֵר עַצְמוֹ מְאֹד שֶׁהוּא עָנָו בְּתַכְלִית הָעֲנָוָה.

וְאָמַר שֶׁאֵין מִי שֶׁזּוֹכֶה לַעֲנָוָה בֶּאֱמֶת, כִּי־אִם מִי שֶׁהוּא בְּמַדְרֵגָה זוֹ, שֶׁיְּכוֹל לוֹמַר עַל־עַצְמוֹ שֶׁהוּא עָנָו. כְּמוֹ מֹשֶׁה רַבֵּנוּ, ע"ה שֶׁכָּתַב עַל־עַצְמוֹ: "וְהָאִישׁ מֹשֶׁה עָנָו מְאֹד מִכֹּל הָאָדָם" וְכוּ'. וּכְמוֹ שֶׁמָּצִינוּ בְּדִבְרֵי רַבּוֹתֵינוּ ז"ל שֶׁאָמַר רַב יוֹסֵף "אַל תִּתְנֵי עֲנָוָה דְּאִיכָּא אֱנָא". וְהוּא ז"ל, הָיָה בִּבְחִינָה זוֹ, וְהִתְפָּאֵר עַצְמוֹ בְּעֹצֶם מַעֲלָתוֹ בְּמִדַּת עֲנָוָה בְּתַכְלִית הַבִּטּוּל לְגַמְרֵי.

פרק כג

וְאָמַר: שֶׁהוּא עָנָו בְּתַכְלִית הָעֲנִיווּת בְּכָל הָאֵיבָרִים.
כִּי יֵשׁ אֶחָד שֶׁהוּא עָנָו וְאֵין הָעֲנָוָה בַּלֵּב, וְיֵשׁ שֶׁהוּא עָנָו וְאֵין הָעֲנָוָה מַגִּיעַ בְּאֵיזֶה אֵיבָר.
אֲבָל אֶצְלוֹ הָעֲנָוָה בְּתַכְלִית בְּכָל הָאֵיבָרִים כִּי לִבּוֹ וְכָל אֵיבָרָיו הֵם בְּתַכְלִית הַבִּטּוּל.

פרק כד

גַּם הֵבַנּוּ מִדְּבָרָיו, שֶׁהָיָה מְסַפֵּר עִמָּנוּ: שֶׁבִּימֵי נְעוּרָיו, בְּעֵת שֶׁיָּגַע וְטָרַח בִּשְׁבִיל עֲבוֹדַת הַשֵּׁם, הָיוּ לוֹ כַּמָּה וְכַמָּה מִינֵי סִגּוּפִים. וּכְפִי הַנִּשְׁמָע וּמוּבָן מִדְּבָרָיו; שֶׁהָיָה לוֹ כָּל מִינֵי סִגּוּפִים שֶׁבָּעוֹלָם, הֵן גִּלְגּוּל שֶׁלֹּג וְכוּ' וְכַיּוֹצֵא.
וְאָמַר, שֶׁהַסִּגּוּף לֶאֱחֹז עַצְמוֹ לִבְלִי לְחַכֵּךְ עַצְמוֹ כְּלָל, זֶהוּ הַסִּגּוּף הַגָּדוֹל בְּיוֹתֵר. דְּהַיְנוּ כְּשֶׁמְּנַשְּׁכִים לְאָדָם הַדְּבָרִים הַשְּׁכִיחִים סָמוּךְ לַבֹּשֶׁר, וְדָרָךְ כָּל אָדָם לְחַכֵּךְ עַצְמוֹ בְּכָל־עֵת שֶׁמַּרְגִּישׁ אֵיזֶה נְשִׁיכָה. וְהַיְינוּ מְקַבֵּל זֹאת לְסִגּוּף לֶאֱנֹס אֶת עַצְמוֹ לִבְלִי לַעֲשׂוֹת שׁוּם חִכּוּךְ, לֹא בַּיָּד וְלֹא בַּסִּגּוּף וְלֹא בְּשׁוּם אֵיבָר. וְאָמַר: שֶׁזֶּהוּ סִגּוּף גָּדוֹל מְאֹד, כִּי הָאָדָם מָנֵחַ, וְהַנְּשִׁיכוֹת מִתְגַּבְּרִים אָז בְּיוֹתֵר וְהוּא אָסוּר לוֹ לָזוּז בְּיָדָיו וְלֹא בְּשׁוּם אֵבָר רַק מַרְגִּישׁ כָּל נְשִׁיכָה בַּמֹּחַ.
וְהוּא סִגּוּף גָּדוֹל מְאֹד (וּכְבָר שָׁמַעְתִּי זֹאת גַּם מִשְּׁאָר אֲנָשִׁים שֶׁזֶּהוּ סִגּוּף גָּדוֹל מְאֹד).
וְהוּא ז"ל עָשָׂה הַכֹּל, כָּל מִינֵי סִגּוּפִים שֶׁבָּעוֹלָם. וְהַכֹּל בִּתְמִימוּת וּבֶאֱמֶת עַד שֶׁזָּכָה לְמַה שֶׁזָּכָה אַשְׁרֵי לוֹ.
גַּם בְּעִנְיַן יְסוּרִים שֶׁיֵּשׁ עַל רֹב הַצַּדִּיקִים, מִמֶּנּוּ לֹא נִשְׁמַע וְלֹא נִרְאָה בַּעַל יְסוּרִין כְּמוֹתוֹ וְאִי־אֶפְשָׁר לְסַפֵּר וּלְבָאֵר. וְהָיָה מָלֵא יְסוּרִים מִבֵּית וּמִחוּץ. וּבִתְחִלָּה, קֹדֶם סוֹף יָמָיו הָיָה לוֹ יְסוּרִים עֲצוּמִים וְנוֹרָאִים אֲשֶׁר לֹא הָיוּ יְסוּרִים דֻּגְמָתָם בָּעוֹלָם.
וְסִפֵּר: שֶׁהַיְסוּרִים שֶׁלּוֹ הֵם בְּיָדוֹ בְּכָל־עֵת שֶׁרוֹצֶה הוּא מְקַבְּלָם עַל־עַצְמוֹ וּבָאִים עָלָיו הַיְסוּרִים הַלָּלוּ, וּבְעֵת שֶׁרוֹצֶה לְסַלְּקָם נִסְתַּלְּקִים מֵעָלָיו.
וְעִקָּם קְשֵׁי וְכֹבֶד הַיְסוּרִים הַלָּלוּ הָיָה בְּלִי שִׁעוּר. וְאָמְרוּ בִּשְׁמוֹ, שֶׁאָמַר: שֶׁבְּשָׁעָה שֶׁבָּאוּ עָלָיו הַיְסוּרִים, מֵעִקָּם הַפְּלָגַת הַצַּעַר וְהַכְּאֵב הַמַּפְלֵג מְאֹד מְאֹד, הָיָה כִּמְעַט יָכוֹל לִנְשֹׁךְ עֵץ בְּשִׁנָּיו מֵעִקָּם הַכְּאֵב (כְּדָרְךְ הָאָדָם שֶׁיֵּשׁ לוֹ יְסוּרִים מַפְלָגִים שֶׁמֵּעִקָּם הַיְסוּרִים הוּא חוֹרֵק בְּשִׁנָּיו. וְעָלָיו ז"ל, הָיוּ יְסוּרִים כְּבֵדִים וְקָשִׁים כָּל־כָּךְ עַד שֶׁבְּשָׁעַת הַיְסוּרִים הָיָה אֶפְשָׁר, שֶׁיַּחְתֹּךְ עֵצִים בְּשִׁנָּיו מֵעִקָּם הַצַּעַר).
אוּלָם גֹּדֶל וְרִבּוּי הַיְסוּרִים הַקָּשִׁים וְהָעֲצוּמִים שֶׁהָיָה לוֹ בְּסוֹף יָמָיו שְׁלֹשָׁה שָׁנִים רְצוּפִים הָיוּ גְּדוֹלִים וְקָשִׁים עוֹד יוֹתֵר וְיוֹתֵר בְּכַפְלֵי כִּיפְלַיִם אֲשֶׁר אֵין לְשַׁעֵר וּלְהַעֲרִיךְ כְּלָל. (וְקָצַת מִזֶּה יְבֹאַר בְּמָקוֹם אַחֵר אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם אֶפֶס קְצֵהוּ. וְיֵשׁ עוֹד הַרְבֵּה בָּזֶה לְסַפֵּר אַךְ הִשְׁמַטְנוּ

הָרֹב אֲפִלּוּ מְהַמְּעַט שֶׁאָנוּ יוֹדְעִים, כִּי גַּם זֶה הַמְּעַט הוּא רַב לְסַפֵּר וְלֹא יַסְפִּיקוּ הַרְבֵּה יְרִיעוֹת. וְעוֹד חָזוֹן לַמּוֹעֵד לְבָאֵר יוֹתֵר בְּעֶזְרַת ה' יִתְבָּרַךְ).

פרק כה

כְּלָל הַדְּבָרִים: שֶׁבְּכָל עִנְיְנֵי קְדֻשָּׁה וּפְרִישׁוּת, הֵן בְּתַאֲוֹות וְהֵן בְּמִדּוֹת וְהֵן בְּעִנְיְנֵי יְגִיעוֹת וַעֲבוֹדוֹת וְטָרְחוֹת וְיִסּוּרִים וְכוּ' בִּשְׁבִילוֹ יִתְבָּרַךְ, הַכֹּל כַּאֲשֶׁר לַכֹּל, הָיָה חִדּוּשׁ נִפְלָא וְנוֹרָא מְאֹד. וְהָיָה מַפְשָׁט מִכָּל הַתַּאֲוֹות וּמִכָּל הַמִּדּוֹת בְּתַכְלִית, עַד שֶׁלֹּא נִשְׁאַר לוֹ מִשּׁוּם תַּאֲוָה וּמִדָּה שׁוּם שֶׁמֶץ בְּעֶלְמָא. וְזָכָה לְמַעֲלָה נוֹרָאָה מְאֹד מְאֹד בְּתַכְלִית הַמַּעֲלָה. וְאִי־אֶפְשָׁר לְדַבֵּר כְּלָל בְּעִנְיָם הַפְלָגַת מַעֲלָתוֹ כִּי 'כָּל הַמּוֹסִיף גּוֹרֵעַ'.

וְכָל מַה שֶּׁסִּפַּרְנוּ עַד הֵנָּה, אִם אָמְנָם כִּנְגוּת נֶחְשְׁבוּ כָּל הַסִּפּוּרִים הַנַּ"ל לְנֶגְדּוֹ לְפִי עִנְיָם מַעֲלָתוֹ שֶׁזָּכָה אַחַר־כָּךְ. עִם כָּל זֶה סִפַּרְנוּ כָּל זֶה מֵעִנְיַן עֲבוֹדָתוֹ וְדַרְכּוֹ בִּימֵי יַלְדוּתוֹ, לְמַעַן נֵדַע וְנַשְׂכִּיל אֵיךְ הַבְּחִירָה חָפְשִׁית וְכָל אָדָם יוּכַל לִזְכּוֹת אִם יִרְצֶה לְמַעֲלָה מֻפְלֶגֶת מְאֹד.

אַף־עַל־פִּי שֶׁנִּדְמֶה לוֹ שֶׁקָּשֶׁה וְכָבֵד עָלָיו הֶעָבוֹדָה מְאֹד, וְאֵין מַנִּיחִין אוֹתוֹ לִכָּנֵס כְּלָל בַּעֲבוֹדָתוֹ יִתְבָּרַךְ כִּי הַתַּאֲוֹות וְהַמִּדּוֹת רוֹדְפִין אַחֲרָיו מְאֹד, אַף־עַל־פִּי־כֵן צָרִיךְ שֶׁיִּהְיֶה עַקְשָׁן בַּעֲבוֹדָתוֹ וְלִבְלִי לְהִסְתַּכֵּל עַל כָּל זֶה.

כִּי בְּסִפּוּרִים הַלָּלוּ יָבִין הֶחָכָם מִדַּעְתּוֹ, אֵיךְ גַּם עַל רַבֵּנוּ הַקָּדוֹשׁ וְהַנּוֹרָא זצוק"ל עָבַר גַּם־כֵּן כָּל הַמְּנִיעוֹת וְהַכְּבֵדוּת הַנַּ"ל, וְעָבַר בְּכָל זֶה, וְאַף־עַל־פִּי־כֵן זָכָה לְשַׁבֵּר הַכֹּל מֵחֲמַת שֶׁרָצָה בֶּאֱמֶת בַּעֲבוֹדָתוֹ יִתְבָּרַךְ וּבָחַר בַּחַיִּים בֶּאֱמֶת עַד שֶׁזָּכָה לְמַה שֶּׁזָּכָה.

וְאָמַר: שֶׁאֲפִלּוּ לֹא הָיָה מִזֶּרַע הָאֱלֹקִי הַבַּעַל־שֵׁם־טוֹב זצקו"ל, רַק אֲפִלּוּ אִם הָיָה מִמִּשְׁפָּחָה הַיְרוּדָה שֶׁבְּיִשְׂרָאֵל, הָיָה זוֹכֶה גַּם־כֵּן לְמַה שֶּׁזָּכָה עַל־יְדֵי עֹצֶם עֲבוֹדָתוֹ וִיגִיעָתוֹ שֶׁיָּגַע וְטָרַח מְאֹד מְאֹד בַּעֲבוֹדָתוֹ יִתְבָּרַךְ.

פרק כו

וְהִקְפִּיד מְאֹד עַל אֵלּוּ הָאֲנָשִׁים שֶׁסּוֹבְרִים שֶׁעִקַּר מַעֲלַת הַצַּדִּיק וְהִשְׁגָּתוֹ שֶׁזּוֹכֶה הוּא מִצַּד הַנְּשָׁמָה לְבַד, מֵחֲמַת שֶׁיֵּשׁ לוֹ נְשָׁמָה גְּבוֹהָה מְאֹד. וְאָמַר: שֶׁלֹּא כֵן הַדָּבָר! רַק הָעִקָּר תְּלוּי בְּמַעֲשִׂים טוֹבִים וִיגִיעוֹת וַעֲבוֹדוֹת.

וְאָמַר בְּפֵרוּשׁ: שֶׁכָּל אָדָם שֶׁבָּעוֹלָם יָכוֹל לִזְכּוֹת לְמַדְרֵגָה הַגְּבוֹהָה בְּיוֹתֵר. כִּי אֵין הַדָּבָר תָּלוּי אֶלָּא בִּבְחִירַת הָאָדָם לְבַד, אִם יִרְצֶה לְרַחֵם עַל־עַצְמוֹ וּלְיַשֵּׁב עַצְמוֹ הֵיטֵב הֵיטֵב מַה שֶּׁטּוֹב לְפָנָיו בֶּאֱמֶת וְכוּ' "וְהַכֹּל לְפִי רֹב הַמַּעֲשֶׂה".

פרק כז

וְעַל־כֵּן, אֲפִלּוּ הַמּוֹפְתִים הַנּוֹרָאִים שֶׁרָאִינוּ מֵרַבֵּנוּ ז"ל, אֵין אָנוּ עוֹסְקִים בָּזֶה לְסַפְּרָם. כִּי אֵין זֶה שֶׁבַח אֶצְלוֹ כְּלָל, לְפִי עִנְיָם הַפְּלָגַת מַעֲלָתוֹ. רַק סִפַּרְנוּ מַה שֶּׁנּוֹגֵעַ לַעֲבוֹדָתוֹ יִתְבָּרַךְ, לְמַעַן יִתְעוֹרֵר הַמַּשְׂכִּיל הֶחָפֵץ בֶּאֱמֶת.

כִּי אֵין שׁוּם תֵּרוּץ בָּעוֹלָם, וְכָל אָדָם יָכוֹל לִזְכּוֹת לְמַעֲלוֹת גְּבוֹהוֹת, אִם יֵלֵךְ וְיִתְנַהֵג בְּדַרְכֵי רַבֵּנוּ ז"ל, שֶׁמְּבֹאָרִים כָּאן בְּסֵפֶר זֶה.

וְהָעִקָּר לִהְיוֹת רָגִיל מְאֹד בִּתְפִלּוֹת וּבַקָּשׁוֹת הַרְבֵּה מְאֹד וּבִפְרָט לְדַבֵּר בֵּינוֹ לְבֵין קוֹנוֹ בַּלָּשׁוֹן שֶׁמְּדַבְּרִים בּוֹ, לְהַרְבּוֹת בְּשִׂיחָה לְפָנָיו יִתְבָּרַךְ לְרָצוֹתוֹ וּלְפַיְּסוֹ יִתְבָּרַךְ וּלְהִתְחַנֵּן לְפָנָיו שֶׁיְּקָרְבוֹ לַעֲבוֹדָתוֹ בֶּאֱמֶת.

וְדַי בְּהֶעָרָה זוֹ לְכָל הֶחָפֵץ בֶּאֱמֶת:

סדר הנסיעה שלו לארץ ישראל

פרק א

קֹדֶם שֶׁנָּסַע לְאֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל, הָיָה בָּקַאמִינִיץ.

וְהַנְּסִיעָה שֶׁלּוֹ לְקַאמִינִיץ הָיְתָה פְּלִיאָה גְּדוֹלָה: כִּי פִּתְאֹם נָסַע מִבֵּיתוֹ וְאָמַר; שֶׁיֵּשׁ לוֹ דֶּרֶךְ לְפָנָיו לִנְסֹעַ.

וְנָסַע מִבֵּיתוֹ עַל הַדֶּרֶךְ שֶׁנּוֹסְעִין לְמֶז'בּוּז'. וְאָמַר שֶׁהוּא בְּעַצְמוֹ אֵינוֹ יוֹדֵעַ עֲדַיִן לְהֵיכָן הוּא נוֹסֵעַ. וְנָסַע לְמֶז'בּוּז'. וּבְמֶז'בּוּז' נִתְוַדַּע לוֹ מִן הַשָּׁמַיִם שֶׁהוּא צָרִיךְ לִנְסֹעַ לְקַאמִינִיץ, וְנָסַע לְקַאמִינִיץ.

וְכָל נְסִיעוֹתָיו הָיוּ בִּפְשִׁיטוּת, כְּדֶרֶךְ אֲנָשִׁים פְּשׁוּטִים, בְּלִי שׁוּם הִתְנַשְּׂאוּת וּבְלִי שׁוּם פָּרְסוֹם. אַף־עַל־פִּי שֶׁאָז כְּבָר הָיָה מְפֻרְסָם בָּעוֹלָם, אַף־עַל־פִּי־כֵן הִזְהִיר מְאֹד לַאֲנָשָׁיו שֶׁנָּסְעוּ עִמּוֹ; שֶׁיִּזָּהֲרוּ לְבִלְתִּי לְהוֹדִיעַ בְּשׁוּם מָקוֹם שֶׁהוּא נוֹסֵעַ וְלֹא יֵדְעוּ בְּשׁוּם מָקוֹם שֶׁהָיָה שֶׁהוּא נִמְצָא שָׁם, כִּי נָסַע בְּהֶעְלֵם, כְּדֶרֶךְ הַסּוֹחֲרִים.

וְהָיָה בְּקַאמִינִיץ. וְאָז בְּאוֹתוֹ הָעֵת, לֹא הָיָה רַשַּׁאי שׁוּם יְהוּדִי לָדוּר בְּקַאמִינִיץ וְלֹא לָלוּן שָׁם בְּתוֹךְ הָעִיר. רַק כָּל הַיְּהוּדִים הָיוּ דָּרִים חוּץ לָעִיר, וְכָל מִי שֶׁהָיָה לוֹ אֵיזֶה עֵסֶק בְּתוֹךְ הָעִיר הָיָה נִכְנָס לְתוֹךְ הָעִיר בַּיּוֹם וְהָיָה רַשַּׁאי לִהְיוֹת שָׁם כָּל הַיּוֹם. וּבַלַּיְלָה הֻכְרְחוּ כָּל הַיְּהוּדִים לָצֵאת מִן הָעִיר, כִּי לֹא הָיָה רַשַּׁאי שׁוּם יְהוּדִי לָלוּן שָׁם כַּמְּפֻרְסָם.

וְנִכְנַס רַבֵּנוּ ז"ל לְתוֹךְ הָעִיר עִם אִישׁ אֶחָד שֶׁהָיָה עִמּוֹ אָז, וְהָיָה שָׁם עַד הַלַּיְלָה. וּבַלַּיְלָה צִוָּה לְהָאִישׁ שֶׁהָיָה עִמּוֹ שֶׁיֵּצֵא מִן הָעִיר וְהוּא ז"ל נִשְׁאַר שָׁם לְבַדּוֹ בְּתוֹךְ הָעִיר. וְצִוָּה עַל הָאִישׁ הַנַּ"ל: שֶׁבְּיוֹם הַמָּחֳרָת יָבוֹא לְתוֹךְ הָעִיר וְיִמְצָאֶנּוּ שָׁם.

וְהוּא ז"ל לָן שָׁם לְבַדּוֹ בְּתוֹךְ הָעִיר וְאֵין שׁוּם בְּרִיָּה יוֹדֵעַ מֶה עָשָׂה שָׁם.
וּבְיוֹם הַמָּחֳרָת נִכְנַס הָאִישׁ הַנַּ"ל לְתוֹךְ הָעִיר וּמְצָאוֹ שָׁם. וְאַחַר־כָּךְ נִכְנַס הוּא ז"ל עִם הָאִישׁ הַנַּ"ל לְתוֹךְ כַּמָּה וְכַמָּה בָּתִּים וְעָשׂוּ לָהֶם אֵיזֶה שַׂיָּכוּת לִכָּנֵס שָׁם, וּבִקְצָת בָּתִּים צִוּוּ לִתֵּן לָהֶם יַיִן שָׂרָף וְכֵיוֹצֵא בָּזֶה. וְהָיוּ בְּתוֹךְ הַרְבֵּה בָּתִּים מְאֹד. וְאֵין שׁוּם אָדָם בָּעוֹלָם יוֹדֵעַ כַּוָּנָתוֹ מֶה עָשָׂה שָׁם.
וְאַחַר־כָּךְ נָסַע מִשָּׁם לְבֵיתוֹ. וְאַחַר־כָּךְ, אַחַר שֶׁלָּן שָׁם רַבֵּנוּ ז"ל, מֵאוֹתוֹ הָעֵת וְהָלְאָה – נִתַּן רְשׁוּת לְאַנְשֵׁי קַאמִינִיץ לָדוּר בְּתוֹךְ הָעִיר.

פרק ב

וְאָמַר רַבֵּנוּ ז"ל: מִי שֶׁיּוֹדֵעַ מִפְּנֵי מָה הָיְתָה אֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל תְּחִלָּה בְּיַד כְּנַעַן וְאַחַר־כָּךְ בָּאָה לְיַד יִשְׂרָאֵל, הוּא יוֹדֵעַ מִפְּנֵי מָה הוּא הָיָה תְּחִלָּה בְּקַאמִינִיץ וְאַחַר־כָּךְ בְּאֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל.

פרק ג

וְהַנִּסְיעָה לְקַאמִינִיץ הָיְתָה פְּלִיאָה גְּדוֹלָה מְאֹד, וְכָל הָעוֹלָם אָמְרוּ פְּרוּשִׁים עַל זֶה, קְצָת דּוֹרְשִׁין לְשֶׁבַח וּקְצָת וְכוּ'. אֲבָל כֻּלָּם טָעוּ, אֲפִלּוּ אוֹתָן שֶׁאָמְרוּ לְשֶׁבַח לֹא כִּוְּנוּ כַּוָּנָתוֹ כְּלָל.
וַאֲפִלּוּ אוֹתָן שֶׁיָּדְעוּ קְצָת מֵחֲמַת שֶׁהוּא בְּעַצְמוֹ גִּלָּה לָהֶם אֵיזֶה רֶמֶז, אַף־עַל־פִּי־כֵן לֹא יָדְעוּ כַּוָּנָתוֹ בִּשְׁלֵמוּת.
וּכְבָר אָמַר דָּבָר נֶאֱה עַל זֶה עַל מַה שֶּׁהָעוֹלָם טוֹעִין עַצְמָן בּוֹ תָּמִיד בְּכָל מַה שֶּׁהוּא עוֹשֶׂה וְכוּ'.

פרק ד

קְצָת אָמְרוּ: שֶׁנָּסַע כְּדֵי לִמְצֹא שָׁם אֶת הַכְּתָבִים שֶׁל הַבַּעַל־שֵׁם־טוֹב שֶׁסְּגָרָם בְּאֶבֶן, וְאוֹמְרִים קְצָת שֶׁהֵם טְמוּנִים שָׁם בְּקַאמִינִיץ וְאָמְרוּ שֶׁנָּסַע לְשָׁם בִּשְׁבִיל זֶה.
וְהוּא ז"ל הִתְלוֹצֵץ מִזֶּה וְאָמַר שֶׁלֹּא נָסַע כְּלָל בִּשְׁבִיל זֶה, כִּי אֵינוֹ צָרִיךְ לָהֶם כְּלָל. וְאָמַר, אִלּוּ הָיָה רוֹצֶה אוֹתָן הַכְּתָבִים הָיוּ מְבִיאִים אוֹתָם לְבֵיתוֹ, אַךְ הוּא אֵין צָרִיךְ לָהֶם כְּלָל.

פרק ה

בְּעֶרֶב חַג הַפֶּסַח יָצָא אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ ז"ל מֵהַמְּקוֹם, וְאָמַר לְזֶה שֶׁהָלַךְ עִמּוֹ: שֶׁבְּזֹאת הַשָּׁנָה יִהְיֶה בְּוַדַּאי בָּאָרֶץ הַקְּדוֹשָׁה.
וּבְחַג הַפֶּסַח אָמַר תּוֹרָה עַל פָּסוּק: "וּשְׁבִילְךָ בְּמַיִם רַבִּים וְעִקְּבוֹתֶיךָ לֹא נוֹדָעוּ" (וְהִקְשָׁה מֵרֵישָׁא לְסֵיפָא וְאָמַר תּוֹרָה עַל זֶה בְּתֵרוּץ קָשְׁיָא זוֹ). וּמִתּוֹךְ דִּבְרֵי תּוֹרָתוֹ הַקְּדוֹשָׁה נִתְוַדַּע לְכָל בָּאֵי אֵלָיו – שֶׁבְּוַדַּאי יִסַּע לְאֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל.

פרק ו

וְכַאֲשֶׁר שָׁמְעָה אִשְׁתּוֹ זֹאת, שָׁלְחָה בִּתָּהּ אֵלָיו לִשְׁאֹל אוֹתוֹ: 'אֵיךְ אֶפְשָׁר לוֹ לְהַנִּיחַ אוֹתָם, מִי יְפַרְנְסֵם?'.

וְהֵשִׁיב כְּךָ: "אַתְּ תִּסְעִי לְמָחֳרָתֵךְ, אֲחוֹתֵךְ הַגְּדוֹלָה יִקַּח אֶחָד אוֹתָהּ לְהִיוֹת בְּבֵיתוֹ מְשָׁרֶתֶת קְטַנָּה (שֶׁקּוֹרִין נִיאַנְקֶע), אֲחוֹתֵךְ הַקְּטַנָּה יִקַּח אֶחָד אוֹתָהּ לְבֵיתוֹ מִצַּד רַחֲמָנוּת, וְאִמֵּךְ תִּהְיֶה מְשָׁרֶתֶת קֶעכִין, וְכָל מַה שֶּׁבְּבֵיתִי אֶמְכֹּר הַכֹּל עַל הוֹצָאַת הַדֶּרֶךְ".

וְכַאֲשֶׁר שָׁמְעוּ זֹאת בְּנֵי בֵיתוֹ, גָּעוּ כֻּלָּם בִּבְכִיָּה וּבָכוּ כַּמָּה יָמִים. וְלֹא הָיָה לוֹ שׁוּם רַחֲמָנוּת עֲלֵיהֶם,

וְאָמַר: כִּי לָא סַגִי, בְּלָאו הָכִי, יְהֵיֶה אֵיךְ שֶׁיִּהְיֶה הוּא יִסַּע בְּוַדַּאי, כִּי רַבּוֹ כְּבָר הוּא שָׁם וּמְעוּטָא בָּתַר רֻבָּא אַזְלָא. (וְאָמַר בְּזֶה הַלָּשׁוֹן: וָואִרין דִּי גְּרֶעסְטֵי הֶעלְפְט אִיז שׁוֹין דָּאְרְט וְכוּ').

וְאָמַר: אֲנִי רוֹצֶה לִנְסֹעַ לְאֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל וַאֲנִי יוֹדֵעַ גֹּדֶל הַמְּנִיעוֹת וְהָעִכּוּבִים שֶׁיִּהְיוּ לִי עַל זֶה בְּלִי שִׁעוּר וָעֵרֶךְ. אַךְ כָּל זְמַן שֶׁהַנְּשָׁמָה בְּקִרְבִּי, כָּל זְמַן שֶׁיִּהְיֶה לִי רוּחַ חַיִּים בְּאַפִּי, אֶמְסֹר נַפְשִׁי וְאֶסַּע בְּכָל כֹּחִי לְשָׁם, וְכָל עוֹד נַפְשִׁי בִּי אֶסַּע לְשָׁם "וַה' הַטּוֹב בְּעֵינָיו יַעֲשֶׂה".

פרק ז

וְאָמַר: "עַל כָּל פְּסִיעָה וּפְסִיעָה שֶׁל נְסִיעַת אֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל יִהְיֶה לִי מְסִירַת נֶפֶשׁ". וְאָמַר: "אֲנִי רוֹצֶה לִנְסֹעַ מִיָּד, אֵיךְ שֶׁיִּהְיֶה, אֲפִלּוּ בְּלִי מָעוֹת, אַךְ מִי שֶׁיִּרְצֶה לְרַחֵם עָלַי יִתֵּן לִי מָעוֹת עַל הוֹצָאוֹת".

וְתֵכֶף נָסְעוּ אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ בָּעֲיָרוֹת הַסְּמוּכִים וְקִבְּצוּ מִיָּד אֵיזֶה סַךְ לְמַעַן יִהְיֶה לוֹ עַל כָּל פָּנִים עַל הוֹצָאוֹת לִנְסֹעַ מִבֵּיתוֹ, כִּי הַנְּסִיעָה הָיְתָה בִּנְחִיצוּת גְּדוֹלָה וְרָאוּ שֶׁאִי־אֶפְשָׁר לְעַכְּבוֹ בְּשׁוּם אֹפֶן אֵיזֶה זְמַן כְּלָל.

וְנָסַע מִיָּד בִּזְרִיזוּת מִבֵּיתוֹ בְּחַ"י אִיָּר וְהִמְתִּיק סוֹד יַחְדָּו עִם אִישׁ אֶחָד מֵאֲנָשָׁיו שֶׁיִּסַּע עִמּוֹ בְּצִוָּתָא חֲדָא.

פרק ח

וּבְחַ"י אִיָּר נָסַע מִבֵּיתוֹ מִקְּהִלַּת־קֹדֶשׁ מֶדְוֶדִיוְקָא לְעִיר נִיקוֹלַיֶיב. וְשָׁם הָיָה סְפִינָה עֲבוּר חִטִּים וְנָסַע עִם אוֹתָהּ הַסְּפִינָה דֶּרֶךְ אָדֶס.

כִּי מִקֹּדֶם הָיוּ הַמְשֻׁלָּחִים וּשְׁאָר אֲנָשִׁים, יְרֵאִים לִנְסֹעַ דֶּרֶךְ אָדֶס, כִּי אָמְרוּ שֶׁהַיָּם מְסֻכָּן דֶּרֶךְ שָׁם. וְהוּא בְּחָכְמָתוֹ הַגְּדוֹלָה הֵבִין תֵּכֶף שֶׁטּוֹב יוֹתֵר מִכַּמָּה טְעָמִים לִנְסֹעַ עַל הַסְּפִינָה מֵאָדֶס. כִּי מְקַצְּרִים אֶת הַדֶּרֶךְ הַרְבֵּה שֶׁיֵּשׁ מִמְּדִינָתֵנוּ לְגַלָּץ גַּם יוֹצְאִים מִן הַסְּכָנָה שֶׁיֵּשׁ

כְּשֶׁנּוֹסְעִים מִגַּלָּץ, שֶׁיֵּשׁ סַכָּנָה גְּדוֹלָה כְּשֶׁיּוֹרְדִים מֵהַנָּהָר טוּנָא עַל הַיָּם כַּמְּפֻרָסָם. עַל־כֵּן לֹא הִשְׁגִּיחַ כְּלָל עַל דִּבְרֵי הָעוֹלָם וְנָסַע מִנִּיקוֹלַיֶיב דֶּרֶךְ אָדֶס, לְסַטַנְבּוּל.

פרק ט

וְצִוָּה לְהָאִישׁ שֶׁהָיָה עִמּוֹ לִקְנוֹת נֵיר הַרְבֵּה וּדְיוֹ. וּמִיָּד בִּבּוֹאָם עַל הַסְּפִינָה הִתְחִיל לִכְתֹּב תּוֹרָה. וְהִזְהִיר אֶת הָאִישׁ הַנַּ"ל לְבַל יְעַיֵּן כְּלָל בְּמַכְתָּבוֹ, וְהֶכְרַח הָאִישׁ לְהַבְטִיחַ לוֹ בְּ'הֵן שֶׁלּוֹ, וְאָז הֶאֱמִין לוֹ וְנָתַן לוֹ הַמַּפְתֵּחַ מֵהַתֵּבָה.

וּבִיצִיאָתָם מֵאָדֶס, שָׁם לִוּוּ אוֹתוֹ הַרְבֵּה אֲנָשִׁים מְאֹד בְּכָבוֹד גָּדוֹל, וְנָסְעוּ אַחֲרָיו כַּמָּה עֲגָלוֹת וְלִוּוּ אוֹתוֹ בְּשִׁיר בְּמִשְׁתֶּה וְשִׂמְחָה גְּדוֹלָה מְאֹד.

וּבְבוֹאָם לַסְּפִינָה, וְהִתְחִילוּ לֵילֵךְ עַל הַיָּם הַשָּׁחוֹר, תֵּכֶף בַּמַּעֲת־לְעֵת הָרִאשׁוֹן הָיָה 'פִּרְטִינָע' גְּדוֹלָה דְּהַיְנוּ רוּחַ סְעָרָה, עַד שֶׁהַגַּלִּים קָפְצוּ עַל הַסְּפִינָה. וְהֶכְרְחוּ לִהְיוֹת בְּחֶדֶר סָגוּר וּמְסֻגָּר מֵחֲמַת הַמַּיִם שֶׁלֹּא יָבוֹאוּ עֲלֵיהֶם. וְהָיוּ בָּרָקִים וּרְעָמִים וְרוּחוֹת גְּדוֹלוֹת בְּלִי עֵרֶךְ. וְהָיָה פַּחַד גָּדוֹלמֵרַעַשׁ הָרְעָמִים וְהַנְּשָׁמִים וּשְׁאוֹן הַגַּלִּים וּמֵחֲמַת פַּחַד לֹא הָיָה בְּאֶפְשָׁרִי לִישֹׁן בַּלַּיְלָה וְכוּ'.

וְאַחַר אַרְבָּעָה יָמִים בָּאוּ לִסְטַנְבּוּל. וְיָשְׁבוּ עַל הַסְּפָר, כִּי לֹא הָיוּ יוֹדְעִים בְּאֵיזֶה בַּיִת לִכְנֹס, כִּי לֹא הָיוּ יְכוֹלִים לְהַכִּיר בֵּין יִשְׁמָעֵאל לִיְהוּדִי וְלֹא יָכְלוּ לִשְׁאֹל מֵחֲמַת שֶׁלֹּא הָיוּ יוֹדְעִים לְשׁוֹנָם.

וּבִרְאוֹתָם שָׁם שֶׁהֵם יוֹשְׁבִים עַל הַסְּפָר, הָלְכוּ וּמָצְאוּ אִישׁ אֶחָד מִתַּרְגְּמָן, שֶׁיּוֹדֵעַ גַּם לְשׁוֹנֵנוּ וְהָיָה מֵלִיץ בֵּינוֹתָם. וּמִיָּד שָׂכְרוּ לָהֶם אַכְסַנְיָא טוֹבָה בַּחֵלֶק הַנִּקְרָא 'גַּאלִיטָא'.

וְכַאֲשֶׁר נִכְנְסוּ לְשָׁם אַחַר שָׁעָה אוֹ שְׁתַּיִם, אָמַר: שֶׁאֵין רְצוֹנוֹ לַעֲמֹד שָׁם. וְשָׁאַל אוֹתוֹ הַמֵּלִיץ: "אֶפְשָׁר טוֹב לִפְנֵיכֶם לִהְיוֹת בְּעִקַּר סְטַנְבּוּל, דְּהַיְנוּ בְּעִיר הַמְּלוּכָה שֶׁשָּׁם דִּירַת הַתּוֹגָר, וְשָׁם אֵין שׁוּם זוּג רַשַּׁאי לָבוֹא לְשָׁם כִּי־אִם זְכָרִים לְבַד". וְהֵשִׁיב: שֶׁשָּׁם בְּוַדַּאי טוֹב לְפָנֵינוּ.

וְגִלָּה לוֹ, שֶׁיֵּשׁ שָׁם שְׁלוּחֵי דְּרַבָּנָן מֵאֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל וְעִמָּם עוֹד שְׁנֵי אֲנָשִׁים מִמִּדִינָתֵנוּ שֶׁהָיוּ בְּאֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל וְעַכְשָׁו הֵם חוֹזְרִים לְבֵיתָם וְנוֹסְעִים מֵאֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל לְחוּץ־לָאָרֶץ.

וְכַאֲשֶׁר שָׁמַע זֹאת אָמַר הוּא ז"ל, לְהָאִישׁ הַנַּ"ל שֶׁהָיָה עִמּוֹ: "אֲנִי מַזְהִיר אוֹתְךָ לְבַל תְּגַלֶּה אוֹתִי כְּלָל וְלֹא תַּגִּיד כְּלָל מִי אָנֹכִי אִם יִשְׁאֲלוּ עָלַי".

וְיָצְאוּ לְשָׁם לָעִיר הַנַּ"ל. וּבְבוֹאָם לְשָׁם מִיָּד הִכִּיר אֶחָד מִשְּׁנֵי הָאֲנָשִׁים הַנַּ"ל (שֶׁנָּסְעוּ מֵאֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל לְבֵיתָם) אֶת הָאִישׁ שֶׁנָּסַע עִם רַבֵּנוּ ז"ל, וְשָׁאַל אוֹתוֹ: "מָה אַתָּה עוֹשֶׂה כָּאן?" הֵשִׁיב לוֹ: "אֲנִי נוֹסֵעַ עִם זֶה הָרַךְ בַּשָּׁנִים לְאֶרֶץ הַקֹּדֶשׁ". וְשָׁאַל אוֹתוֹ "מִי הוּא זֶה?" וְהֵשִׁיב לוֹ שֶׁיֵּשׁ לוֹ בֵּילְעט מֵהַקְּרַדָּאן שֶׁל הַקֵּיסָר"ה מֵאוֹסְטְרַייךְ (רִשְׁיוֹן מִנְצִיג הַקֵּיסָר הָאוֹסְטְרִי) וְלֹא רָצָה לְגַלּוֹת לוֹ מִי הוּא בְּעַצְמוֹ, כַּאֲשֶׁר הִזְהִיר אוֹתוֹ רַבֵּנוּ ז"ל כַּנַּ"ל.

וְנִכְנַס בְּלִבָּם עַל רַבֵּנוּ ז"ל, שֶׁהוּא נוֹסֵעַ מֵהַקְּרַדָּאן לַחֲלֹק עַל הֶחָסִיד הַמְפֻרְסָם בּוּצִינָא קַדִּישָׁא מוֹרֵנוּ הָרַב אַבְרָהָם קַלִּיסְקֶר ז"ל וְהַנִּלְוִים אֵלָיו. וְנִכְנְסוּ בְּטָעוּת זֶה עַד שֶׁהָיָה לָהֶם הוֹכָחוֹת גְּדוֹלוֹת עַל זֶה לְפִי טָעוּתָם. וְנִדְמָה לָהֶם כְּאִלּוּ הוּא ז"ל הוּא מְשֻׁלָּח מֵאֲנָשִׁים רַבִּים בְּשְׁבִיל לַחֲלֹק עָלָיו.

וְהִתְחִילוּ לַחֲקֹר אֵצֶל הָאִישׁ הַנַּ"ל שֶׁהָיָה עִם רַבֵּנוּ ז"ל, אִם יֵשׁ לוֹ אִגֶּרֶת?, וְהֵשִׁיב: שֶׁאֵין לוֹ. וְשָׁאֲלוּ אוֹתוֹ: מַה כַּוָּנָתוֹ בִּנְסִיעָה זוֹ לְאֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל?, וְהֵשִׁיב: שֶׁאֵינוֹ יוֹדֵעַ כַּוָּנָתוֹ.

וְלֹא רָצוּ עוֹד לִסְמֹךְ עַל הָאִישׁ הַנַּ"ל וְאָמְרוּ שֶׁגַּם הוּא מְרַמֶּה אוֹתָם. וְאָמְרוּ: "אַף־עַל־פִּי שֶׁמִּכְּבָר אָנוּ מַכִּירִים אוֹתְךָ לְאִישׁ כָּשֵׁר, אֲבָל עַכְשָׁו שׁוּב אֵין אָנוּ יוֹדְעִים אִם עוֹדְךָ מַחֲזִיק בְּתֻמָּתְךָ".

וְשָׁאֲלוּ אוֹתוֹ: "שְׁאַלְתָּ אֶת רַבְּךָ רַבִּי נַחְמָן מִמְּעִדְוָעדְבְּקָא אִם לִנְסֹעַ עִם הָאִישׁ הַזֶּה?" אָמַר לָהֶם: "הֵן". אֲבָל הֵם לֹא סָמְכוּ עוֹד עַל דְּבָרָיו כַּנַּ"ל כִּי נִדְמָה לָהֶם בְּבֵרוּר עַל רַבֵּנוּ ז"ל, כְּאִלּוּ הוּא אִישׁ מְרֻמֶּה ח"ו, וְנוֹסֵעַ לַחֲלֹק עַל אַנְשֵׁי אֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל.

וְהָלְכוּ אֲצְלוֹ ז"ל בְּעַצְמוֹ לַחְקֹר אֲצְלוֹ, מִי הוּא וּמֵאַיְזֶה מָקוֹם הוּא וּמֵאֵיזֶה מִשְׁפָּחָה? וְלֹא רָצָה לְגַלּוֹת כְּלָל. וְדִבְּרוּ אִתּוֹ בְּחָכְמָתָם וְרָצוּ לַחֲקֹר בְּכַמָּה אֲפָנִים כְּדֵי לְהוֹצִיא מִמֶּנּוּ אֵיזֶה דִּבּוּר, לְהָבִין מִמֶּנּוּ עַל־יְדֵי־זֶה מִי הוּא?. וְהוּא הֵשִׁיב לָהֶם עַל כָּל שְׁאֵלוֹתָם בְּחָכְמָתוֹ, וְלֹא יָכְלוּ לְהָבִין כְּלָל, וּבִלְבֵּל דַּעְתָּם מְאֹד מְאֹד, וְרָמָה אוֹתָם, וְעִקֵּם אֶת מֹחָם, עַד שֶׁלֹּא יָכְלוּ לַעֲמֹד עָלָיו כְּלָל לְהָבִין מִמֶּנּוּ לֹא דָּבָר וְלֹא חֲצִי דָּבָר.

וּבְכָל פַּעַם נִדְמָה לָהֶם לְאִישׁ אַחֵר. לְמָשָׁל, שֶׁשָּׁאֲלוּ אוֹתוֹ: אִם הוּא כֹּהֵן? הֵשִׁיב: הֵן. אַחַר־כָּךְ בְּיוֹם שֶׁאַחַר זֶה שָׁאֲלוּ אוֹתוֹ פִּתְאֹם: אִם הוּא יִשְׂרָאֵל? הֵשִׁיב: הֵן. שָׁאֲלוּ אוֹתוֹ: "אֶתְמוֹל אָמַרְתָּ שֶׁאַתָּה כֹּהֵן וְעַכְשָׁו אַתָּה אוֹמֵר שֶׁאַתָּה יִשְׂרָאֵל?" וְהֵשִׁיב: "כֹּהֵן זֶה מִדַּת חֶסֶד וְיִשְׂרָאֵל מִדָּה אַחֶרֶת, וּבְרוּךְ הַשֵּׁם שֶׁיֵּשׁ בִּי מִדָּה זֹאת וְגַם מִדָּה זֹאת".

וְאָמְרוּ לוֹ: "נָכֹר אַתָּה שֶׁאַתָּה מַהַחוֹלְקִים בְּוַדַּאי, וְאֵינְךָ רוֹצֶה לְגַלּוֹת". וְהִתְחִילוּ לִשְׁנֹא אוֹתוֹ בְּתַכְלִית הַשִּׂנְאָה, וּבְזוּ אוֹתוֹ בְּכָל מִינֵי בְּזָיוֹנוֹת, וְקִלְלוּ אוֹתוֹ בְּקִלָּלוֹת נִמְרָצוֹת בְּלִי שִׁעוּר וַעֲרֶךְ כַּמָּה יָמִים. וְרֹב הַבְּזָיוֹנוֹת הָיָה מֵאֶחָד מִשְּׁנֵי הָאֲנָשִׁים הַנַּ"ל.

וְהוּא ז"ל הִתְחִיל לְבַקֵּשׁ אוֹתָם וְאָמַר לָהֶם: "זֹאת תֵּדְעוּ, שֶׁבְּוַדַּאי לֹא אֶגָלֶּה עִקַּר כַּוָּנַת נְסִיעָתִי לְאֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל , כִּי מִלִּבִּי לְפוּמִי לֹא גִּלִּיתִי, וְאַף־עַל־פִּי כֵן, מַה טּוֹב וּמַה נָּעִים שֶׁבֶת אַחִים גַּם יָחַד, אַף־עַל־פִּי שֶׁלֹּא יֵדַע אֶחָד עִקַּר כַּוָּנַת חֲבֵרוֹ".

וְהֵשִׁיבוּ לוֹ: "אִם אַתָּה תְּגַלֶּה לָנוּ כַּוָּנָתְךָ: בְּוַדַּאי יַגִּיעַ לְךָ טוֹבָה גְּדוֹלָה עַד מְאֹד". וְהֵשִׁיב לָהֶם: "אֲנִי אֵינִי רוֹצֶה לְקַבֵּל טוֹבָה מִכֶּם וְלֹא אֶגָלֶּה לָכֶם עִקַּר כַּוָּנָתִי בְּשׁוּם אֹפֶן. אַדְרַבָּא אַתֶּם תּוּכְלוּ לְקַבֵּל טוֹבָה מֵאִתִּי אִם תִּרְצוּ".

הֵשִׁיבוּ לוֹ: "נִרְאֶה בִּלְשׁוֹנְךָ שֶׁאַתָּה מְדַבֵּר בִּלְשׁוֹנוֹת הַמְפֻרְסָמִים הַגְּדוֹלִים כְּמוֹ ר' בָּרוּךְ וְרַבִּי שָׁלוֹם וְרַבִּי נַחְמָן וְכוּ' שֶׁדַּרְכָּם לְדַבֵּר גְּדוֹלוֹת בְּלָשׁוֹן נִסְתָּר, אַךְ בְּוַדַּאי אֵין אַתָּה אֶחָד מֵהֶם, כִּי נִרְאֶה שֶׁאַתָּה בְּוַדַּאי מֵהַחוֹלְקִים עַל הַצַּדִּיק הַנַּ"ל".

וְאָמְרוּ לוֹ: שֶׁקֹּדֶם שֶׁיָּבוֹא לְאֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל יִהְיֶה שָׁם אִגֶּרֶת בְּאֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל; שֶׁהוּא מֵהַחוֹלְקִים וְהַמְרַגְּלִים, לְבַל יוּכַל לְהַטְעוֹת אוֹתָם.

גַּם הָלְכוּ לְהַסַּרְסוּר מֵהַסְּפִינוֹת, וְהוּא מֵאַנְשֵׁי פּוֹלִין וְנָשָׂא אִשָּׁה מֵהַפְּרֶענְקֶען וַחֲמוֹתוֹ הִיא יוֹצֵאת וְנִכְנֶסֶת בְּבֵית הַתּוֹגָר, וְהָאִישׁ הַהוּא הוּא אִישׁ גָּדוֹל שָׁם.

וְהָלְכוּ אֵלּוּ הָאֲנָשִׁים הַנַּ"ל אֶל זֶה הַסַּרְסוּר וּבִקְּשׁוּ אוֹתוֹ וְאָמְרוּ לוֹ: "לְמַעַן הַשֵּׁם, לְבַל תַּנִּיחַ אֶת הָאִישׁ הַזֶּה לִנְסֹעַ לְהָתֵם [לשם] כִּי הוּא מֵהַחוֹלְקִים וְרוֹצֶה לַעֲשׂוֹת גֵּרוּשׁ שָׁם ח"ו, וְאִם תּוּכַל לַעֲשׂוֹת לוֹ אֵיזֶה רָעָה – שְׂכָרְךָ כְּפוּל מִן הַשָּׁמַיִם". וְרַבֵּנוּ ז"ל וְהָאִישׁ שֶׁהָיָה עִמּוֹ לֹא יָדְעוּ מָזֶּה.

פרק י

כְּלַל הַדָּבָר, כִּי אֵלּוּ הָאֲנָשִׁים הַנַּ"ל בִּזּוּ אוֹתוֹ ז"ל, בְּכָל מִינֵי בִּזְיוֹנוֹת וְכוּ', וְהוּא סָבַל הַכֹּל וְלֹא רָצָה לְגַלּוֹת לָהֶם בְּשׁוּם אֹפֶן מִי הוּא. וְרָמָה אוֹתָם בְּכַוָּנָה וּבִלְבֵּל דַּעְתָּם מְאֹד מְאֹד, עַד שֶׁהָיוּ מְבַזִּים אוֹתוֹ בְּכָל פַּעַם עַל שֶׁבְּכָל פַּעַם הוּא מְשַׁנֶּה עִנְיָנָיו, פַּעַם אֶחָד דִּבֵּר עִמָּהֶם עַד שֶׁנִּדְמָה לָהֶם בְּבֵרוּר שֶׁהוּא מִלַּגוֹרְנָא (עִיר בְּאִטַלְיָא) וְכוּ' וְאַחַר־כָּךְ רָאוּ שֶׁלֹּא כֵּן הוּא וּבִזּוּ אוֹתוֹ מְאֹד מְאֹד.

וּפַעַם אֶחָד דִּבֵּר עִמָּהֶם וְנִדְמָה לָהֶם שֶׁהוּא בֶּן הַקָּאמַרְנֶער, (דְּהַיְנוּ בֶּן הַמַּגִּיד מִקָּאמַרְנָא [ר' משה יוסף ליקוורניק] שֶׁהָיָה אָז מַחֲלֹקֶת גָּדוֹל עִמּוֹ כַּמְפֻרְסָם). וְאַחַר־כָּךְ בְּתוֹךְ הַדְּבָרִים הִתְחִיל הוּא ז"ל לְקַלֵּל אֶת הַקָּאמַרְנֶער וְנָעֲרוּ בּוֹ: "הֲלֹא הוּא אָבִיךְ?!" וְרָאוּ שֶׁעֲדַיִן לֹא עָמְדוּ עָלָיו.

וּבְכָל פַּעַם הָיָה לוֹ שֵׁם אַחֵר, וּבְכָל שֵׁם שֶׁקָּרְאוּ אוֹתוֹ, נַעֲנָה לָהֶם וּבָא אֲלֵיהֶם. פִּתְאֹם יָצָא מִפִּיהֶם וְקָרְאוּ: "יְשַׁעְיָה!" כְּדֵי לְנַסּוֹתוֹ, אִם הוּא בֶּן הַקָּאמַרְנֶער שֶׁשְּׁמוֹ יְשַׁעְיָה, וּבָא הוּא ז"ל תֵּכֶף וּמִיָּד אֲלֵיהֶם וְנִדְמָה לָהֶם בְּוַדַּאי שֶׁהוּא בֶּן הַקָּאמַרְנֶער. וְאָמְרוּ לוֹ: "אַתָּה הוּא בְּוַדַּאי בֶּן הַנַּ"ל". וְהֵשִׁיב לָהֶם וְהוֹכִיחַ לָהֶם שֶׁאֵינוֹ בְּנוֹ.

בְּתוֹךְ כָּךְ הִתְחִילוּ לְדַבֵּר מֵהַמַּתָּנָה שֶׁשָּׁלַח הַקָּאמַרְנֶער לִבְנוֹ, וְהִתְחִיל הוּא ז"ל תֵּכֶף לְבַקְּשָׁם וּלְהַפְצִיר אוֹתָם שֶׁיִּהְיוּ מַרְאִין לוֹ אֶת הַמַּתָּנָה שֶׁלּוֹ וְרָאוּ שׁוּב שֶׁהוּא בְּנוֹ. וְאַחַר־כָּךְ דִּבְּרוּ עִמּוֹ עוֹד וְקִלְּלוּ אוֹתוֹ. וְנִבְהֲלוּ מְאֹד מְאֹד וּבָאוּ בְּכַעַס גָּדוֹל וּבִזּוּ אוֹתוֹ מְאֹד מְאֹד.

וּכְשֶׁשָּׁאֲלוּ אוֹתוֹ: "לָמָּה אַתָּה אוֹמֵר עַכְשָׁו שֶׁשִּׁמְךָ כָּךְ וְאַחַר־כָּךְ שֵׁם אַחֵר וְכֵן בְּשֵׁם מְקוֹמְךָ?", הֵשִׁיב לָהֶם גַּם־כֵּן שֶׁכָּל שֵׁם וְשֵׁם הוּא כְּפִי הַמִּדָּה וְהַסְּפִירָה שֶׁנֹּאחֵז בּוֹ וְכוּ' וַאֲנִי בָּרוּךְ הַשֵּׁם כָּלוּל מִכֻּלָּם.

וְכָל מַה שֶּׁעָבַר בְּעִנְיָן זֶה יִקָּצְרוּ הֲמוֹן יְרִיעוֹת לְסַפֵּר. וְהוּא ז"ל, הָיָה מְעוֹרֵר אוֹתָם לְפָעָמִים מֵהַשָּׁנָה, וְהִתְחִיל לְדַבֵּר עִמָּהֶם עַד שֶׁבָּאוּ בְּכַעַס גָּדוֹל וְהִתְחִילוּ עוֹד לְקַלֵּל וּלְבַזּוֹת אוֹתוֹ מְאֹד.

וּבְעֶרֶב־שַׁבַּת־קֹדֶשׁ בָּאוּ הֵם מִבֵּית הַטְּבִילָה, וְהוּא ז"ל הָיָה שׁוֹכֵב עַל הַדַּרְגָּשׁ יָחֵף בְּלִי חֲגוֹרָה וּבְלִי כּוֹבַע עֶלְיוֹן. וְשָׁאַל אוֹתָם: "מִפְּנֵי מָה בְּכָל הַשָּׁבוּעַ הַגּוּף שֶׁלִּי קַל וְאֵין לִי כְּבֵדוּת וְעַכְשָׁו יֵשׁ לִי כְּבֵדוּת גָּדוֹל מְאֹד, עַד שֶׁכִּמְעַט אֵינִי יָכוֹל לַעֲמֹד מִמָּקוֹם זֶה?"

וְהֵשִׁיבוּ לוֹ: "מֵחֲמַת שֶׁבְּכָל עֶרֶב־שַׁבַּת־קֹדֶשׁ הַנְּשָׁמָה זוֹ עוֹלָה לְמַעְלָה וּנְשָׁמָה הַיְתֵרָה בָּאָה לְמַטָּה, וְאָצְלְךָ הָלְכָה הַנְּשָׁמָה שֶׁלְּךָ וּנְשָׁמָה יְתֵרָה אֵינְךָ זוֹכֶה לְקַבֵּל עַל־כֵּן נִשְׁאָר גּוּפְךָ כְּאֶבֶן".

וְהֵשִׁיב לָהֶם: "אוֹי לָכֶם, וַאֲפִלּוּ בְּדָבָר קַל כָּזֶה אֵינְכֶם יוֹדְעִים מַה לְּהָשִׁיב".

וּבִקֵּשׁ אוֹתָם שֶׁיְּקַבְּלוּ אוֹתוֹ עַל שַׁבָּת אֶצְלָם וְלֹא רָצוּ. וּבְשַׁבָּת קִבְּלוּ אֶת הָאִישׁ שֶׁהָיָה עִמּוֹ אֶצְלָם עַל שַׁבָּת, וְאוֹתוֹ לֹא רָצוּ לְקַבֵּל וְהֶכְרַח לֶאֱכֹל מַאֲכָלֵי חָלָב (כִּי לֹא רָצוּ לֶאֱכֹל שָׁם בָּשָׂר. רַק הֵם, הָיָה לָהֶם אֵיזֶה שׁוֹחֵט).

וְגַם בְּשַׁבָּת הָיָה לָהֶם מַחֲלֹקֶת גָּדוֹל מְאֹד עִמּוֹ, וְרָצוּ לְדָחְפוֹ לַחוּץ כִּי הוּא נִכְנַס אֶצְלָם אַף־עַל־פִּי שֶׁלֹּא אָכַל עִמָּהֶם, וְהֵם הִתְחִילוּ לָרִיב עִמּוֹ עַד שֶׁרָצוּ לְדָחְפוֹ לַחוּץ וְהָיָה רַעַשׁ גָּדוֹל שָׁם. וְכֵן בַּבֹּקֶר הָיָה גַּם־כֵּן כָּךְ.

כְּלַל הַדָּבָר, כִּי הוּא ז"ל עָשָׂה בְּכַוָּנָה, וְהִנִּיחַ עַצְמוֹ לְבַזּוֹת בְּכָל מִינֵי בִּזְיוֹנוֹת. וְאָמַר לְהָאִישׁ שֶׁהָיָה עִמּוֹ: שֶׁאֲלוּ הַבִּזְיוֹנוֹת יִהְיוּ לוֹ טוֹבָה גְּדוֹלָה בַּהֲלִיכָה וּבַחֲזָרָה. כִּי גֹּדֶל עֹצֶם הַמְּנִיעוֹת הַגְּדוֹלוֹת שֶׁהָיָה לוֹ לָבוֹא לְאֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל אִי־אֶפְשָׁר לְשַׁעֵר וּלְהַעֲרִיךְ וּלְסַפֵּר. וְלֹא הָיָה לוֹ בְּאֶפְשָׁרִי לָבוֹא לְאֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל כִּי אִם עַל־יְדֵי קַטְנוּת זֹאת, כַּאֲשֶׁר נִשְׁמַע אַחַר־כָּךְ מִפִּיו בְּפֵרוּשׁ.

וְאָמַר: שֶׁאִם לֹא הָיוּ לוֹ אֵלּוּ הַבִּזְיוֹנוֹת וְהַקַּטְנוּת, לֹא הָיָה לוֹ בְּאֶפְשָׁרִי לָבוֹא לְשָׁם בְּשׁוּם אֹפֶן. וְאָמַר: שֶׁרָאָה שֶׁהוּא מֻכְרָח לִשְׁאֹר שָׁם בִּסְטַנְבּוּל, דְּהַיְנוּ לָמוּת שָׁם, אַךְ זֹאת הַקַּטְנוּת וְהַבִּזְיוֹנוֹת הִצִּילוּ אוֹתוֹ, כִּי קֹדֶם שֶׁבָּאִין לְאֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל וְכוּ' כַּנַּ"ל.

אַחַר־כָּךְ צִוָּה רַבֵּנוּ ז"ל לְהָאִישׁ שֶׁהָיָה עִמּוֹ, שֶׁיִּתֵּן לְהָאֲנָשִׁים הַנַּ"ל שֶׁבִּזּוּ אוֹתוֹ (כַּנַּ"ל) מֵהַמַּאֲכָלִים וּמַשְׁקָאוֹת וּמִינֵי מִרְקָחַת שֶׁלָּהֶם שֶׁהָיָה עִמָּהֶם, לִתֵּן לָהֶם מֵהַכֹּל.

וְנָסְעוּ אֵלּוּ הָאֲנָשִׁים לְבֵיתָם, וְלֹא רָצוּ לְקַבֵּל אִגֶּרֶת מֵרַבֵּנוּ לְבֵיתוֹ, רַק מֵהָאִישׁ שֶׁהָיָה עִמּוֹ קִבְּלוּ אִגֶּרֶת. וְרַבֵּנוּ ז"ל הִנִּיחַ אִגֶּרֶת שֶׁלּוֹ בְּתוֹךְ אִגֶּרֶת שֶׁל הָאִישׁ הַנַּ"ל

וְאֵלּוּ הָאֲנָשִׁים הָיוּ רוֹצִים לִפְתֹּחַ אֶת הָאִגֶּרֶת שֶׁל הָאִישׁ הַנַּ"ל אוּלַי יוּכְלוּ לְהָבִין מִמֶּנּוּ אֵיזֶה דָּבָר מֵרַבֵּנוּ ז"ל, מִי הוּא וּמֵאַיִן הוּא, אֲבָל לֹא הָיוּ יְכוֹלִים לִמְצֹא הָאִגֶּרֶת אֶצְלָם, כִּי נֶעְלַם מֵהֶם הֵיכָן שֶׁהִנִּיחוּ אֶת הָאִגֶּרֶת.

וְלֹא בָא לְיָדָם הָאִגֶּרֶת עַד שֶׁבָּאוּ אֶל הַקַּאמֶעֶר (תַּחֲנַת מַעֲבָר גְּבוּל) בְּוָלִיחַאי אָז מָצְאוּ הָאִגֶּרֶת אֶצְלָם, וְרָאוּ מִן הָאִגֶּרֶת שֶׁזֶּה הָיָה רַבֵּנוּ ז"ל. הֵמָּה רָאוּ כֵּן תָּמְהוּ, וְנִבְהֲלוּ מְאֹד. וְהָאִישׁ הַהוּא שֶׁבְּזֶה אוֹתוֹ הֵרְבֵּה כַּנַּ"ל בָּא לְבֵיתוֹ וְנִפְטַר בְּסָמוּךְ לְבֵיאָתוֹ מַמָּשׁ.

פרק יא

וּמִיָּד אַחַר נְסִיעָתָם מִסְּטַנְבּוּל, בָּא אֵלָיו הַסַּרְסוּר הַנַּ"ל וְהֶרְאָה לוֹ אִגְּרוֹת הַרְבֵּה מִצַּדִּיקֵי דּוֹרֵנוּ שֶׁשָּׁלְחוּ אֵלָיו בַּקָּשָׁתָם לִהְיוֹת לְעֶזֶר לָאֲנָשִׁים הַנּוֹסְעִים מֵהֶכָּא לְהֶתָּם [מכאן לשם], כִּי הוּא חָשׁוּב בְּעֵינֵי הַשָּׂרֵי מְלוּכָה.

בָּכֵן תֵּדְעוּ, אִם תְּגַלּוּ לִי מִי אַתֶּם וּמֵאֵיזֶה מִשְׁפָּחָה אַתֶּם הֲרֵי טוֹב. וְאִם לָאו יֵשׁ לְאֵל יָדִי לַעֲשׂוֹת עִמָּכֶם רָעָה אֲשֶׁר לֹא תוּכְלוּ כַּפְּרָהּ, וְלֹא יוֹעִיל הוֹן לְשַׁחֵד בְּמָמוֹן. וְלֹא דַּי שֶׁלֹּא תִּסְעוּ לְאֶרֶץ הַקֹּדֶשׁ גַּם תִּהְיוּ בְּבֵית הָאֲסוּרִים. וְכַיּוֹצֵא בִּדְבָרִים אֵלֶּה.

וְכַאֲשֶׁר שָׁמַע זֹאת רַבֵּנוּ ז"ל, מִיָּד אָמַר לוֹ הָאֱמֶת. שֶׁשְּׁמוֹ רַבִּי נַחְמָן, וְהוּא נֶכֶד לְהַבַּעַל־שֵׁם־טוֹב ז"ל, וּלְרַבִּי נַחְמָן מֵהֹרִידֶנְקָא ז"ל.

מִיָּד נָסוֹג אָחוֹר הַסַּרְסוּר הַנַּ"ל וְהָלַךְ מֵאִתּוֹ. וּלְיוֹם הַמָּחֳרָת בָּא הַסַּרְסוּר בְּהַכְנָעָה אֵלָיו.

וְאָמַר לְרַבֵּנוּ ז"ל בִּלְשׁוֹן אַהֲבָה וְחִבָּה: "רַבִּי, ה' עִמָּכֶם. תֵּדְעוּ שֶׁכָּל הַטּוֹבוֹת תְּקַבְּלוּ מֵאִתִּי, וּשְׂכָרְכֶם יִהְיֶה כָּפוּל עַל זֶה שֶׁגִּלִּיתֶם לִי הָאֱמֶת. כִּי אִם לֹא הֱיִיתֶם מוֹדִים לִי, הָיִיתִי מוֹסֵר אֶתְכֶם לְבֵית הַסֹּהַר, וְהָיִיתִי נֶעֱנָשׁ בְּעֶלְמָא דֵּין וּבְעָלְמָא דְּאָתֵי. וּבְקַשְׁתִּי אֶתְכֶם לְקַבֵּל טוֹב מֵאִתִּי, הֵן בִּשְׂכִירוּת הַסְּפִינָה, הֵן בִּשְׁאָר דְּבָרִים כִּי אֲנִי מוּכָן וּמְזֻמָּן לְשָׁרֵת אֶתְכֶם".

פרק יב

וּבְיוֹם מָחָר בָּא וְאָמַר: שֶׁבָּא סְפִינָה מֵחוּץ־לָאָרֶץ עִם יְהוּדִים וְיֵשׁ לָהֶם גַּם־כֵּן שׁוֹחֵט מֻבְהָק. וְשָׁם בְּאוֹתָהּ סְפִינָה הָיָה הַרַב הֶחָסִיד הַמְפֻרְסָם מוֹרֵנוּ הָרַב זְאֵב וָלְף נ"י וּשְׁאָר אֲנָשִׁים חֲשׁוּבִים.

וְשָׁאֲלוּ עַל רַבֵּנוּ ז"ל, וְגִלָּה לָהֶם הָאִישׁ שֶׁהָיָה עִם רַבֵּנוּ ז"ל הָאֱמֶת. וְתֵכֶף שָׁלַח ר' זְאֵב הַנַּ"ל אַחֲרֵי רַבֵּנוּ ז"ל, שֶׁיָּבוֹא אֵלָיו לְאַכְסַנְיָא שֶׁלּוֹ וְיִקַּבְּלוּ בְּאַהֲבָה לְהִתְאָרֵחַ עִמּוֹ יַחַד. וְלֹא רָצָה רַבֵּנוּ ז"ל לָלֶכֶת אֶצְלוֹ, כִּי אָמַר: "כָּאן טוֹב לְפָנַי".

כִּי הָיָה עוֹשֶׂה בְּסָטַנְבּוּל כָּל מִינֵי קַטְנוּת, וְהָיָה הוֹלֵךְ יָחֵף וּבְלִי חֲגוֹרָה וּבְלִי כּוֹבַע עֶלְיוֹן, וְהָיָה מְלֻבָּשׁ רַק בְּהַ"אִנְטֶעֶר־שְׂלַאק" שֶׁהָיָה לוֹ מֵאֵיזֶה מַלְבּוּשׁ, וְהָיָה הוֹלֵךְ בַּשּׁוּק כְּדֶרֶךְ בְּנֵי הַנְּעוּרִים הָרְצִים בַּשּׁוּק וּמְצַחֲקִים, וְהָיָה עוֹשֶׂה מִלְחָמוֹת בְּדֶרֶךְ צְחוֹק כְּדֶרֶךְ בְּנֵי הַנְּעוּרִים. וְהָיוּ מְכַנִּים אֶחָד בְּשֵׁם הַצָּרְפַת, וְאֶחָד בְּשֵׁם אַחֵר, וְעָשׂוּ מִלְחָמָה וְהָיָה כְּעֵין תַּכְסִיסֵי מִלְחָמָה מַמָּשׁ. וְהָיָה עוֹשֶׂה עִנְיְנֵי קַטְנוּת הַרְבֵּה מְאֹד שָׁם בְּסָטַאנְבּוּל.

אַחַר־כָּךְ נָפַל הַדֶּבֶר רַחֶמְנָא לִצְלָן בְּחַאן (חָצֵר) זֶה, וְהָיָה מֻכְרָח לִבְרֹחַ מִשָּׁם. וְהֶכְרַח לְכָנֵס בַּאֲכְסַנְיָא שֶׁל רַבִּי זְאֵב הַנַּ"ל. וְעָשָׂה עֲבוּרוֹ סְעֻדָּה גְּדוֹלָה. וְהָיָה הָרַב ר' זְאֵב הַנַּ"ל נוֹהֵג בּוֹ כָּבוֹד גָּדוֹל מְאֹד מְאֹד בְּלִי עֵרֶךְ.

וְרַבֵּנוּ ז"ל, עָשָׂה כַּמָּה דְּבָרִים אָז שֶׁהָיָה כְּנֶגֶד רְצוֹן ר' זְאֵב הַנַּ"ל, אַף אַף־עַל־פִּי־כֵן אַהֲבָה מְקֻלְקֶלֶת הַשּׁוֹרָה, וּמֵעֵצֶם הָאַהֲבָה לֹא הִסְתַּכֵּל עַל זֶה כְּלָל, אַף־עַל־פִּי שֶׁהָיָה בְּעֵינָיו פְּלִיאוֹת גְּדוֹלוֹת.

כִּי בְּכָל־עֵת שֶׁהָיָה ר' זְאֵב מִתְפַּלֵּל לִפְנֵי הָעֲמוּד בְּשַׁבָּת כְּדֶרֶךְ הַמְפֻרְסָמִים, וְרַבֵּנוּ ז"ל הָיָה אוֹכֵל בְּאוֹתוֹ הָעֵת. כִּי הָיָה מִתְפַּלֵּל מִקֹּדֶם עַד שֶׁבְּעֵת תְּפִלָּתוֹ שֶׁל ר' זְאֵב הָיָה הוּא ז"ל אוֹכֵל סְעֻדָּתוֹ. וְכֵן הָיָה בְּלֵיל שַׁבָּת, וּבְשַׁבָּת בְּשַׁחֲרִית, וּבְסָעֻדָּה שְׁלִישִׁית.

וּבְעֵת שֶׁיָּשַׁב ר' זְאֵב לַסְּעֻדָּה הַשְּׁלִישִׁית, כְּבָר בֵּרַךְ רַבֵּנוּ בִּרְכַּת־הַמָּזוֹן. וְצִוָּה לְהָאִישׁ שֶׁהָיָה עִמּוֹ שֶׁיִּסְתַּכֵּל אִם יֵשׁ כּוֹכָבִים, וְהִתְפַּלֵּל תֵּכֶף עַרְבִית, וְהִבְדִּיל, וְלָקַח הַלּוּלְקָע וְנָכְנַס לְבֵית ר' זְאֵב.

וְהוּא הִתְחִיל בְּסָמוּךְ הַסְּעֻדָּה הַשְּׁלִישִׁית כְּדֶרֶךְ הַמְפֻרְסָמִים, וְתֵכֶף כְּשֶׁנִּכְנַס רַבֵּנוּ לְשָׁם בְּלִי כּוֹבַע עֶלְיוֹן וּבְלִי חֲגוֹרָה וְהַלּוּלְקָע בְּיָדוֹ, תֵּכֶף קִבְּלוֹ בְּכָבוֹד גָּדוֹל ר' זְאֵב הַנַּ"ל, וּבֵרַךְ בִּרְכַּת־הַמָּזוֹן מִיָּד, וְהִתְפַּלֵּל עַרְבִית, וְהִבְדִּיל, וְדִבֵּר עִם רַבֵּנוּ ז"ל כִּמְעַט כָּל הַלַּיְלָה. וְהָיָה אַהֲבָה גְּדוֹלָה בֵּינֵיהֶם. וְרַבֵּנוּ ז"ל עָשָׂה שָׁם כָּל מִינֵי קַטְנוּת כַּנַּ"ל.

וְהָיָה שָׁם עַל קֶבֶר שֶׁל ר' נַפְתָּלִי ז"ל. וְכָל מַה שֶּׁעָבַר עָלָיו בְּסָטַנְבּוּל בְּגַשְׁמִיּוּת וּבְרוּחָנִיּוּת תִּקְצַר הַמָּוֹן יְרִיעוֹת לְסַפֵּר.

וּכְפִי הַמּוּבָן מִדְּבָרָיו, שֶׁהָיָה שָׁם, בְּסַכָּנָה גְּדוֹלָה וַעֲצוּמָה וְהָיָה סָבוּר שֶׁבְּוַדַּאי יִהְיֶה נִשְׁאָר שָׁם דְּהַיְנוּ שֶׁיִּסְתַּלֵּק שָׁם אַף ה' יִתְבָּרַךְ עָשָׂה עִמּוֹ נִסִּים הַרְבֵּה וְעָבַר עַל הַכֹּל. וְהַקְּטָנוּת הַנַּ"ל הוֹעִיל לוֹ מְאֹד.

גַּם כְּשֶׁבָּא מֵהַקֶּבֶר שֶׁל ר' נַפְתָּלִי, נָפַל פִּתְאֹם עַל הָאָרֶץ וְשָׁכַב כָּךְ כַּמָּה שָׁעוֹת. וְאַחַר־כָּךְ הִנִּיחוּ אוֹתוֹ עַל הַמִּטָּה וְשָׁכַב שָׁם כָּל הַלַּיְלָה עַד לְמָחֳרַת חֲצִי הַיּוֹם. וְהָיָה שׁוֹכֵב כְּמוֹ שֶׁנִּגְוַע עַד שֶׁעָזְרוֹ ה' יִתְבָּרַךְ שֶׁקָּם מִמִּטָּתוֹ וְחָזַר לְאֵיתָנוֹ.

וְהָיָה לוֹ סַכָּנוֹת גְּדוֹלוֹת רַבּוֹת וַעֲצוּמוֹת, וּמְנִיעוֹת אֵין מִסְפָּר בְּכָל־עֵת וּבְכָל רֶגַע שָׁם. וְאָמַר: שֶׁהַבְּזָיוֹנוֹת וְהַקְּטָנוּת הַנַּ"ל הוֹעִיל לוֹ מְאֹד כַּנַּ"ל.

פרק יג

וְאָמַר רַבֵּנוּ ז"ל: שֶׁכָּל כָּךְ נִכְנַס בְּהַקְּטָנוּת, וְנַעֲשָׂה רָגִיל בְּעִנְיְנֵי הַקְּטָנוּת כָּל־כָּךְ, עַד שֶׁאַחַר־כָּךְ כְּשֶׁבָּא לְאֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל וְרָצָה לְהַשְׁלִיךְ זֹאת הָיָה מֻכְרָח לְהַכְרִיחַ עַצְמוֹ בְּכֹחוֹת לְשַׁבֵּר וּלְהַשְׁלִיךְ אֶת עִנְיְנֵי קַטְנוּת הַנַּ"ל, כִּי כְּבָר הָיָה קָשֶׁה עָלָיו לְהַשְׁלִיךְ זֹאת מֻחָמַת גֹּדֶל הָרְגִילוּת. כָּל כָּךְ הָיָה נִכְנָס בְּהַקְּטָנוּת בִּתְחִלָּה.

גַּם אַחַר־כָּךְ כְּשֶׁבָּא מֵאֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל הָיָה חִדּוּשׁ נִפְלָא בְּעִנְיָן זֶה. וְעִצָּם הַפְּלָגַת גְּדֻלַּת חָכְמָתוֹ בְּעִנְיָן זֶה, עָמֹק עָמֹק, לֹא נִשְׁמַע וְלֹא נִרְאָה כָּזֹאת.

כִּי זֶה יָדוּעַ שֶׁקֹּדֶם שֶׁיּוֹצְאִין מִדַּרְגָּא לְדַרְגָּא צָרִיךְ שֶׁיִּהְיֶה יְרִידָה קֹדֶם הָעֲלִיָּה וְכוּ', וְאָז צְרִיכִין לְעִנְיְנֵי קַטְנוּת לִהְיוֹת אִישׁ פָּשׁוּט לְגַמְרֵי וְכוּ'.

וְהוּא ז"ל, מֵחֲמַת שֶׁכָּל יָמָיו לֹא הָיָה עוֹמֵד בְּשׁוּם פַּעַם עַל מַדְרֵגָה אַחַת, רַק בְּכָל פַּעַם בְּכָל יוֹם וּבְכָל שָׁעָה הָיָה עוֹלֶה תָּמִיד מִדַּרְגָּה לְדַרְגָּה, עַל־כֵּן הָיְתָה חָכְמָתוֹ בְּעִנְיָנִים אֵלּוּ גְּבוֹהָה וְעָמֹק מְאֹד "עָמֹק עָמֹק מִי יִמְצָאֶנּוּ".

פרק יד

וְאָז בְּאוֹתוֹ הָעֵת הָיְתָה הַמִּלְחָמָה שֶׁל הַצָּרְפָתִית, שֶׁהָלַךְ הַצָּרְפָתִי לְאֶרֶץ הַתּוֹגָר לְמִצְרַיִם וּלְאֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל (וְכַיּוֹצֵא כַּמְּפֹרָסָם).

וְכַאֲשֶׁר נִשְׁמַע לְאַנְשֵׁי סְטַנְבּוּל שֶׁהַמִּלְחָמָה הַנַּ"ל מִתְעוֹרֶרֶת, וְהַצָּרְפָתִי הוֹלֵךְ וּבָא עַל הַיָּם, אֲזַי לֹא רָצוּ קְהִלָּה קְדִישָׁא שֶׁל סְטַנְבּוּל לְהַנִּיחַ שׁוּם יְהוּדִי לָצֵאת מִקִּיר הָעִיר וְחוּצָה, לִפְרֹשׂ עַל הַיָּם. וְרַבֵּנוּ ז"ל לֹא הִשְׁגִּיחַ עַל זֶה, וְרָצָה לְהַפְקִיר אֶת עַצְמוֹ.

וְאָמַר לְהָאִישׁ שֶׁהָיָה עִמּוֹ: "תֵּדַע, שֶׁאֲנִי רוֹצֶה לְסַכֵּן אֶת עַצְמִי אֲפִלּוּ בְּסַכָּנוֹת גְּדוֹלוֹת וַעֲצוּמוֹת. אַךְ אֶת נַפְשְׁךָ אֵינִי רוֹצֶה לְהַפְקִיר. בָּכֵן, אִם תִּרְצֶה קַח לְךָ מָעוֹת עַל הוֹצָאוֹת וְשׁוּב בְּשָׁלוֹם לְבֵיתְךָ וַאֲנִי אֶסַּע לְבַדִּי בְּהֶעְלֵם וּבְהֶסְתֵּר מֵאַנְשֵׁי סְטַנְבּוּל. כִּי אֶת עַצְמִי אֲנִי מַפְקִיר יִהְיֶה אֵיךְ שֶׁיִּהְיֶה" וְכוּ'.

וְהָאִישׁ הַנַּ"ל מֵאֵן בָּזֶה וְאָמַר: "בַּמָּקוֹם אֲשֶׁר יִהְיֶה שָׁם אֲדוֹנִי, אִם לַמָּוֶת אִם לְחַיִּים, שָׁם יִהְיֶה עַבְדְּךָ וּבַאֲשֶׁר תֵּלֵךְ אֵלֵךְ גַּם־כֵּן".

וה' יִתְבָּרַךְ בְּרַחֲמָיו הוּא מְסִבּוֹת מִתְהַפֵּךְ, וְסִבֵּב בְּרַחֲמָיו, שֶׁאַחַר יוֹם אוֹ יוֹמַיִם נִשְׁמַע: הֱיוֹת שֶׁיּוֹשֵׁב שָׁם בְּסְטַנְבּוּל חָכָם הַגָּדוֹל מִירוּשָׁלַיִם אֲשֶׁר קִבֵּץ עַל יָד נְדָבוֹת עֲבוּר עֲנִיֵּי יְרוּשָׁלַיִם עִיר־הַקֹּדֶשׁ, וְהָיָה בְּדַעְתּוֹ לְהִתְעַכֵּב שָׁם עוֹד שָׁנָה אַחַת.

וּפִתְאֹם נִתְעוֹרֵר וְאָמַר לְאַנְשֵׁי סְטַנְבּוּל: "תֵּדְעוּ שֶׁנִּתְגַּלָּה לִי שֶׁאֲנִי מֻכְרָח מִיָּד לִנְסֹעַ לִירוּשָׁלַיִם, כִּי אֲנִי רוֹאֶה שֶׁהַיָּמִים מְמַשְׁמְשִׁין וּבָאִין לְהִסְתַּלֵּק מִן הָעוֹלָם, וְאַתֶּם אַל תִּירְאוּ אֶת עַם הַפְּרַנְצוּיז, וְאֵין לָכֶם לִדְאֹג עֲבוּר יִשְׂרָאֵל שֶׁיֵּלְכוּ לְהָתָם, כִּי בְּוַדַּאי לֹא יֶאֱנֶה לָהֶם שׁוּם הֶזֵּק בְּעֶזְרַת ה', וַה' יִשְׁמְרֵם בְּרַחֲמָיו עַד בּוֹאָם לְשָׁם. כִּי כְּבָר נִרְשַׁם מְקוֹם קְבוּרָתִי בִּירוּשָׁלַיִם".

וּמִיָּד שָׁמְעוּ לִדְבָרָיו, וְהָלְכוּ וְשָׂכְרוּ מִיָּד סְפִינָה גְּדוֹלָה, וְהִכְרִיזוּ: "מִי שֶׁרוֹצֶה לֵילֵךְ עַל הַסְּפִינָה יֵלֵךְ". וְהָלְכוּ הַרְבֵּה אֲנָשִׁים וְנָשִׁים וְטַף, הֵן מֵאַנְשֵׁי סְפָרַד וְהֵן מֵאַנְשֵׁי אַשְׁכְּנַז, וְנָסַע רַבֵּנוּ ז"ל גַּם־כֵּן עַל סְפִינָה זוֹ לְאֶרֶץ הַקֹּדֶשׁ.

וְדִבֵּר רַבֵּנוּ ז"ל עִם הֶחָכָם מִירוּשָׁלַיִם הַנַּ"ל שֶׁיִּקַּח אוֹתוֹ לִירוּשָׁלַיִם, כִּי אָמַר שֶׁאֵינוֹ רוֹצֶה לִהְיוֹת לֹא בְּצָפַת וְלֹא בְּטְבֶרְיָה. וְכֵן הִמְתִּיקוּ סוֹד בֵּינֵיהֶם.

וּבְלֶכְתָּם עַל הַיָּם הָיָה רוּחַ סְעָרָה גְּדוֹלָה מְאֹד מְאֹד (שֶׁקּוֹרִין אַפִּירְטִינָ"ע גְּדוֹלָה מְאֹד), וְהָיְתָה הַסְּפִינָה בְּסַכָּנָה גְּדוֹלָה. "יַעֲלוּ שָׁמַיִם יֵרְדוּ תְהוֹמוֹת" וְכוּ' וְלֹא הָיָה עוֹד בְּלֵב אִישׁ מֵהֶם לְהִנָּצֵל מִן הַמִּיתָה. וְהָיוּ צוֹעֲקִים כֻּלָּם אֶל ה'. וְהָיְתָה לַיְלָה אַחַת כְּמוֹ יוֹם־הַכִּפּוּרִים מַמָּשׁ, שֶׁהַכֹּל בּוֹכִים וּמִתְוַדִּים וּמְבַקְּשִׁים כַּפָּרָה עַל נַפְשָׁם. וְאָמְרוּ סְלִיחוֹת וּשְׁאָר דִּבְרֵי תְּפִלּוֹת וְתַחֲנוּנִים.

וְרַבֵּנוּ ז"ל הָיָה יוֹשֵׁב דּוֹמֵם. וְהִתְחִילוּ כַּמָּה אֲנָשִׁים לוֹמַר לוֹ: "מִפְּנֵי מָה הוּא שׁוֹתֵק בְּעֵת צָרָה כָּזֹאת?", וְלֹא הֵשִׁיב.

אַךְ אֵשֶׁת הָרַב דְּקְהִלַּת קֹדֶשׁ חָאטִין, שֶׁהָיְתָה מְלֻמֶּדֶת וּבְכָתָה וְצָעֲקָה כָּל הַלַּיְלָה, וְהִתְחִילָה הִיא גַּם־כֵּן לוֹמַר לוֹ כָּאֵלֶּה – 'מִפְּנֵי מָה הוּא דּוֹמֵם?'. וְכִמְדֻמֶּה שֶׁקִּלֵּל אוֹתָהּ.

וְאָמַר לָהּ: "הֲלוַאי הֱיִיתֶם שׁוֹתְקִים גַּם אַתֶּם! הָיָה טוֹב לִפְנֵיכֶם! וּבְזֹאת תִּבָּחֲנוּ – אִם אַתֶּם תִּשְׁתְּקוּ – יִשְׁתֹּק הַיָּם מֵעֲלֵיכֶם גַּם־כֵּן".

וְכֵן הָיָה, וּפָסְקוּ מִלְּצְעֹק וְשָׁתְקוּ. וְאָז מִיָּד כְּשֶׁהֵאִיר הַיּוֹם "יָקָם סְעָרָה לִדְמָמָה וַיֶּחֱשׁוּ גַּלֵּיהֶם וַיִּשְׁמְחוּ" וְכוּ'

פרק טו

וְאַחַר יוֹם אוֹ יוֹמַיִם, נִשְׁאֲרָה הַסְּפִינָה בְּלִי מַיִם שֶׁרְאוּיִין לִשְׁתִיָּה. כִּי פָּסְקוּ אֶצְלָם הַמַּיִם שֶׁל שְׁתִיָּה שֶׁהָיָה עַל הַסְּפִינָה. וְלֹא נִשְׁאַר לָהֶם, כִּי־אִם כְּלִי אַחַת שֶׁל מַיִם סְרוּחִים וַעֲכוּרִים וְתוֹלְעִים הָיוּ מְרֻחָשִׁין בָּהֶם. וְאֵלּוּ הַמַּיִם חִלְקוּ לְאַנְשֵׁי הַסְּפִינָה בַּמִּדָּה, לְאִישׁ 'אַקי' (מִדָּה קְטַנָּה) אַחַת. וְהָיָה לָהֶם סַכָּנָה גְּדוֹלָה מֵהַצְּמָאוֹן יוֹתֵר מִכָּל הַסַּכָּנוֹת.

וַאֲזַי הִתְפַּלְּלוּ אֲנָשִׁים וְנָשִׁים וְטַף מִקֵּירוֹת לִבָּם. וְנִתְעוֹרֵר עוֹד הַפַּעַם רוּחַ־סְעָרָה גְּדוֹלָה, וְהֵבִיא הַסְּפִינָה אַחַר שְׁנֵי מֵעֵת־לְעֵת לְאֶרֶץ הַקְּדוֹשָׁה לִסְפַר יְרוּשָׁלַיִם, לְעִיר־הַקֹּדֶשׁ יְפוֹ.

וְרָצָה רַבֵּנוּ ז"ל לֵירֵד שָׁם מֵהַסְּפִינָה, לְלֶכֶת אֶל יְרוּשָׁלַיִם עִם הֶחָכָם הַנַּ"ל, בְּצַוָּתָא חֲדָא כַּנַּ"ל. וּמֵאֵת ה' הָיְתָה סִבָּה, וְלֹא הִנִּיחוּהוּ הַיִּשְׁמְעֵאלִים שֶׁיִּכָּנֵס אֲלֵיהֶם, כִּי הִסְתַּכְּלוּ עַל מַלְבּוּשָׁיו וְעַל תֹּאַר פָּנָיו שֶׁיֵּשׁ לוֹ פְּאוֹת אֲרֻכִּים כַּנָּהוּג בִּמְדִינָתֵנוּ, וְשֶׁאֵינוֹ יוֹדֵעַ לְשׁוֹנָם וְכַיּוֹצֵא בָּזֶה, וְאָמְרוּ שֶׁהוּא בְּוַדַּאי אֶחָד מֵהַמְרַגְּלִים שֶׁל הַצָּרְפַת. וְלֹא הוֹעִילוּ שׁוּם פִּיּוּס וּבַקָּשׁוֹת. וְנִשְׁאַר רַבֵּנוּ ז"ל עַל הַסְּפִינָה.

וְהָיָה בְּדַעַת הַקַּפִּיטָן לְהִתְעַכֵּב שָׁם עִם הַסְּפִינָה לִהְיוֹת עוֹמֵד לָפוּשׁ אֵיזֶה יָמִים. וְאָז הָיָה שְׁנֵי יָמִים קֹדֶם רֹאשׁ־הַשָּׁנָה.

אַךְ הַסְּפִינָה לֹא יָכְלָה לַעֲמֹד שָׁם מֵחֲמַת גַּלֵּי הַיָּם שֶׁעָרְצוּ לְהַפְכָּהּ, וְלֹא הוֹעִיל שׁוּם עֵצָה וְתַחְבּוּלָה לָזֶה. וְהָיָה הַדָּבָר לְפֶלֶא גָּדוֹל בְּעֵינֵי הַקַּפִּיטָן. וְשָׁאַל: "מַה זֶּה, וְעַל מַה זֶּה?" וְהֵשִׁיבוּ הַחָכְמִים שֶׁל הַסְּפָרַדִּים: שֶׁקִּבְּלָה בְּיָדָם אִישׁ מִפִּי אִישׁ, שֶׁבְּזֶה הַמָּקוֹם נִשְׁלַךְ יוֹנָה בֶּן אֲמִתַּי הַנָּבִיא. וְלֹא יָכְלָה הַסְּפִינָה לַעֲמֹד שָׁם אוֹתָהּ הַלַּיְלָה וְהֻכְרְחוּ לָזוּז עִם הַסְּפִינָה מִשָּׁם.

וְהָלְכוּ מִשָּׁם. וּבָאוּ בָּעֶרֶב לֵיל "זְכוֹר בְּרִית" לְעִיר־הַקֹּדֶשׁ חֵיפָה. וְעָמְדוּ אֵצֶל הַר הַכַּרְמֶל נֶגֶד מְעָרַת אֵלִיָּהוּ.

וּבְאַשְׁמֹרֶת הַבֹּקֶר אָמְרוּ כָּל הָעָם סְלִיחוֹת בְּשִׂמְחָה גְּדוֹלָה. וְאַחַר־כָּךְ הִתְפַּלְּלוּ תְּפִלַּת שַׁחֲרִית, וְאַחַר־כָּךְ הָלְכוּ כֻּלָּם לְעִיר־הַקֹּדֶשׁ חֵיפָה אֲנָשִׁים וְנָשִׁים וְטַף.

וְאָז נִכְנַס רַבֵּנוּ הַקָּדוֹשׁ ז"ל לָאָרֶץ הַקְּדוֹשָׁה, וּבָא אֶל הַמָּקוֹם אֲשֶׁר נִכְסַף אֵלָיו, וְהִשְׁתּוֹקֵק אֵלָיו בְּהִשְׁתּוֹקְקוּת וְכִסּוּפִין וְגַעְגּוּעִים גְּדוֹלִים מְאֹד מְאֹד, וּמָסַר נַפְשׁוֹ אֲלָפִים וְרִבְבוֹת פְּעָמִים בִּשְׁבִיל זֶה, וְהִשְׁלִיךְ נַפְשׁוֹ מִנֶּגֶד עֲבוּר זֶה.

וְגֹדֶל עֹצֶם הַשִּׂמְחָה שֶׁהָיָה לוֹ בְּאוֹתוֹ הֶרֶגַע שֶׁנִּכְנַס וְעָמַד עַל אַדְמַת הַקֹּדֶשׁ, אִי־אֶפְשָׁר לְשַׁעֵר בְּמֹחַ. אִלּוּ כָּל הַיַּמִּים דְּיוֹ וְכוּ' לֹא יַסְפִּיקוּ לְבָאֵר אֶפֶס קְצֵה מִזֶּה.

כִּי תֵּכֶף וּמִיָּד הִשִּׂיג מַה שֶּׁהִשִּׂיג. כִּי אָמַר: שֶׁתֵּכֶף כְּשֶׁהָלַךְ אַרְבַּע אַמּוֹת בְּאֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל פָּעַל מִיָּד מַה שֶּׁרָצָה לְהַשִּׂיג.

וְאַחַר חֲצוֹת הַיּוֹם הָלְכוּ לַמְּקוָה, וְאַחַר־כָּךְ לְבֵית־הַכְּנֶסֶת, וְנִתְמַהְמְהוּ עַד הַלַּיְלָה.

וּכְשֶׁבָּא רַבֵּנוּ ז"ל לְבֵיתוֹ, אֶל הָאַכְסַנְיָא שֶׁלּוֹ, הָיָה לוֹ שִׂמְחָה גְּדוֹלָה וַעֲצוּמָה עַד מְאֹד. וּבְכָל רֶגַע וְרֶגַע אָמַר לְהָאִישׁ שֶׁהָיָה עִמּוֹ: "אַשְׁרֶיךָ שֶׁזָּכִיתָ לָכָךְ, לִהְיוֹת עִמִּי כָּאן".

וְצִוָּה לוֹ לְקָרוֹת וּלְהַזְכִּיר לְפָנָיו מֵהַצַּעְטִיל כָּל הַנִּרְשָׁמִים שָׁם, דְּהַיְנוּ כָּל הַנִּלְוִים אֵלָיו שֶׁנָּתְנוּ לוֹ צֶעְטִילְךָ מִשְׁמוֹתֵיהֶם. וְאָכְלוּ שָׁם סְעֻדַּת הַלַּיְלָה שֶׁל רֹאשׁ־הַשָּׁנָה, וְהַכֹּל בְּשִׂמְחָה גְּדוֹלָה עַד אַחַר הַסְּעֻדָּה עַד שֶׁשָּׁכְבוּ שָׁם לִישֵׁן.

וּבַבֹּקֶר הָלְכוּ לְבֵית־הַכְּנֶסֶת, וְאַחַר שֶׁבָּאוּ מִבֵּית־הַכְּנֶסֶת נִתְעוֹרֵר בּוֹ דְּאָגָה וְלֵב נִשְׁבָּר מְאֹד בְּלִי־עֵרֶךְ, וְלֹא דִּבֵּר מְאוּמָה עִם שׁוּם בֶּן אָדָם.

פרק טז

וְתֵכֶף אַחַר רֹאשׁ־הַשָּׁנָה, הָיָה רְצוֹן רַבֵּנוּ ז"ל לַחֲזֹר תֵּכֶף לְבֵיתוֹ. וְלֹא הָיָה רוֹצֶה לִנְסֹעַ כְּלָל לְשׁוּם מָקוֹם, לֹא לִצְפַת וְלֹא לִטְבֶרְיָה.

אַךְ הָאִישׁ שֶׁהָיָה עִמּוֹ הָיָה כָּסְפּוֹ חָזָק מְאֹד לָזוּן עֵינָיו בִּמְקוֹמוֹת אֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל. וּבָא אֶל רַבֵּנוּ ז"ל וְאָמַר לוֹ: שֶׁיֵּשׁ שַׁיָּרָה לֵילֵךְ עִמָּם לִטְבֶרְיָה.

וְהֵשִׁיב לוֹ: "יֵשׁ לְךָ כְּסוּפִים לִטְבֶרְיָה, לֵךְ שְׂכֹר חֲמוֹרִים וְעָשָׂה כֵּן". וְנָתַן לָהֶם אַדְרוּף (דְּמֵי קְדִימָה). וּבַחֲזִירָתוֹ מֵהַבַּעַל חֲמוֹרִים אָמַר לוֹ תֵּכֶף: "שָׂכַרְתָּ חֲמוֹרִים?", הֵשִׁיב לוֹ: "הֵן".

אָמַר לוֹ רַבֵּנוּ ז"ל: "תֵּכֶף וּמִיָּד תֵּלֵךְ וְתַקֵּחַ מֵהֶם הָאַדְרוּף, וְאִם לֹא יִרְצוּ לְהַחֲזִיר לְךָ, אֲזַי תַּנִּיחַ לְאַבּוּד הָאַדְרוּף, כִּי אֵינִי רוֹצֶה לֵילֵךְ לְשָׁם".

וְאַחַר שְׁתֵּי שָׁעוֹת אוֹ שָׁלֹשׁ, נָפַל הָאִישׁ הַנַּ"ל שֶׁהָיָה עִמּוֹ בְּחֻלְשָׁה גְּדוֹלָה רַחֲמָנָא לִצְלָן. וְאָז נָתַן שֶׁבַח וְהוֹדָאָה לה' יִתְבָּרַךְ. אֲשֶׁר מְנָעוֹ לָלֶכֶת עִם הַשַּׁיָּרָה הַנַּ"ל.

פרק יז

אַךְ תֵּכֶף כַּאֲשֶׁר נִשְׁמַע לְאַנְשֵׁי אֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל הַיּוֹשְׁבִים בִּצְפַת וּבְטִבֶרְיָה שֶׁרַבֵּנוּ ז"ל הוּא בְּחֵיפָה, שָׁלְחוּ הַגְּדוֹלִים וְהַצַּדִּיקִים אֲשֶׁר שָׁם לְבַקֵּשׁ אֶת רַבֵּנוּ ז"ל שֶׁיִּסַּע אֲלֵיהֶם.

וּבָאוּ אַנְשֵׁי טִבֶרְיָה עַל יוֹם כִּפּוּר אֲלֵיו, וְהֵבִיאוּ לוֹ אִגְּרוֹת מִגְּדוֹלֵי הַצַּדִּיקִים, שֶׁכֻּלָּם מְבַקְּשִׁים אוֹתוֹ לָבוֹא לְטִבֶרְיָה עַל חַג הַסֻּכּוֹת. וְהוּא לֹא הִשְׁגִּיחַ עַל כָּל זֶה. וְאָמַר לְהָאִישׁ שֶׁהָיָה עִמּוֹ, לְקַנּוֹת לוֹ אֶתְרוֹגִים. וְהָלַךְ אֶל הֶחָכָם הַחוֹנֶה שָׁם, וְנָתַן לוֹ עֶשְׂרִים פְּאַרְעס וְהָלַךְ אֶל שְׂדֵה יִשְׁמָעֵאל, וְהֵבִיא לוֹ שִׁלְשָׁה אֶתְרוֹגִים מֻבְחָרִים וְיָפִים מְאֹד.

בְּתוֹךְ כָּךְ שֶׁהָיָה יוֹשֵׁב שָׁם בְּחֵיפָה, בָּא יִשְׁמָעֵאל אֶחָד רַךְ בַּשָּׁנִים וְיָשַׁב אֶצְלוֹ וְדִבֵּר אֵלָיו דִּבּוּרִים הַרְבֵּה וְלֹא יָדַע מַה הוּא אוֹמֵר. וְכֵן הָיָה אֵצֶל כָּל סְעֻדָּה וּסְעֻדָּה, בַּיּוֹם וּבַלַּיְלָה, וְהָיָה מְחַבֵּב אוֹתוֹ מְאֹד.

וּפַעַם אַחַת בָּא אֵלָיו בְּכְלִי זַיִן בְּכַעַס גָּדוֹל וְהִתְחִיל לִזְעֹק וְלִצְעֹק עָלָיו. וְהוּא לֹא יָדַע מַה הוּא מְדַבֵּר. אַךְ אִשָּׁה אַחַת מִמְּדִינַת וְאלִיחַאי הָיְתָה שָׁם, וְתֵכֶף כְּשֶׁהָלַךְ הַיִּשְׁמָעֵאל אָמְרָה אֶל רַבֵּנוּ ז"ל: "לְמַעַן הַשֵּׁם, שֶׁיִּבְרַח מִבֵּית זֶה, כִּי זֶה הַיִּשְׁמָעֵאל אוֹמֵר שֶׁהוּא ז"ל יֵלֵךְ עִמּוֹ לְלִחֹם" שֶׁקּוֹרִין 'פֶּעכְטִין'.

וְתֵכֶף בָּרַח הוּא ז"ל לְבֵית הֶחָסִיד הַמְפֻרְסָם מוֹרֵנוּ הָרַב זְאֵב מִטְשָׁארְנִי אוֹסְטְרֹהָא הַנַּ"ל וְהִצְנִיעוּ אוֹתוֹ בְּחַדְרֵי חֲדָרִים.

וְאַחַר־כָּךְ בָּא הַיִּשְׁמָעֵאל הַנַּ"ל עוֹד הַפַּעַם לְבֵית אַכְסַנְיָא שֶׁל רַבֵּנוּ ז"ל, וְאָמַר: "הֵיכָן הָאִישׁ הַלָּזֶה? יְדִיעַ לֶהֱוֵי לֵהּ שֶׁאֲנִי אוֹהֵב אוֹתוֹ מְאֹד, אֲנִי אֶתֵּן לוֹ הַחֲמוֹרִים וְגַם הַסּוּס שֶׁלִּי שֶׁיֵּלֵךְ עִם הַשַּׁיָּרָה לְטִבֶּרְיָה וְשׁוּב אֵין לוֹ לְהִתְפַּחֵד מִמֶּנִּי כְּלָל מֵעַתָּה".

וְכֵן הָיָה, שֶׁבָּא רַבֵּנוּ ז"ל אֶל אַכְסַנְיָא שֶׁלּוֹ, וּבָא הַיִּשְׁמָעֵאל וְלֹא דִּבֵּר לוֹ כְּלוּם רַק שָׁתַק וְשָׂחַק. וְאַחַר־כָּךְ חִבֵּב אוֹתוֹ זֶה הַיִּשְׁמָעֵאל מְאֹד בְּאַהֲבָה יְתֵרָה.

וְעִנְיָן זֶה שֶׁל הַיִּשְׁמָעֵאל, הָיָה פְּלִיאָה גְּדוֹלָה. וְאָמַר רַבֵּנוּ ז"ל: שֶׁהָיָה לוֹ יְסוּרִים מֵהַאַהֲבָה שֶׁל הַיִּשְׁמָעֵאל יוֹתֵר מִן הַשִּׂנְאָה וְהַכַּעַס שֶׁלּוֹ. וּכְפִי הַנִּשְׁמַע מִפִּיו הַקָּדוֹשׁ, שֶׁהָיָה בְּעִנְיָן מַעֲשֶׂה זוֹ שֶׁהָיָה לוֹ עִם הַיִּשְׁמָעֵאל סַכָּנָה גְּדוֹלָה, וְכִמְדֻמֶּה שֶׁנִּשְׁמַע מִפִּיו הַקָּדוֹשׁ שֶׁאָמַר שֶׁזֶּה הַיִּשְׁמָעֵאל הָיָה הַס"מ בְּעַצְמוֹ.

וּבָרוּךְ ה' שֶׁנִּצַּל מִמֶּנּוּ בְּשָׁלוֹם בְּחַסְדֵי ה'.

פרק יח

וּבְחֹל־הַמּוֹעֵד סֻכּוֹת הָלְכוּ כָּל הָעוֹלָם, וְגַם רַבֵּנוּ הָלַךְ עִמָּהֶם, לַמַּעֲרָה שֶׁל אֵלִיָּהוּ הַנָּבִיא. וְשָׁם עָשׂוּ כָּל הָעוֹלָם שִׂמְחָה גְּדוֹלָה וְרִקּוּדִין וּמְחוֹלוֹת. וְהוּא לֹא הָיָה שָׂמֵחַ כְּלָל. רַק יָשַׁב שָׁם בְּהַכְנָעָה גְּדוֹלָה וּבְלֵב נִשְׁבָּר.

וְשָׁאַל הָרַב רַבִּי זְאֵב הַנַּ"ל אֶת הָאִישׁ שֶׁהָיָה עִמּוֹ: "מַה זֶּה וְעַל מַה זֶּה, שֶׁהוּא בְּעַצְבוּת מִן רֹאשׁ־הַשָּׁנָה עַד עַתָּה? ה' יוֹדֵעַ אִם טוֹב הַדָּבָר".

וְגַם בְּשִׂמְחַת תּוֹרָה עָשׂוּ הַקְּפוֹת בְּרִקּוּדִין וְשִׂמְחָה כַּנָּהוּג, בִּפְרָט שֶׁהָיוּ שָׁם אֲנָשִׁים חֲסִידִים. וְהוּא ז"ל הָיָה גַּם־כֵּן בְּבֵית־הַכְּנֶסֶת, וְלֹא רָצָה לַעֲשׂוֹת שׁוּם הַקָּפָה, רַק יָשַׁב שָׁם בְּהַכְנָעָה וּבִכְפִיפַת רֹאשׁ.

(כַּאֲשֶׁר דַּרְכּוֹ הָיָה כֵּן עַל־פִּי הָרֹב קֹדֶם שֶׁזָּכָה לִפְעֹל מַה שֶּׁהָיָה רוֹצֶה בְּכָל־עֵת וּבְכָל שָׁעָה, שֶׁהָיָה לוֹ לֵב נִשְׁבָּר מְאֹד, בְּכָל פַּעַם וְכוּ' כַּאֲשֶׁר יְבֹאַר לְקַמָּן).

וְאַחַר שִׂמְחַת תּוֹרָה אָמַר לְהָאִישׁ שֶׁהָיָה עִמּוֹ: "בָּרוּךְ ה' פָּעַלְתִּי מַה שֶּׁרָצִיתִי עַל צַד הַיּוֹתֵר טוֹב וְנָכוֹן, וְאַף־עַל־פִּי־כֵן הָיָה בְּדַעְתִּי לְהִתְמַהְמֵהּ כָּאן מֵחֲמַת חִבּוּב אֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל, וְעַכְשָׁו בִּרְצוֹנִי לִנְהֹג נְסִיעוֹת לְבָתֵּינוּ לְחוּץ לָאָרֶץ. עַל־כֵּן לֵךְ וּשְׂכֹר הַסְּפִינָה לִסְטַנְבּוּל".

וְלֹא אָבָה הָאִישׁ שֶׁהָיָה עִמּוֹ לִשְׁמֹעַ אֵלָיו, וּמֵאֵן לִנְסֹעַ לְבֵיתוֹ, כִּי אָמַר שֶׁרְצוֹנוֹ לִהְיוֹת בְּטִבֶּרְיָה וְכוּ'.

וְהֵשִׁיב לוֹ רַבֵּנוּ ז"ל: "מֵאַחַר שֶׁאַתָּה מִתְאַוֶּה לִהְיוֹת בְּטִבֶּרְיָה, לֵךְ וּשְׂכֹר חֲמוֹרִים לְשָׁם". כִּי דַּרְכּוֹ הָיָה לִבְלִי לְהִתְעַקֵּשׁ הַרְבֵּה עַל שׁוּם דָּבָר וְכוּ'.

וְשָׂכַר חֲמוֹרִים לְעִיר־הַקֹּדֶשׁ טְבֶרְיָה, וּבָאוּ לְשָׁם לְעֵת עֶרֶב. וְכָל הַלַּיְלָה הָלְכוּ אַנְשֵׁי טְבֶרְיָה לְקַבֵּל פָּנָיו, זֶה נִכְנָס וְזֶה יוֹצֵא. וְהָרִבֵּה הִלְבִּישׁוּ עַצְמָם בְּבִגְדֵי שַׁבָּת לִכְבוֹדוֹ וְלֹא הָיָה יָשֵׁן כָּל הַלַּיְלָה מֵחֲמַת זֶה.

וּבְתוֹךְ נִתְאַכְסֵן בְּבֵית שְׁאֵר־בְּשָׂרוֹ, נִין וְנֶכֶד שֶׁל הָרַב הַקָּדוֹשׁ מוֹרֵנוּ הָרַב נַחְמָן מֵהוֹרֶדֶנְקָא ז"ל. אַךְ רַבִּים אָמְרוּ שֶׁצְּרִיכִין לִרְאוֹת בִּשְׁבִילוֹ בַּיִת גָּדוֹל שֶׁיִּהְיֶה לוֹ הַרְחָבַת הַדַּעַת. וּמִיָּד הִסְכִּימוּ שֶׁיִּתְאַכְסֵן בְּבֵית הָרַבָּנִי הַמְפֻרְסָם הַוּתִיק וְהֶחָסִיד מוֹרֵנוּ הָרַב צְבִי הַרְקֶער, וְנִכְנַס לְשָׁם.

וְשָׁלַח אֵלָיו הָרַב הַקָּדוֹשׁ הַמְפֻרְסָם מוֹרֵנוּ הָרַב אַבְרָהָם קָלִיסְקֶר ז"ל: בַּאֲשֶׁר שֶׁיּוֹם הֲקָזָה הוּא אֶצְלוֹ, עַל־כֵּן הוּא מִן הַנִּמְנָע שֶׁיֵּלֵךְ אֶצְלוֹ לִתֵּן לוֹ שָׁלוֹם. וְהֵשִׁיב רַבֵּנוּ ז"ל: שֶׁבְּלֹא זֶה הָיָה בְּדַעְתּוֹ לֵילֵךְ אֵלָיו. וּמִיָּד הָלַךְ לְהַצַּדִּיק הַנַּ"ל, וְקִבְּלוֹ בְּכָבוֹד גָּדוֹל מְאֹד מְאֹד וּבְאַהֲבָה יְתֵרָה וּבְחִבָּה גְּדוֹלָה מְאֹד מְאֹד. וְגֹדֶל הָאַהֲבָה וְהַחִבּוּב שֶׁהָיָה לְהָרַב הַקָּדוֹשׁ מוֹרֵנוּ הָרַב אַבְרָהָם הַנַּ"ל עִם כְּבוֹד רַבֵּנוּ הַקָּדוֹשׁ, ז"ל, אִי־אֶפְשָׁר לְבָאֵר וּלְסַפֵּר.

וְשִׁחֵר פָּנָיו שֶׁיִּתְאַכְסֵן אֶצְלוֹ, וְהֵשִׁיב רַבֵּנוּ ז"ל: שֶׁזֶּה אִי־אֶפְשָׁר שֶׁיַּעֲמֹד בִּקְבִיעוּת אֶצְלוֹ. אַךְ עַל שַׁבָּת אַחַת יִהְיֶה אֶצְלוֹ. וּבְיוֹם מָחָר שָׁלַח בִּשְׁבִילוֹ. וְקִבְּלוֹ עַל שַׁבָּת הָרִאשׁוֹן פָּרָשַׁת נֹחַ. וּבְלֵיל שַׁבָּת כָּפַף רַבֵּנוּ ז"ל אֶת רֹאשׁוֹ שֶׁיְּבָרֵךְ אוֹתוֹ, וְקָפַץ אַרְבַּע אַמּוֹת מִמֶּנּוּ לַאֲחוֹרָיו בְּרִעָדָה גְּדוֹלָה. וְדִבֵּר בְּהִתְלַהֲבוּת גָּדוֹל וְלֹא הָיָה אֶפְשָׁר לְהָבִין מַה שֶּׁאָמַר. אַךְ בְּסוֹף דְּבָרָיו שָׁמְעוּ שֶׁאָמַר: "אֵיךְ אָנוּ מִתְבַּיְּשִׁים בִּפְנֵי זֶרַע הַבַּעַל־שֵׁם־טוֹב ז"ל".

וְלֹא רָצָה לְבָרֵךְ אוֹתוֹ. אַךְ אֶת הָאִישׁ שֶׁהָיָה עִם רַבֵּנוּ ז"ל בֵּרַךְ מִיָּד כְּשֶׁכָּפַף רֹאשׁוֹ.

וְהָיָה שָׁם בְּשָׁעַת הַסְּעֻדָּה שִׂמְחָה גְּדוֹלָה וּבִקֵּשׁ הַצַּדִּיק הַנַּ"ל אֶת רַבֵּנוּ ז"ל שֶׁיֹּאמַר תּוֹרָה. וְלֹא רָצָה בְּשׁוּם אֹפֶן, וְאָמַר הַצַּדִּיק הַנַּ"ל בְּעַצְמוֹ תּוֹרָה. וְכֵן הָיָה בִּסְעֻדָּה שְׁנִיָּה וּשְׁלִישִׁית.

וַאֲמִירַת הַתּוֹרָה שֶׁל הַצַּדִּיק מוֹרֵנוּ הָרַב אַבְרָהָם הַנַּ"ל הָיָה בְּהִתְלַהֲבוּת גָּדוֹל וּבְצַעֲקָה גְּדוֹלָה וְלֹא נִשְׁמַע שׁוּם דִּבּוּר. רַק לְבַסּוֹף סַיֵּם: "כָּךְ הוּא עִקַּר עֲבוֹדַת הַבּוֹרֵא יִתְבָּרַךְ". וְרַבֵּנוּ ז"ל הָיָה מְשַׁבֵּחַ וּמְפָאֵר הַתּוֹרָה שֶׁלּוֹ בְּלִי עֵרֶךְ, כִּמְעַט שֶׁאֵין דֻּגְמָתוֹ.

גַּם אָנֹכִי שָׁמַעְתִּי מִפִּיו הַקָּדוֹשׁ שֶׁאָמַר: "שֶׁשְּׁלֵמוּת הָיָה רַק לְהַצַּדִּיק מוֹרֵנוּ הָרַב אַבְרָהָם" הַנַּ"ל. וְאָמַר לִי: "הֲלֹא רָאִיתִי כַּמָּה צַדִּיקִים, אֲבָל שְׁלֵמוּת הוּא רַק אֵצֶל הַצַּדִּיק הַקָּדוֹשׁ הַנַּ"ל".

פרק יט

וְאַחַר שַׁבָּת, בְּיוֹם רִאשׁוֹן, בָּא הַצַּדִּיק מוֹרֵנוּ הָרַב אַבְרָהָם הַנַּ"ל אֶל רַבֵּנוּ ז"ל לְאַכְסַנְיָא שֶׁלּוֹ, וְדִבְּרוּ בְּיִחוּד שְׁנֵיהֶם.

וְאַחַר יוֹם אוֹ יוֹמַיִם נָפַל רַבֵּנוּ ז"ל עַל עֶרֶשׂ דְּוַי רַחֲמָנָא לִצְלָן, וְשָׁלַח עַל פִּדְיוֹן לְהַצַּדִּיק הַנַּ"ל. וּבְכָל יוֹם וָיוֹם הָיָה הוֹלֵךְ הָרַב מוֹרֵנוּ הָרַב אַבְרָהָם הַנַּ"ל לְבַקְּרוֹ.

אַחַר־כָּךְ הָיָה שָׁם הַמַּעֲשֶׂה הַמְפֻרְסָם שֶׁל הַמָּסוֹר שֶׁהָיָה שָׁם.

וְהַמָּסוֹר הָיָה אֶחָד מֵאַנְשֵׁי חוּץ־לָאָרֶץ שֶׁבָּאוּ לְשָׁם וְנַעֲשָׂה מָסוֹר אֵצֶל הַפֹּעֲשָׂא וְעָשָׂה רָעוֹת גְּדוֹלוֹת לְאַנְשֵׁי טְבֶרְיָה וְתָפַס אֶת גְּדוֹלֵי הָעִיר בַּשִּׁבְיָה, וְתָפַס אוֹתָם בַּבּוֹר תִּשְׁעָה שָׁבוּעוֹת.

וְאַחַר־כָּךְ נָסְעוּ אַנְשֵׁי פְּרֶענְקֶען (הַסְּפָרְדִּים) אֶל הַפֹּעֲשָׂא וְנָתְנוּ לוֹ הוֹן רַב וּפִטֵּר אוֹתָם, וְהָלְכוּ, וְתָפְסוּ אֶת הַמָּסוֹר, וְרָצוּ לַחֲנֹק אוֹתוֹ, וְעָשָׂה עַצְמוֹ כְּאִלּוּ כְּבָר נִגְוַע וָמֵת.

וְאַחַר־כָּךְ נִתְעוֹרֵר וְהָלַךְ וּמָסַר אוֹתָם, עַד שֶׁנָּתַן לוֹ הַפֹּעֲשָׂא רְשׁוּת שֶׁיַּעֲשֶׂה עִם כָּל הָעִיר כִּרְצוֹנוֹ. וְעָשָׂה אוֹתוֹ לְפָקִיד. וּבָא אֶל הָעִיר בְּכָבוֹד גָּדוֹל עִם אַנְשֵׁי חֵיל יִשְׁמְעֵאלִים בְּגָדֶלָה וּבְכָבוֹד, וַאֲזַי תֵּכֶף וּמִיָּד בָּרְחוּ כָּל הָעִיר וְלֹא נִשְׁאַר כִּי־אִם נָשִׁים וָטַף וְהָיָה בְּכִיּוֹת גְּדוֹלוֹת בְּכָל הָעִיר, וְהָיְתָה צְעָקָה גְּדוֹלָה וּבְכִיּוֹת רַבּוֹת בְּכָל בַּיִת וּבַיִת.

וְגַם רַבֵּנוּ ז"ל רָצָה לִבְרֹחַ, אַךְ לֹא הָיָה יָכוֹל מֵחֲמַת חֻלְשָׁתוֹ, וּכְבָר הִתְחִיל לָצֵאת מִן הָעִיר, אַךְ חָזַר אַחַר־כָּךְ. וּמֵאֵת ה' הָיְתָה זֹאת, כִּי עַל־יְדֵי רַבֵּנוּ ז"ל חָזְרוּ כֻּלָּם לְתוֹךְ הָעִיר, כִּי הַמָּסוֹר הִכְנִיעַ עַצְמוֹ מְאֹד תַּחַת רַגְלֵי רַבֵּנוּ ז"ל. וְהָלַךְ לְרַבֵּנוּ ז"ל וְהִכְנִיעַ עַצְמוֹ מְאֹד תַּחְתָּיו.

וְעִנְיַן הַהַנְהָגָה, שֶׁנָּהַג עִם הַמָּסוֹר הַנַּ"ל, תִּקְצַר הַיְרִיעָה לְסַפֵּר, כִּי נָהַג עִמּוֹ בְּחָכְמָה נִפְלָאָה עַד שֶׁהַמָּסוֹר נִתְבַּטֵּל נֶגְדּוֹ. וְצִוָּה לְהָאִישׁ שֶׁהָיָה עִם רַבֵּנוּ ז"ל שֶׁיַּעֲשֶׂה כְּרוּז שֶׁיַּחְזְרוּ כָּל הַבּוֹרְחִים, וְחָזְרוּ כֻּלָּם עַל־יְדֵי־זֶה לְתוֹךְ הָעִיר.

וְרַבֵּנוּ דִּבֵּר עִמּוֹ בְּחָכְמָה, וְאָמַר לוֹ: שֶׁנָּאֶה וְיָפֶה לְפָקִיד שֶׁיִּתְפַּלֵּל עַל צָרַת יִשְׂרָאֵל, וְשֶׁיִּהְיֶה חָסִיד וְעָנָו. כִּי הַמָּסוֹר הַנַּ"ל הָיָה צָבוּעַ, וְדִמָּה עַצְמוֹ כְּאִלּוּ הוּא חָסִיד. וְהִתְחִיל לְדַבֵּר עִם רַבֵּנוּ ז"ל עִנְיְנֵי חֲסִידוּת וְהוּא ז"ל עָשָׂה עַצְמוֹ כְּלֹא יָדַע, עַד שֶׁנִּדְמָה לְהַמָּסוֹר כְּאִלּוּ הוּא ז"ל מַחֲזִיק אוֹתוֹ גַּם־כֵּן לְחָסִיד.

וְדִבֵּר עִמּוֹ בְּחָכְמָה וְעֵרְמָה, וְדִבֵּר עַל לִבּוֹ שֶׁיִּרְגִּיל אֶת עַצְמוֹ לוֹמַר תְּהִלִּים, עַד שֶׁאָמַר לוֹ רַבֵּנוּ ז"ל: "בְּזֹאת אֵדַע שֶׁאֵין בְּךָ גֵּאוּת, אִם תּוּכַל לוֹמַר תְּהִלִּים בְּבֵיתִי לִפְנֵי בְּנֵי הַנְּעוּרִים בִּבְכִיָּה גְּדוֹלָה".

וְכֵן הָיָה, וְהִתְחִיל מִיָּד לוֹמַר תְּהִלִּים בִּבְכִיָּה גְּדוֹלָה וְדִמְעָתוֹ עַל לֶחְיוֹ. וְאַחַר־כָּךְ נָפַל הַמָּסוֹר לְחֻלְשָׁה.

וְאַף־עַל־פִּי־כֵן הָיוּ שׁוֹמְרִים עַל כָּל הַשְּׁעָרִים לִשְׁמֹר אִם יָבוֹאוּ מְשֻׁלָּחִים. כִּי זֶה הָיָה מְסִירָתוֹ, שֶׁאָמַר: שֶׁבָּא הוֹן רַב מִכָּאן לְהָתָם. אַךְ ה' הָיָה בְּעֶזְרָם וְהֶעֱלִימוּ הַדָּבָר מֵהַמָּסוֹר הַנַּ"ל וְשָׁלְחוּ אֶת הָאִישׁ שֶׁהָיָה עִם רַבֵּנוּ ז"ל לְחֵיפָה, וְקִבֵּל הוּא אֶת הַמָּעוֹת מֵהַמְשֻׁלָּחִים וְהוֹלִיכָם לִטְבֶרְיָה וּנְתָנָם לְרַבֵּנוּ ז"ל, וְהוּא נָתַן לָהֶם, וְחִלְקוּ.

וְכַאֲשֶׁר עָמַד הַמָּסוֹר מֵחֶלְשָׁתוֹ, הִתְפָּאֵר אֶת עַצְמוֹ שֶׁיַּעֲשֶׂה לָהֶם עוֹד רָעוֹת, וְהָיָה סוֹפוֹ שֶׁנִּפַּל עוֹד הַפַּעַם לְחֻלְשָׁה וָמֵת.

וְהָיָה לְרַבֵּנוּ ז"ל שִׂמְחָה גְדוֹלָה, עַל שֶׁנִּתְגַּלְגֵּל עַל יָדוֹ זְכוּת כָּזֶה, כִּי עַל יָדוֹ חָזְרוּ כֻּלָּם לְתוֹךְ הָעִיר. וּבַחֲזִירָתָם לְשָׁם שָׂמְחוּ עִמּוֹ כֻּלָּם בְּיַחַד.

וְהָלַךְ רַבֵּנוּ ז"ל, שָׁם עַל קֶבֶר זְקֵנוֹ רַבִּי נַחְמָן ז"ל. וְגַם שָׁכְרוּ חֲמוֹרִים וְנָסְעוּ עַל כָּל הַמְּעָרוֹת. וּבְבוֹאָם לְמְעָרַת רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יוֹחַאי, אֲזַי בְּנֵי הַנְּעוּרִים עָסְקוּ בִּתְפִלָּה וּבִלְמוּד זֹהַר כַּאֲשֶׁר פָּקַד עֲלֵיהֶם הוּא ז"ל. וּמִמֶּנּוּ לֹא רָאוּ שׂוּם דָּבָר, רַק הָיָה שָׁמֵחַ עַד מְאֹד. וּבְכָל־עֵת בָּא אֵצֶל הָאִישׁ שֶׁהָיָה עִמּוֹ וְאָמַר לוֹ: "אַשְׁרֶיךָ" וְכוּ'.

וּבַלַּיְלָה הָלַךְ מֵחֶדֶר לְחֶדֶר, וְהִזְהִיר אוֹתָם לוֹמַר זֹהַר וְכוּ' וְכֵיוֹצֵא. וְהוּא בְּעַצְמוֹ לֹא אָמַר כְּלוּם, רַק הָיָה הוֹלֵךְ וּמְנַגֵּן בְּעַצְמוֹ וְהָיָה בְּשִׂמְחָה גְּדוֹלָה עַד אוֹר הַיּוֹם. וּכְשֶׁהֵאִיר הַיּוֹם עָמַד בְּטַלִּית וּתְפִלִּין וְהִתְפַּלֵּל כַּמָּה שָׁעוֹת.

וּמִשָּׁם נָסַע עִמָּהֶם לִמְעָרַת הִלֵּל וְשָׁם אָמַר גַּם הוּא קַפִּיטֶל ל"ג ול"ד. וְשָׁם גַּם כֵּן הָיָה בְּשִׂמְחָה גְּדוֹלָה.

וּמִשָּׁם הָלְכוּ לְקֶבֶר שַׁמַּאי, שָׁם נָפַל עָלָיו עַצְבוּת. וְאָמַר: שֶׁתְּמִיהָה גְּדוֹלָה אֶצְלוֹ זֹאת. וְאַחַר־כָּךְ אָמַר שֶׁיֵּשׁ תֵּרוּץ עַל זֶה, וְלֹא גִּלָּה הַתֵּרוּץ.

וּמִשָּׁם נָסְעוּ לִשְׁאָר מְעָרוֹת. וּבְבוֹאָם לָהָר הַגָּדוֹל, שֶׁיֵּשׁ שָׁם עַל רֹאשׁ הָהָר מְעָרַת הַתַּנָּא רַבִּי כְּרוֹסְפַּדַּאי, וְלֹא הָיָה בְּאֶפְשָׁרִי לֵילֵךְ עִם הַחֲמוֹר לְשָׁם, וְקָפַץ מֵעַל הַחֲמוֹר וְהָלַךְ הוּא בְּעַצְמוֹ עִם הָאִישׁ שֶׁהָיָה עִמּוֹ. וְהָלַךְ כִּמְעַט עַל יָדָיו וְעַל רַגְלָיו עַד בּוֹאוֹ לִמְעָרָה זוֹ.

וְשָׁם נִשְׁתַּהָה קְצָת וְחָזְרוּ מִשָּׁם לִמְעָרָה אַחֶרֶת. וְהָיוּ עַל מְעָרָה שֶׁל יַנּוּקָא אֶחָד.

וּבְאוֹתָהּ הַמְּעָרָה הָיוּ הַכֹּל יְרֵאִים לִכְנֹס, כִּי אָמְרוּ שֶׁנָּחָשׁ כָּרוּךְ שָׁם בְּאוֹתָהּ הַמְּעָרָה. גַּם אֵילָן גָּדוֹל הָיָה עַל הַמְּעָרָה זוֹ. וְרַבֵּנוּ ז"ל הָיָה הָרִאשׁוֹן שֶׁנִּכְנַס לְשָׁם, וְלֹא הָיָה שָׁם נָחָשׁ כְּלָל. וּמֵאָז וְהָלְאָה הִתְחִילוּ כֻּלָּם לֵילֵךְ בְּאוֹתָהּ הַמְּעָרָה.

וְאַחַר־כָּךְ הָלְכוּ עַל שְׁאָר מְעָרוֹת עַד שֶׁחָזְרוּ לִטְבֶרְיָה.

וְאָז צִוָּה רַבֵּנוּ לְהָאִישׁ שֶׁהָיָה עִמּוֹ: שֶׁיִּסַּע לְחֵיפָה לִשְׁכֹּר סְפִינָה לְחוּץ לָאָרֶץ. וּבְבוֹאוֹ לְשָׁם לִשְׁכֹּר, בְּתוֹךְ כָּךְ בָּא סְפִינָה עִם הֶרֶב הַגָּאוֹן הֶחָסִיד הַמְפֻרְסָם דִּקְהִלַּת שְׁפִּיטוּבְקֶע וְגַם שְׁלוּחֵי דְּרַבָּנָן.

וְאָז הָיְתָה הַמַּעֲשֶׂה שֶׁהָיוּ יְרֵאִים לְקַבֵּל בְּעַצְמָם הַמְּעוֹת מֵחֲמַת הַמָּסוֹר הנ"ל, וְהֻכְרְחוּ לְמְסֹר הַמָּעוֹת הַכֹּל לְיַד הָאִישׁ שֶׁהָיָה עִם רַבֵּנוּ וְכוּ' כַּנַּ"ל. אֲזַי הֻכְרַח הָאִישׁ הַנַּ"ל לַחֲזֹר לְטִבֶרְיָה עִם הַמָּעוֹת.

וּבְבוֹאוֹ לְטִבֶרְיָה אָמַר רַבֵּנוּ ז"ל: "מִן הַסְּתָם רְצוֹן הַשֵּׁם שֶׁנִּהְיֶה בְּאֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל עוֹד אֵיזֶה זְמַן".

וְאָמַר רַבֵּנוּ ז"ל: שֶׁיִּשְׁכְּרוּ לוֹ חֲמוֹרִים לֵילֵךְ לִירוּשָׁלַיִם עִיר־הַקֹּדֶשׁ. וּכְשֶׁשָּׁמַע זֹאת הַצַּדִּיק הַקְּלִיסְקֶר בְּקֶשׁ מֵאִתּוֹ שֶׁלֹּא יֵלֵךְ.

וְכַאֲשֶׁר בָּא הַצַּדִּיק הַשִּׁפִּיטוּבְקֶער לְטֶבֶרְיָה עָשָׂה סְעֻדָּה גְּדוֹלָה בַּלַּיְלָה עֲבוּר רַבֵּנוּ ז"ל, וְחִבֵּב אוֹתוֹ מְאֹד. וְדִבְּרוּ בְּיִחוּד, וְלֹא שָׁמַע שׁוּם אָדָם מַה שֶּׁדִּבְּרוּ יַחַד. וְעָשָׂה רַבֵּנוּ ז"ל שָׁלוֹם בֵּין הָרַב הַקָּדוֹשׁ דְּשִׁפִּיטוּבְקֶע וּבֵין הָרַב הַקָּדוֹשׁ הַקְּלִיסְקֶר.

וְאַחַר זְמַן קָצָר נָפַל שָׁם דֶּבֶר בָּעִיר, וְהֶכְרַח לִבְרֹחַ מֵאַכְסַנְיָא שֶׁלּוֹ לְאַכְסַנְיָא אַחֶרֶת. וְאַחַר־כָּךְ נָפַל שָׁם הַדֶּבֶר גַּם־כֵּן, וְהֶכְרַח לִבְרֹחַ מִטְּבֶרְיָה.

וּבְרִיחָתוֹ מִטְּבֶרְיָה בְּעֵת הַדֶּבֶר רַחֲמָנָא לְצִלָּן הָיָה בְּסַכָּנָה גְּדוֹלָה מְאֹד, כִּי הַשַּׁעַר שֶׁל הַחוֹמָה הָיָה סָגוּר, וְהָיָה מֻכְרָח לִבְרֹחַ דֶּרֶךְ הַמְּעָרָה עַד שֶׁבָּא אֶל הַחוֹמָה אֵצֶל שִׁפַּת כִּנֶּרֶת. וְרָצָה לַעֲלוֹת עַל הַחוֹמָה וְלֵירֵד מִשָּׁם כְּדֵי לָצֵאת עַל־יְדֵי־זֶה מִן הָעִיר.

וַיְהִי כַּאֲשֶׁר עָלָה עַל הַחוֹמָה וְעָבַר וּבָא עַל צַד הַשֵּׁנִי כְּלַפֵּי חוּץ, הִסְתַּכֵּל וְהִנֵּה הַיָּם תַּחְתָּיו וְהוּא הָיָה תָּלוּי וְעוֹמֵד עַל יָדָיו וְעַל רַגְלָיו עַל הַחוֹמָה לְמַעְלָה וְתַחְתָּיו הָיָה הַיָּם, וְנָשָׂא לִבּוֹ לה' יִתְבָּרַךְ, וְהִצִּילוֹ בְּרַחֲמָיו.

וְיָצָא מִשָּׁם בְּשָׁלוֹם עַד שֶׁבָּא לְעִיר הַקְּדוֹשָׁה צְפַת, וְיָשַׁבוּ שָׁם יָמִים אֲחָדִים עַד שֶׁנִּשְׁמַע שֶׁהַצָּרְפַת יָבוֹא בְּקָרוֹב לְעַכּוֹ.

פרק כ

וּכְשֶׁשָּׁמַע זֹאת, שָׁלַח שְׁלִיחַ מְיֻחָד לְעַכּוֹ לִשְׁכֹּר הַסְּפִינָה מֵרֶנַאז שֶׁהִיא בְּשָׁלוֹם עִם כָּל הָאֻמּוֹת. הַיְנוּ כִּי יֵשׁ מְדִינַת רֶנַאז וְיֵשׁ לָהֶם שָׁלוֹם עִם כָּל הַמְּלָכִים, וּכְשֶׁאוֹתָהּ הַסְּפִינָה מוֹצִיאָה דֶּגֶל שֶׁלָּהּ אֲזַי אֵין לוֹקְחִין לְתוֹךְ הַפְּלֶעֶן. כִּי דֶּרֶךְ הַסְּפִינוֹת שֶׁל מִלְחָמָה שֶׁחוֹטְפִין עַל הַיָּם סְפִינָה עִם הָאֲנָשִׁים שֶׁבָּהּ לְתוֹךְ הַפְּלֶעֶן דְּהַיְנוּ בְּשִׁבְיָה, אֲבָל כְּשֶׁהַסְּפִינָה הַנַּ"ל מִמְּדִינַת רֶנַאז מוֹצִיאָה דֶּגֶל שֶׁלָּהּ, אֲזַי אֵין לוֹקְחִין מֵהֶם לְתוֹךְ הַפְּלֶעֶן.

וְכֵן הָיָה שֶׁשָּׁכְרוּ לוֹ סְפִינָה כָּזוֹ. וּכְשֶׁשָּׁמַע הָרַב הַצַּדִּיק מוֹרֵנוּ הָרַב אַבְרָהָם הַנַּ"ל שֶׁרַבֵּנוּ ז"ל רוֹצֶה לִנְהֹג נְסִיעוֹת לְבֵיתוֹ, שָׁלַח שְׁלִיחַ מְיֻחָד אֵלָיו עִם אִגַּרְתּוֹ וְגַם אִגֶּרֶת הַכּוֹלֵל. וְהוּא ז"ל זֵרֵז אֶת עַצְמוֹ מְאֹד וְלֹא רָצָה לְהַמְתִּין עַל אִגֶּרֶת שֶׁל הָרַב הַגָּאוֹן דִּקְהִלַּת שְׁפִּיטוּבְקֶע.

וַיֵּצֵא מִשָּׁם בְּעֶרֶב־שַׁבַּת־קֹדֶשׁ פָּרָשַׁת זָכוֹר. וְהָלְכוּ כָּל הַלַּיְלָה עַד שָׁלֹשׁ שָׁעוֹת קֹדֶם קַבָּלַת שַׁבָּת. אָז בָּאוּ לַסָּפָר שֶׁל עַכּוֹ.

וְשָׁלְחוּ הַטַּלְמָטְשׁ (סוֹכֵן הַנְּסִיעוֹת) שֶׁיִּקַּח אוֹתָם עַל הַסְּפִינָה, וּבָא וְהֵשִׁיב: שֶׁאִי־אֶפְשָׁר בְּשׁוּם אֹפֶן לְקַח אוֹתָם מֵחֲמַת שֶׁכְּבָר הַסְּפִינָה מְלֵאָה מֵהָאֲנָשִׁים שֶׁנִּכְנְסוּ לְשָׁם יוֹתֵר מִדַּאי. וְהֶכְרְחוּ רַבֵּנוּ ז"ל עִם הָאִישׁ שֶׁהָיָה עִמּוֹ לִכְנֹס לְתוֹךְ הָעִיר עַכּוֹ לְשִׁבַּת שָׁם פָּרָשַׁת זָכוֹר. וְהָלְכוּ לְהַגְבִּיר שֶׁהָיָה לָהֶם אִגֶּרֶת אֵלָיו מֵהָרַב הַקְּלִיסְקֶר הַנַּ"ל, וְנִתְאָרְחוּ אֶצְלוֹ. וְשָׁם

נָפַל עֲלֵיהֶם פַּחַד גָּדוֹל מְאֹד מְאֹד מֵחֲמַת שֶׁהָיָה שָׁם בְּעֶרֶךְ חֲמִשָּׁה־עָשָׂר אֶלֶף אַנְשֵׁי חַיִל יִשְׂמְעֵאלִים וְיוֹתֵר עִם כָּל הַשַּׁיָּךְ לָהֶם לְתַכְסִיסֵי מִלְחָמָה, וְסָגְרוּ הַדֶּלֶת שֶׁל חוֹמַת הָעִיר. וּבְשַׁבָּת בַּבֹּקֶר בְּעֵת הַתְּפִלָּה, בָּא הַטַּלְמֻטְשׁ וְאָמַר שֶׁאִי־אֶפְשָׁר לִמְצֹא עוֹד שׁוּם סְפִינָה רֲגֵזָער רַק סְפִינוֹת סוֹחֲרִים יִשְׂמְעֵאלִים שֶׁהוֹלְכִים לִסְטַנְבּוּל עִם סְחוֹרָה. וְאַף־עַל־פִּי שֶׁעִמָּהֶם יֵשׁ פַּחַד לֵילֵךְ, מִסַּכָּנַת אַנְשֵׁי חַיִל שֶׁהָיוּ מְצוּיִים אָז עַל הַיָּם שֶׁלּוֹקְחִין לְתוֹךְ הַפְּלֵעָן (דְּהַיְנוּ לְשִׁבְיָה).

אַף־עַל־פִּי־כֵן טוֹב יוֹתֵר לִכָּנֵס בְּסַכָּנָה זוֹ מִלִּהְיוֹת כָּאן. כִּי בָּאָה הַפְּקֻדָּה שֶׁאַחַר שְׁנַיִם אוֹ שְׁלֹשָׁה יָמִים תִּהְיֶה הַמִּלְחָמָה וּמִן הַסְּתָם יַהַרְגוּ הָרֻבֶּה בָּעִיר הַזֹּאת וּמָה לָּכֶם לַצָּרָה הַזֹּאת?. עַל־כֵּן יִתֵּיר לִי מַעֲלַת כְּבוֹד תּוֹרָתוֹ לֵילֵךְ לִשְׁכֹּר סְפִינָה עֲבוּרְכֶם בְּשַׁבָּת כִּי פִּקּוּחַ נֶפֶשׁ דּוֹחֶה שַׁבָּת.

וְכֵן הָיָה, וְהָלַךְ הַטַּלְמֻטְשׁ וְשָׂכַר סְפִינָה עֲבוּרָם וְנָתַן אַדְרוּף אֶחָד. וּבְתוֹךְ כָּךְ בָּאוּ עוֹד הָרֻבֶּה סְפִינוֹת עִם אַנְשֵׁי חַיִל מֵעֶנְגְּלַנְד גַּם־כֵּן לְעַכּוֹ וְנִתְרַבָּה שָׁם עוֹד הַפַּחַד יוֹתֵר וְיוֹתֵר. וְהָיָה דִּחַק גָּדוֹל בָּעִיר, כִּי הָיָה הַמָּקוֹם צַר לָהֶם לְהָכִיל רִבּוּי אוֹכְלוּסִין כָּל־כָּךְ.

וְהָיָה פַּחַד גָּדוֹל שָׁם בְּאוֹתוֹ הַשַּׁבָּת (וְכָל בְּנֵי הַבַּיִת שֶׁעָמַד שָׁם רַבֵּנוּ ז"ל, כֻּלָּם פָּרְשׁוּ כַּפֵּיהֶם). אַךְ אַף־עַל־פִּי־כֵן הָיָה לָהֶם לְרַבֵּנוּ ז"ל, וּלְהָאִישׁ שֶׁהָיָה עִמּוֹ קְצָת נֶחָמָה, מַה שֶּׁכְּבָר שָׂכְרוּ סְפִינָה בִּשְׁבִילָם. גַּם הָיָה לָהֶם צַעַר מַה שֶּׁלֹּא הֵכִינוּ לְעַצְמָם כְּלָל שׁוּם אֲכִילָה וּשְׁתִיָּה לִקַּח עַל הַסְּפִינָה, כִּי כְּפִתְאֹם הָיָה הַדָּבָר כַּנַ"ל.

וְזָכְרוּ אֶת עַצְמָם שֶׁבִּכְנִיסָתָם עַל הַסְּפִינָה מֵחוּץ־לָאָרֶץ לְאֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל הָיָה לָהֶם עַל הַסְּפִינָה כָּל טוּב עַל אַרְבָּעָה אוֹ חֲמִשָּׁה חֲדָשִׁים כְּמִנְהַג הוֹלְכֵי הַיָּם, וְעַכְשָׁו לֹא הָיָה לָהֶם כְּלוּם.

בַּבֹּקֶר, בְּיוֹם רִאשׁוֹן, שִׁלַּח רַבֵּנוּ ז"ל אֶת הָאִישׁ שֶׁהָיָה עִמּוֹ שֶׁיֵּלֵךְ עִם הַטַּלְמֻטְשׁ לִקְנוֹת צֵידָה לִקַּח עַל הַסְּפִינָה כַּנַּהוּג. וְלֹא מָצָא לִקְנוֹת עַל הַשּׁוּק.

וְחָזַר לְאַכְסַנְיָא. וְרַבֵּנוּ ז"ל עָמַד אָז מֵעֲטָף בְּטַלִּית וּתְפִלִּין וְלֹא דִּבֵּר אִתּוֹ מְאוּמָה. וְהָאִישׁ הַנַּ"ל נָפַל וְנִרְדַּם מִגֹּדֶל הַצַּעַר וְהָאֵימָה, וְרַבֵּנוּ לֹא יָדַע שֶׁהוּא בַּבַּיִת.

בְּתוֹךְ כָּךְ נַעֲשָׂה הִרְעַשׁ הַגָּדוֹל שָׁם, כִּי בָּא הַפְּקֻדָּה מֵהַפֶּעְשָׁא שֶׁהוּא נוֹתֵן אַרְכָּא רַק שְׁתֵּי שָׁעוֹת, מִי שֶׁאֵינוֹ יוֹדֵעַ תַּכְסִיסֵי מִלְחָמָה יִרְאֶה לִבְרֹחַ עַל הַיָּם, כִּי אֵין שׁוּם שַׁעַר פָּתוּחַ לָצֵאת מִן הָעִיר כִּי־אִם דֶּרֶךְ הַיָּם. וּמִי שֶׁיִּמְצֵא תּוֹךְ הָעִיר אַחַר שְׁתֵּי שָׁעוֹת יִשְׁחֲטוּ אוֹתוֹ שָׁם. כִּי הַיִּשְׂמְעֵאלִים שֶׁל הָעִיר הָיוּ רוֹצִים לַעֲשׂוֹת הָרְחָבָה בְּתוֹךְ הָעִיר שֶׁלֹּא יִהְיֶה לָהֶם דִּחַק כָּל־כָּךְ מֵאֲנָשִׁים הָרֻבֶּה, עַל־כֵּן רָצוּ לִשְׁחֹט אֶת הַנִּמְצָאִים שָׁם לְפָנוֹת לָהֶם מָקוֹם שֶׁלֹּא יִהְיֶה לָהֶם דִּחַק כָּל־כָּךְ.

וְהָיָה שָׁם רַעַשׁ גָּדוֹל וּצְעָקָה גְּדוֹלָה בָּעִיר, וּפַחַד וְאֵימָה גְּדוֹלָה מְאֹד, וּבְשָׁעַת הָרַעַשׁ הַגָּדוֹל בָּרָח רַבֵּנוּ ז"ל מִשָּׁם עַל הַיָּם, וְלֹא הִסְתַּכֵּל כְּלָל עַל הָאִישׁ הַנַּ"ל שֶׁהָיָה עִמּוֹ וְהוּא הָיָה נִרְדָּם כַּנַּ"ל.

אַחַר־כָּךְ נִתְעוֹרֵר הָאִישׁ הַנַּ"ל וְרָאָה שֶׁרַבֵּנוּ אֵינוֹ בַּבַּיִת וְהִמְתִּין עַד בּוֹשׁ, וְאַחַר־כָּךְ הָלַךְ לֶחָצֵר, וְרָאָה וְשָׁמַע שֶׁאֲנָשִׁים וְנָשִׁים וָטַף צוֹעֲקִים וּבוֹכִים בִּמְרִירוּת גָּדוֹל מְאֹד וַתַּעַל שַׁוְעַת הָעִיר הַשָּׁמַיִם.

וְהַגְּבִירָה שֶׁל הַבַּיִת כְּשֶׁרָאָתָה אוֹתוֹ אֶת הָאִישׁ שֶׁל רַבֵּנוּ ז"ל בָּאת אֵצְלוֹ וְאָמְרָה לוֹ: "אוֹי וַאֲבוֹי, חָס אֲנִי עַל נְעוּרֵיכֶם שֶׁאַתֶּם תִּהְיוּ נֶהֱרָגִים פֹּה, אֲנַחְנוּ קִבַּלְנוּ עַל־כָּל־פָּנִים טוֹבָה כָּאן, עַכְשָׁו אָנוּ צְרִיכִים לְקַבֵּל גַּם־כֵּן מַה שֶּׁנִּגְזַר עַל הַמָּקוֹם הַזֶּה, אֲבָל עֲלֵיכֶם רַחֲמָנוּת גָּדוֹל כִּי תֹּאבְדוּ פֹּה מִמִּשְׁפְּחוֹתֵיכֶם" וְכוּ' וְכֵיוֹצֵא בַּדְּבָרִים הָאֵלֶּה.

וְנָפַל עֲלָיו חֲרָדָה גְּדוֹלָה עַד שֶׁלֹּא הָיָה לוֹ כֹּחַ לְמַשְׁמֵשׁ בְּאֶצְבְּעוֹתָיו. וְשָׁאַל אוֹתָהּ עַל רַבֵּנוּ, וְהֵשִׁיבָה: "כְּמֻדָּמֶה לִי שֶׁהוּא בָּרַח עַל הַיָּם".

וְהוּא כְּשֶׁשָּׁמַע זֹאת, רָצוֹנוֹ הָיָה לִקַּח הַתֵּבָה עִם הַמָּעוֹת וְהַחֲפָצִים שֶׁלָּהֶם, כִּי רַבֵּנוּ ז"ל בָּרַח שָׁם לְבַדּוֹ בְּלִי שׁוּם דָּבָר. וְלֹא יָכֹל הָאִישׁ לְבַדּוֹ לָשֵׂאת אֶת הַתֵּבָה.

וְהִזְמִין לוֹ הַשֵּׁם אֵיזֶה פָּרְנָק וְנָתַן לוֹ הַתֵּבָה עִם הַחֲפָצִים וּבָרַח עִמּוֹ לַיָּם. וּמֵחֲמַת הַמְּהוּמָה הַגְּדוֹלָה שֶׁהָיְתָה בָּעִיר כְּמַעַט שֶׁאֶחָד תָּקַע סַכִּינוֹ בַּחֲבֵרוֹ, לֹא הָיָה בְּאֶפְשָׁרִי לֵילֵךְ בָּעִיר.

אַךְ בְּחֶמְלַת הַשֵּׁם הָיְתָה סִבָּה מֵאֵת הַשֵּׁם, שֶׁבְּאוֹתָהּ הַשָּׁעָה עָמְדוּ יִשְׁמְעֵאלִים עַל גַּג הַחוֹמָה וְהִכְרִיזוּ עַל אֵיזֶה בְּשׂוֹרָה טוֹבָה. וְנִתְקַבְּצוּ אֲלֵיהֶם הַרְבֵּה אֲנָשִׁים. וּמֵחֲמַת זֶה הָיָה לוֹ דֶּרֶךְ לַעֲבֹר בָּעִיר לֵילֵךְ אֶל הַיָּם.

וְכַאֲשֶׁר בָּא הָאִישׁ הַנַּ"ל אֶל הַיָּם רָאָה הַרְבֵּה סְפִינוֹת וְלֹא רָאָה אֶת רַבֵּנוּ שָׁם. וְהָיָה מְבַקֵּשׁ וּמְחַפֵּשׂ מְאֹד בְּחִפּוּשׂ אַחַר חִפּוּשׂ עַד שֶׁמָּצָא אֶת רַבֵּנוּ ז"ל שֶׁיּוֹשֵׁב בִּסְפִינָה וְהַסְּפִינָה מְלֵאָה מִיִּשְׁמְעֵאלִים וְרַבֵּנוּ ז"ל יָשַׁב בָּאֶמְצַע. וּכְשֶׁנִּתְוַעֲדוּ יַחַד רַבֵּנוּ ז"ל, עִם הָאִישׁ שֶׁלּוֹ הַנַּ"ל, הָיָה בֵּינֵיהֶם שִׂמְחָה גְּדוֹלָה. כִּי מִתְּחִלָּה הָיָה לָהֶם צַעַר גָּדוֹל מְאֹד מְאֹד מֵחֲמַת שֶׁלֹּא יָדְעוּ זֶה מִזֶּה.

וְהָיוּ יוֹשְׁבִים תְּחִלָּה בַּסְּפִינָה הַקְּטַנָּה הַנִּקְרָא 'בַּרְקָס'. אַחַר־כָּךְ הָלְכוּ עִם סְפִינָה זוֹ עַד שֶׁבָּאוּ אֶל הַסְּפִינָה הַגְּדוֹלָה הַנִּקְרֵאת 'אָקְרֶעְנְט' שֶׁהָיְתָה עוֹמֶדֶת סָמוּךְ לְחֵיפָה. וְרָאוּ שֶׁהַסְּפִינָה מְסֻבֶּבֶת עִם הוֹרְמַאטָעס וְהָיָה לָהֶם לְפֶלֶא.

אַךְ אָמְרוּ בְּלִבָּם: 'שֶׁמֻּחֶמֶת שֶׁעֵת מִלְחָמָה הוּא, עַל־כֵּן גַּם הַסְּפִינָה שֶׁל הַסּוֹחֲרִים הוֹלֶכֶת גַּם־כֵּן עִם הוֹרְמַאטָעס'. וּבֶאֱמֶת סְפִינָה זוֹ הָיְתָה סְפִינָה שֶׁל מִלְחָמָה, עִם אַנְשֵׁי חַיִל וּכְלֵי זַיִן.

וּבְוַדַּאי הוּא סַכָּנָה גְּדוֹלָה וַעֲצוּמָה מְאֹד לְהִתְוַעֵד עִמָּהֶם יַחַד, בִּפְרָט עִם אַנְשֵׁי חַיִל יִשְׁמְעֵאלִים שֶׁהֵם פֶּרֶא אָדָם וּבִפְרָט לִפְרֹשׁ עִמָּהֶם עַל הַיָּם. וְרַבֵּנוּ ז"ל בִּשְׁעַת בְּרִיחָתוֹ בְּעֹצֶם הָרַעַשׁ לֹא כִּוֵּן לִכְנֹס בַּסְּפִינָה שֶׁשָּׁכְרוּ לוֹ, כִּי לֹא יָדַע הֵיכָן הוּא, וְנִכְנַס בִּשְׁעַת בֶּהָלָה בִּסְפִינָה זוֹ. וְלֹא יָדַע כְּלָל שֶׁהִיא סְפִינָה שֶׁל מִלְחָמָה.

וְלָקְחוּ אוֹתָם הַיִּשְׁמְעֵאלִים, וְהִכְנִיסוּ אוֹתָם אֶל הַסְּפִינָה הַגְּדוֹלָה וְנָתְנוּ לָהֶם חֶדֶר מְיֻחָד. וְגַם נָתְנוּ לְהָאִישׁ הַנַּ"ל שֶׁהָיָה עִם רַבֵּנוּ ז"ל קְנֵה שֹׂרָפָה טָעוּנָה, וְלֹא הָיוּ יְכוֹלִים לִשְׁאֹל אוֹתָם דָּבָר כִּי לֹא יָדְעוּ הַלָּשׁוֹן.

וְלֹא הָיָה לָהֶם שׁוּם מַאֲכָל וּמַשְׁתֶּה בַּסְּפִינָה. וְאַחַר שְׁתַּיִם אוֹ שָׁלֹשׁ שָׁעוֹת בַּלַּיְלָה סָגְרוּ הַדֶּלֶת מֻחֲזָק וְשָׁכְבוּ לִישֹׁן. וְלֹא אָכְלוּ מְאוּמָה כִּי לֹא הָיָה לָהֶם מַה לֶּאֱכֹל כַּנַּ"ל.

וְאַחַר שָׁעָה אוֹ שְׁתַּיִם, פָּתַח אֶחָד אֶת הַדֶּלֶת וְאָמַר לָהֶם בִּלְשׁוֹן נָכְרִים שֶׁל מְדִינָתֵנוּ: "מָה אַתֶּם עוֹשִׂים כָּאן?! הֲלֹא זֹאת הִיא סְפִינָה שֶׁל מִלְחָמָה וְאַתֶּם תֹּאבְדוּ פֹּה ח"ו. הֲלֹא אַתֶּם רוֹאִים שֶׁהַסְּפִינָה מְלֵאָה סָבִיב עִם הוֹרְמַאטָעס טָעוּנִים".

וְנִתְעוֹרְרוּ מִשְּׁנָתָם וְחָטְפוּ אוֹתוֹ בְּבִגְדוֹ וְהָיָה הַבֶּגֶד מִגִּינַוּאנְט (בַּד פָּשׁוּט) אַךְ צוּרָתוֹ לֹא רָאוּ. וּבִקְּשׁוּ אוֹתוֹ שֶׁיַּעֲזֹר לָהֶם שֶׁיַּנִּיחוּ אוֹתָם לָצֵאת מֵהַסְּפִינָה עַל הַסָּפָר שֶׁל אֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל, כִּי כְּבָר רָאוּ שֶׁהֵם בְּסַכָּנָה קְרוֹבִים לְמִיתָה מֵחַיִּים. כִּי רָאוּ שֶׁפָּרְחוּ הַקּוֹילִין (כַּדּוּרִים) סָמוּךְ לַסְּפִינָה, עַל כֵּן אָמְרוּ: 'טוֹב יוֹתֵר לִשְׁאֹר בָּאָרֶץ הַקְּדוֹשָׁה שֶׁיִּהְיוּ עַצְמוֹתֵיהֶם נִשְׁאָרִים שָׁם בָּאָרֶץ הַקְּדוֹשָׁה', כִּי רָאוּ שֶׁקָּשֶׁה לְהִמָּלֵט מִן הַהֶרֶגָה.

וְאָמַר: שֶׁמֻּכְרָחִים לִתֵּן לוֹ אֵיזֶה סַךְ טָאלֶער בִּשְׁבִיל זֶה, וְאָמַר: שֶׁיֵּלֵךְ לְהַקַּפִּיטָן.

וְהָלַךְ הָאִישׁ הַנַּ"ל לִפְתֹּחַ הַתֵּבָה לִקַּח הַטָּאלֶער, וְנִתְמַהְמְהוּ קְצָת, וְהָלַךְ לְהַקַּפִּיטָן, וּפָשַׁט יָדוֹ לִתֵּן הַמָּעוֹת לְהַקַּפִּיטָן, כִּי סָבַר שֶׁזֶּה שֶׁדִּבֵּר בִּלְשׁוֹן נָכְרִים אֲלֵיהֶם כְּבָר בִּקֵּשׁ עֲבוּרָם אֶת הַקַּפִּיטָן עֲבוּר זֶה שֶׁיַּנִּיחַ אוֹתָם. וְהַקַּפִּיטָן צָעַק עָלָיו צְעָקָה גְּדוֹלָה וְלֹא שָׁמַע אֵלָיו כְּלָל.

וְאַחַר־כָּךְ הָיוּ מְחַפְּשִׂים אַחַר זֶה שֶׁדִּבֵּר אֲלֵיהֶם בִּלְשׁוֹן נָכְרִים וְחִפְּשׂוּ בְּחִפּוּשׂ אַחַר חִפּוּשׂ וְלֹא מָצְאוּ שָׁם שׁוּם בֶּן אָדָם שֶׁיּוּכַל לְדַבֵּר בִּלְשׁוֹן רוּסְיָא, רַק הַכֹּל יִשְׁמְעֵאלִים וְעַרְבִיִּים.

וְאָז נָפַל עֲלֵיהֶם פַּחַד גָּדוֹל וַאֲחָזָתַם רְעָדָה גְּדוֹלָה עַד שֶׁלֹּא הָיוּ יְכוֹלִים לָנוּחַ עַל הַמִּשְׁכָּב מֵחֲמַת רְעִידַת הַגּוּף מִגֹּדֶל הַפַּחַד, כִּי אָז הֵבִינוּ שֶׁהֵם בִּסְפִינָה שֶׁל מִלְחָמָה שֶׁקּוֹרִין 'קְרִיג שִׁיף' וְהוּא סַכָּנָה גְּדוֹלָה בְּלִי עֵרֶךְ.

וַעֲדַיִן אֵין יוֹדְעִים מִי הָיָה זֶה שֶׁדִּבֵּר לָהֶם בִּלְשׁוֹן רוּסְיָא וְהוֹדִיעַ לָהֶם שֶׁהִיא סְפִינָה שֶׁל מִלְחָמָה.

פרק כא

וּבַבֹּקֶר בָּאוּ אַל הַסְּפִינָה אַנְשֵׁי חֵיל שְׁקוֹרִין 'בְּרַנְדּ וַאךְ' (כְּמוֹ מִשְׁמַר הַגְּבוּל). וְרִבְּנוּ ז"ל עִם הָאִישׁ שֶׁלּוֹ הַנַּ"ל רָצוּ עוֹד לָבוֹא לְהִתְנַפֵּל לִפְנֵי רַגְלֵי הַקַּפִּיטָן וּלְהִתְחַנֵּן לוֹ שֶׁיְּנִיחַ אוֹתָם לְשׁוּב אֶל הַסְּפָר [החוף]. אַךְ בְּתוֹךְ כָּךְ עָקְרוּ הָאַנְקֶרֶס (עוֹגְנֵי הַסְּפִינָה) וּבָרְחוּ לְצַד שֶׁהָרוּחַ נְשָׁאָם, מֵחֲמַת פַּחַד, כִּי הַמִּלְחָמָה נִתְעוֹרְרָה מְיָד.

וְנִשְׁמַע קוֹלָם מְאֹד, וְשָׁמְעוּ שָׁם עַל הַסְּפִינָה קוֹל גָּדוֹל מְאֹד שֶׁל הַהוֹרְמַאטָעס וְהַבָּאמְבָּעס (פְּצוּצִים) וּשְׁאָר קוֹלוֹת כָּאֵלּוּ מֵעֵינֵי מִלְחָמָה, כִּי קוֹלָם נִשְׁמַע לְמֶרְחוֹק מְאֹד. וְגֹדֶל הַסַּכָּנָה וְהָאֵימָה וְהַפַּחַד שֶׁהָיָה לָהֶם אָז – אֵין לְשַׁעֵר.

וְנָפְלוּ לְמִשְׁכָּב שְׁנֵיהֶם יַחַד. וְלֹא הָיָה לָהֶם אֶפִלּוּ מַיִם לִשְׁתּוֹת, כִּי לֹא הֵכִינוּ לָהֶם כְּלוּם כַּנַּ"ל. וַה' בָּרֹב רַחֲמָיו וַחֲסָדָיו נָתַן לָהֶם חֵן בְּעֵינֵי יִשְׁמָעֵאל אֶחָד, שֶׁהוּא הָיָה קָעכָּער (טַבָּח) אֵצֶל הַקַּפִּיטָן, וְנָתַן לָהֶם בִּגְנֵבָה אֶחָד 'שָׁאל קַאווּע שְׁחוֹרָה' (סֵפֶל קָפֶה) לְכָל אֶחָד וְאֶחָד בַּבֹּקֶר וּבָעֶרֶב.

וּמֵחֲמַת הַחֻלְשָׁה שֶׁלָּהֶם, הָיוּ מֻטָּלִים עַל עֶרֶשׂ דְּוַי רַחֲמָנָא לִצְלָן, וְלֹא יָדְעוּ בְּעַצְמָם הֵיכָן הֵם, כִּי הָיוּ סְגוּרִים בַּחֶדֶר שֶׁלָּהֶם נוֹפְלִים לְמִשְׁכָּב. אַךְ זֹאת שָׁמְעוּ: שֶׁהָיָה רוּחַ סְעָרָה וְנָשָׂא אֶת הַסְּפִינָה וְלֹא יָדְעוּ לְאֵיזֶה מָקוֹם נָשָׂאָה.

כְּשֶׁשָּׁמְעוּ שֶׁהִגִּיעַ הַסְּפִינָה לְאֵיזֶה סְפָר הָלְכוּ מֵהַחֶדֶר לַחוּץ לִרְאוֹת הַמָּקוֹם שֶׁהִגִּיעוּ לְשָׁם, וְרָאוּ שֶׁאֵין זֶה סְטַנְבּוּל. וְשָׁאֲלוּ אֶת הַיִּשְׁמָעֵאל הַנַּ"ל וְאָמַר: שֶׁהַמְּדִינָה הַזֹּאת נִקְרֵאת אַדַּל. וְהֵם שָׁמְעוּ כְּבָר הַנְּהָגָתָם: כְּשֶׁבָּא יְהוּדִי לְיַדָּם – מִצְוָה רִאשׁוֹנָה אֶצְלָם לְהַקְרִיבוֹ לְקָרְבָּן, וְכַאֲשֶׁר שָׁמְעוּ שֶׁזֶּה אַדַּל הָלְכוּ מִיָּד לַחֶדֶר שֶׁלָּהֶם, וְסָגְרוּ הַדֶּלֶת בַּעֲדָם, וְהֶחְבִּיאוּ עַצְמָם שָׁם. וְהָיָה עֲלֵיהֶם פַּחַד גָּדוֹל. וְעָמְדָה הַסְּפִינָה שָׁם שְׁלֹשָׁה יָמִים, וְאֶפְשָׁר הָיָה בְּדַעַת הַקַּפִּיטָן לַעֲמֹד שָׁם עוֹד.

אַךְ שֶׁפִּתְאֹם עָמַד רוּחַ סְעָרָה וְנִתְקוּ הַחֲבָלִים שֶׁל הָאַנְקֶר וְנִשְׂאַר הָאַנְקֶר בַּיָּם וְהָלְכָה סְפִינָה מֵעַצְמָהּ מִשָּׁם. וְהָיָה שָׁם צָעָקָה גְּדוֹלָה בֵּין הַיִּשְׁמָעֵאלִים "הַמַּן הַמַּן".

וְהָיְתָה הַסְּפִינָה מְטֹרֶפֶת בַּיָּם כָּל הַלַּיְלָה עַד אוֹר הַבֹּקֶר, אָז נִשְׁקַט הָרוּחַ סְעָרָה וַיִּשְׁמְחוּ כִּי יִשְׁתֹּקוּ. אַךְ לֹא הִנָּחֵם לְמָחוֹז חֶפְצָם, כִּי עַל יְדֵי הָרוּחַ סְעָרָה חָזְרוּ וּבָאוּ סָמוּךְ לְעַכּוֹ בְּעֶרֶךְ מַהֲלַךְ יוֹם.

וְאַחַר־כָּךְ, אַחַר חֲצִי הַיּוֹם, נִתְעוֹרֵר עוֹד הַפַּעַם רוּחַ סְעָרָה גְּדוֹלָה, וְנָשָׂא אֶת הַסְּפִינָה. וְהָיְתָה הַסְּפִינָה מְטֹרֶפֶת וּמְבֻלְבֶּלֶת כַּמָּה יָמִים וְלֵילוֹת רְצוּפִים, יַעֲלוּ שָׁמַיִם יֵרְדוּ תְּהוֹמוֹת, וְלֹא הָיָה לְבַעֲלֵי הַסְּפִינָה שׁוּם עֵצָה אֵיךְ לְהִמָּלֵט. וַיִּחֹנּוּ וַיָּנוּעוּ כַּשִּׁכּוֹר כָּל חָכְמָתָם תִּתְבַּלָּע. וּבְיוֹם חֲמִישִׁי, שָׁעָה שְׁתֵּים־עֶשְׂרֵה, הִתְחִילוּ לְהוֹצִיא הַמַּיִם מֵהַסְּפִינָה מֵהַמָּדוֹר הַשְּׁלִישִׁי עַל־יְדֵי הַפְּלוֹמְפִין (הַמַּשְׁאֲבוֹת) כְּדֶרֶךְ בַּעֲלֵי הַסְּפִינָה. וְדַרְכָּם הָיָה בְּכָל מֵעֵת־לְעֵת,

שֶׁנִּשְׁתַּהוּ בְּהוֹצָאַת הַמַּיִם רְבִיעִית שָׁעָה. וְעַכְשָׁו כְּשֶׁהִתְחִילוּ לִשְׁאֹב, לֹא הִסְפִּיקוּ לִשְׁאֹב עַד אֲשֶׁר הִגִּיעַ עֵת הַלַּיְלָה.

וְנִתְרַבּוּ הַמַּיִם הַרְבֵּה עַל הַסְּפִינָה מֵחֲמַת הַשְּׁאִיבָה, וְהָלְכוּ הַמַּיִם גַּם לַחֲדַר שֶׁלָּהֶם, שֶׁל רַבֵּנוּ ז"ל, וְלֹא יָכְלוּ לִשְׁכַּב עַל הַמִּשְׁכָּב שָׁם, כִּי גָּאוּ הַמַּיִם שָׁם, וְהֶכְרַח רַבֵּנוּ לַעֲלוֹת עַל אֵיזֶה מָקוֹם גָּבוֹהַּ לִשְׁכַּב, וְהָאִישׁ שֶׁהָיָה עִמּוֹ עָלָה לְמָקוֹם אַחֵר, כִּי לֹא רָצוּ לְצֵאת לְהִתְרָאוֹת בִּפְנֵי הַיִּשְׁמְעֵאלִים.

וְהַמַּיִם שֶׁבַּסְּפִינָה הָלְכוּ וְנִתְרַבּוּ בְּכָל פַּעַם יוֹתֵר וְיוֹתֵר, עַד שֶׁהֶכְרִחוּ הַיִּשְׁמְעֵאלִים לַעֲקֹר הַפְּלוֹמְפִין, וְעָשׂוּ גַּלְגַּלִּים, וְשָׁאֲבוּ עַל־יָדָם מַיִם עִם כֵּלִים גְּדוֹלִים. וְהָרוּחַ סְעָרָה הוֹלֵךְ וְחָזֵק מְאֹד. וּמִגֹּדֶל הִתְגַּבְּרוּת הָרוּחַ סְעָרָה עָלוּ הַגַּלִּים כִּמְעַט עַד לֵב הַשָּׁמַיִם וְהָיוּ כְּמוֹ הָרִים גְּבוֹהִים וּבְקָעוֹת גְּדוֹלוֹת. וְהָיָה כָּךְ כָּל הַלַּיְלָה גַּם־כֵּן.

וּכְשֶׁהֵאִיר הַיּוֹם, בָּא הָאִישׁ שֶׁהָיָה עִמּוֹ ז"ל, וְאָמַר לוֹ רַבֵּנוּ ז"ל: שֶׁיֵּשׁ לוֹ חֲלִישׁוּת הַלֵּב מְאֹד מִגֹּדֶל הַפַּחַד, "כִּי אֲנִי רוֹאֶה בְּלִבִּי שֶׁאֲנִי עַכְשָׁו בְּסַכָּנָה גְּדוֹלָה כִּי אֵין זֶה דָּבָר פָּשׁוּט, אַף־עַל־פִּי שֶׁאֵין אֲנִי רוֹאֶה מַה הֵם עוֹשִׂים אַף־עַל־פִּי־כֵן הַלֵּב רוֹאֶה".

וְהָאִישׁ הַנַּ"ל כִּחֵשׁ לוֹ וְאָמַר לוֹ: "אַל תְּפַחֵדוּ כִּי בָּרוּךְ הַשֵּׁם הַכֹּל עַל נָכוֹן".

וְהָלַךְ הָאִישׁ הַנַּ"ל לְהִסְתַּכֵּל בַּמָּקוֹם שֶׁהֵם שׁוֹאֲבִין הַמַּיִם, וְרָאָה שֶׁכְּבָר יֵשׁ שָׁם כְּמוֹ גַּלִּים קְטַנִּים כְּמוֹ עַל הַנְּהָרוֹת שֶׁלָּנוּ, כִּי הַסְּפִינָה נַעֲשָׂה טְעוּנָה מַיִם לְבַד. כִּי דֶּרֶךְ הַסְּפִינָה לִהְיוֹת טְעוּנָה עִם מַשּׂוֹי שְׁנֵי חֲלָקִים, וּכְבָר הִשְׁלִיכוּ הַיִּשְׁמְעֵאלִים כָּל הַמַּשָּׂאוֹת וְנִשְׁאֲרָה הַסְּפִינָה טְעוּנָה עִם מַיִם לְבַד. וּמֵה שֶׁהָיָה שָׁם עוֹד יוֹתֵר מַיִם מִמִּשְׁקַל הַמַּשּׂוֹי הָרָאוּי לִהְיוֹת בַּסְּפִינָה, אֵלּוּ הַמַּיִם שֶׁאָבוּ לַחוּץ, וְגַם עַל זֶה לֹא הָיוּ מַסְפִּיקִים לִשְׁאֹב.

וְאָז רָאָה הָאִישׁ שֶׁאֵי־אֶפְשָׁר עוֹד עַל־פִּי דֶּרֶךְ הַטֶּבַע לְהִנָּצֵל. וּבָא אֶל הַחֶדֶר שֶׁלָּהֶם, וּמֵחֲמַת גֹּדֶל הַצַּעַר וְהַפַּחַד לֹא הָיָה יָכוֹל לְדַבֵּר כְּמַעַט.

וְאָמַר לוֹ רַבֵּנוּ ז"ל: "מַה זֹּאת וְאַיֵּה פִּיךָ אֲשֶׁר אָמַרְתָּ שֶׁאֵין זֶה כְּלוּם וְעַכְשָׁו אַתָּה בְּעַצְמְךָ מִתְפַּחֵד כָּל־כָּךְ?!"

וְהֵשִׁיב לוֹ: שֶׁשּׁוּב אֵין סְבָרָא עַל־פִּי דֶּרֶךְ הַטֶּבַע לְהִנָּצֵל, כִּי הַמַּיִם מִתְרַבִּים וְהוֹלְכִים בַּסְּפִינָה, וְאֵין בִּיכָלְתָּם לִשְׁאֹב הַכֹּל, כִּי כָּשֵׁל כֹּחַ הַסַּבָּל. כִּי זֶה קָרוֹב לְמֵעֵת־לְעֵת שֶׁלֹּא אָכְלוּ וְלֹא שָׁתוּ וְלֹא רָאוּ שֵׁנָה בְּעֵינֵיהֶם.

וְאָמַר לוֹ הָאִישׁ: שֶׁעֲדַיִן לֹא הִתְפַּלֵּל. הֵשִׁיב לוֹ רַבֵּנוּ ז"ל: אֵין אַתָּה צָרִיךְ לְהִתְפַּלֵּל עַכְשָׁו, רַק תְּקַבֵּל עֹל מַלְכוּת שָׁמַיִם בְּפָסוּק רִאשׁוֹן, וְתֹאמַר שָׁלֹשׁ רִאשׁוֹנוֹת וְשָׁלֹשׁ אַחֲרוֹנוֹת וְכוּ'.

וְאָמַר לוֹ: קַח כָּל הַמָּעוֹת עַד פְּרוּטָה אַחֲרוֹנָה וּתְחַלֵּק לִשְׁנַיִם. מֶחֱצָה תִּקְשֹׁר אֶצְלְךָ עַל גּוּפְךָ, וּמֶחֱצָה אֶקְשֹׁר עַל גּוּפִי.

וּשְׁאָלוֹ הָאִישׁ: "לָמָּה זֹאת?, הֲלֹא הַדָּג שֶׁבַּיָּם יוֹכַל לִבְלֹעַ אוֹתָנוּ בְּלֹא הַמָּעוֹת?"
הֵשִׁיב לוֹ: "עֲשֵׂה כָּךְ כְּמוֹ שֶׁאֲנִי אוֹמֵר לְךָ. יִשְׂרָאֵל הָיוּ עַל הַיָּם וְלֹא טָבְעוּ, וַאֲנַחְנוּ עֲדַיִן בַּסְּפִינָה" וְכוּ'. וְעָשָׂה מַה שֶּׁעָשָׂה.
וְאָמַר לְהָאִישׁ: שֶׁיַּלְבִּישׁ אֶת עַצְמוֹ וְיַחְגֹּר בַּחֲגוֹרָה עַל הַטְּיָלוֹפּ (מְעִיל פַּרְוָה) וְגַם הוּא עָשָׂה כָּךְ, כְּמוֹ אֶחָד שֶׁמּוּכָן לֵילֵךְ בַּדֶּרֶךְ.
וְשָׁאַל אוֹתוֹ הָאִישׁ וְאָמַר לוֹ: "אֲנִי אֵינִי יוֹדֵעַ לְהִתְפַּלֵּל אֶפְלוּ תְּפִלָּה הַסְּדוּרָה מֵאֲנָשֵׁי כְּנֶסֶת־הַגְּדוֹלָה מִכָּל־שֶׁכֵּן עַכְשָׁו בְּעֵת צָרָה הַזֹּאת. אֲבָל כְּבוֹד־תּוֹרָתוֹ יוֹדֵעַ לְהִתְפַּלֵּל בְּעַד כְּלָלִיּוּת וּפְרָטִיּוּת, מִפְּנֵי מָה אֵין אַתֶּם מִתְפַּלְּלִין עַכְשָׁו?"
וְהֵשִׁיב: "שֶׁעַכְשָׁו מֻחָמֶת הַמֹּחִין דְּקַטְנוּת אֲנִי מְרֻחָק מֵה' יִתְבָּרַךְ. אָבָל עֲצָתִי אֱמוּנָה, מֻחָמֶת אֵין בְּרֵרָה מֻחָמֶת גֹּדֶל הַסַּכָּנָה שֶׁאֲנַחְנוּ עַכְשָׁו בְּסַכָּנָה נוֹרָאָה וַעֲצוּמָה כָּזוֹ, ה' יִתְבָּרַךְ יוֹדֵעַ שֶׁכָּל יְמֵי חַיַּי עֲדַיִן לֹא הָיִיתִי מִשְׁתַּמֵּשׁ מֵעוֹלָם בִּזְכוּת אָבוֹת, רַק מֻחָמֶת הַהֶכְרֵחַ מֻכְרָח אֲנִי לְבַקֵּשׁ מֵה' יִתְבָּרַךְ שֶׁיַּעֲשֶׂה זֹאת לְמַעַן זְכוּת זְקֵנִי רַבִּי יִשְׂרָאֵל בַּעַל־שֵׁם־טוֹב ז"ל, וּזְכוּת זְקֵנְתִּי אָדֶל, וּזְכוּת זְקֵנִי רַבִּי נַחְמָן מֵהֹרֶדֶנְקָא". וְיֶתֶר מִזֶּה לֹא הִזְכִּיר עוֹד.
וְאַחַר זֶה, רָאוּ מֵרָחוֹק כְּמוֹ עָנָן גָּדוֹל אָפֵל מְאֹד, וְנָפַל עֲלֵיהֶם עוֹד פַּחַד גָּדוֹל, מֻחָמֶת שֶׁלִּפְעָמִים כְּשֶׁהֶעָנָן מִתְאַסֵּף וּמִתְקַשֵּׁר לִשְׁאֹב הַמַּיִם מֵהַיָּם, נַעֲשֶׂה שָׁם כְּמוֹ בְּקִיעָה, וּכְשֶׁהַסְּפִינָה יוֹרֶדֶת לְשָׁם אֲזַי נִטְבָּעִין שָׁם. וְהַתְּקִנָה לָזֶה: לִירוֹת בְּקִנֵי־שְׂרָפָה וְהוֹרְמַאטָעס כְּדֶרֶךְ הַמִּלְחָמָה, כְּדֵי לְשַׁבֵּר הָעֲנָנִים. וְלָהֶם לֹא הָיָה פְּנַאי לָזֶה מֻחָמֶת שֶׁהָיוּ צְרִיכִין לִשְׁאֹב הַמַּיִם מֵהַסְּפִינָה כַּנַ"ל, וְהָיוּ הַצָּרוֹת צְרוֹרוֹת זוֹ לָזוֹ כְּמוֹ זְבוֹרָא וְעַקְרְבָּא.
אַךְ בְּחֶמְלַת ה' מֻחָמֶת תֹּקֶף הָרוּחַ סְעָרָה הָיָה הֲלִיכַת הַסְּפִינָה בִּמְהִירוּת גָּדוֹל וּפָרְחָה הַסְּפִינָה כְּמוֹ חֵץ מִקֶּשֶׁת מַמָּשׁ, וּבָאָה הַסְּפִינָה לַמָּקוֹם הַנַ"ל שֶׁהֶעָנָן שׁוֹתֶה מִשָּׁם. וְהָיָה שָׁם כְּמוֹ שַׁעַר וְהָרִים סָבִיב לְהּ, וְעֶבְרָה הַסְּפִינָה מִשָּׁם בְּשָׁלוֹם.
וּבְתוֹךְ כָּךְ הָאִיר ה' עֵינֵיהֶם, וּמָצְאוּ הַחוֹר שֶׁדֶּרֶךְ שָׁם נִכְנָסִין הַמַּיִם בַּסְּפִינָה, וְשָׁחֲטוּ תַּיִשׁ, וְלָקְחוּ הָעוֹר שֶׁלּוֹ וְתִקְנוּ הַסְּפִינָה וְנִצְּלוּ בְּשָׁלוֹם מִסַּכָּנוֹת גְּדוֹלוֹת וְנוֹרָאוֹת הַלָּלוּ.
וְהָיָה זֹאת בְּעֶרֶב־שַׁבַּת־קֹדֶשׁ. וְהָיָה לָהֶם שִׂמְחָה גְּדוֹלָה. וְאָמַר רַבֵּנוּ ז"ל אָז "הוֹדוּ לַהשם" בְּשִׂמְחָה גְּדוֹלָה.
מִשָּׁם הָלְכוּ דֶּרֶךְ מְקוֹמוֹת הַרְבֵּה מְאֹד. וַאֲכִילָה שֶׁהָיָה לָהֶם עַל הַסְּפִינָה הָיָה רַק מַה שֶּׁנָּתַן לָהֶם הַקֶּכְעֶר [טבח] הַנַ"ל, מִצַּד רַחֲמָנוּת מֵהַמַּגִּיזָאן (מַחְסָן) שֶׁלָּהֶם, סוּחֲרֶעס (צְנִימִים) וְתוֹלָעִים הָיוּ מְרֻחָשִׁים עֲלֵיהֶם. וְהָיוּ הוֹלְכִים וּמְבַקְּשִׁים וּפוֹרְשִׂים יְדֵיהֶם בְּהַכְנָעָה בְּכָל יוֹם כְּעָנִי בַּפֶּתַח, וְהָיָה נוֹתֵן לָהֶם מֵאֵלּוּ הַסּוּחֲרֶעס וְאָכְלוּ זֹאת לְבַד.

וַיְהִי בַּעֲלוֹת עַל לִבָּם שֶׁהוּא סְמוּךְ לַפֶּסַח, הָיָה לָהֶם צַעַר גָּדוֹל, כִּי הָיוּ דּוֹאֲגִים: מַה יַּעֲשׂוּ בַּפֶּסַח? כִּי אִי־אֶפְשָׁר לְהִתְעַנּוֹת כָּל יְמוֹת הַפֶּסַח.

וְאַחַר שָׁעָה אוֹ שְׁתַּיִם בָּאוּ אֶל כְּרָךְ גָּדוֹל (אחד מאיי הַדּוֹרְקֶנִיז) הָעוֹמֶדֶת עַל הָהָר שֶׁל אֲבָנִים בְּאֶמְצַע הַיָּם. וְשָׁם קָנוּ הַיִּשְׁמְעֵאלִים פֵּרוֹת הַרְבֵּה, וְלָהֶם נָתְנוּ בְּעַד טָאלֶער אֶחָד חֲרוּבִים (שֶׁקּוֹרִין בָּאקְסֶערְן) הַרְבֵּה, בְּעֵרֶךְ טְשֶׁעטְווִירְט.

וְאָמַר רַבֵּנוּ ז"ל: "לְעֵת עַתָּה גַּם זֶה טוֹב מְאֹד, כִּי יְכוֹלִין לִחְיוֹת שְׁמוֹנַת יְמֵי הַפֶּסַח עִם חֲרוּבִין לְבַד, אַךְ מִי יִתֵּן שֶׁיִּזְכֶּה אוֹתָנוּ ה' יִתְבָּרַךְ לְקַיֵּם מִצְוַת אֲכִילַת מַצָּה וְאַרְבַּע כּוֹסוֹת".

פרק כב

וְגֹדֶל עֹצֶם הַסַּכָּנוֹת שֶׁהָיָה לָהֶם בַּחֲזִירָתָם, אִי־אֶפְשָׁר לְסַפֵּר. כִּי הָיוּ עַל הַסְּפִינָה הַזּוֹ שֶׁל מִלְחָמָה שֶׁהָיְתָה מְלֵאָה יִשְׁמְעֵאלִים. וְהֵם הָיוּ רַק שְׁנֵי יְהוּדִים לְבַד. וְדֶרֶךְ הַיִּשְׁמְעֵאלִים, בִּפְרָט אַנְשֵׁי מִלְחָמָה, לִתְפֹּס יְהוּדִים וּלְמָכְרָם בְּמֶרְחַקִּים לַעֲבָדִים. וְהָיָה לְרַבֵּנוּ ז"ל פַּחַד גָּדוֹל מִזֶּה.

וְאָמַר: שֶׁהִתְחִיל לַחֲשֹׁב בְּעַצְמוֹ; מַה יַּעֲשֶׂה אִם יוֹלִיכוּ אוֹתוֹ לְאֵיזֶה מָקוֹם עַל הַיָּם שֶׁאֵין שָׁם יְהוּדִי וְיִמְכְּרוּ אוֹתוֹ שָׁם?, וּמִי יֵדַע מִזֶּה? וְהָיָה לוֹ צַעַר גָּדוֹל, אֵיךְ יוּכַל לְקַיֵּם שָׁם אֶת מִצְוֹוֹת הַתּוֹרָה?

וְהִתְחִיל לַחֲשֹׁב בְּדַעְתּוֹ בְּעִנְיָן זֶה, עַד שֶׁזָּכָה שֶׁבָּא עַל הַשָּׁגָה: שֶׁיּוּכַל לַעֲבֹד אֶת ה' יִתְבָּרַךְ אֲפִלּוּ כְּשֶׁלֹּא יוּכַל ח"ו לְקַיֵּם הַמִּצְוֹוֹת. כִּי הִשִּׂיג אֶת הָעֲבוֹדָה שֶׁל אֲבוֹת הָעוֹלָם שֶׁהָיָה לָהֶם קֹדֶם מַתַּן תּוֹרָה, שֶׁקִּיְּמוּ כָּל הַמִּצְוֹוֹת אַף־עַל־פִּי שֶׁלֹּא עָשׂוּ אֶת הַמִּצְוֹוֹת כְּפִשׁוּטָן. כְּמוֹ יַעֲקֹב אָבִינוּ שֶׁקִּיֵּם מִצְוֹת תְּפִלִּין עַל־יְדֵי הַמַּקְלוֹת אֲשֶׁר פִּצֵּל כַּיָּדוּעַ, וְכֵיוֹצֵא בָּזֶה, עַד שֶׁהִשִּׂיג אֵיךְ לְקַיֵּם אֶת כָּל הַמִּצְוֹוֹת בְּדֶרֶךְ זֶה כְּשֶׁיִּהְיֶה אָנוּס שָׁם בְּמָקוֹם שֶׁיִּמְכְּרוּ אוֹתוֹ ח"ו.

וְתֵכֶף כְּשֶׁזָּכָה לְהַשָּׂגָה זוֹ, עָזְרוֹ ה' יִתְבָּרַךְ וּבָאָה הַסְּפִינָה וְהִגִּיעָה אוֹר לְאַרְבָּעָה עָשָׂר בְּנִיסָן לְכָרְךְ גָּדוֹל שֶׁעוֹמֵד עַל אִי הַיָּם וְשָׁם עִיר גְּדוֹלָה לֵאלקִים 'וּשְׁהּ רַאדִישׁ' (רוּדוֹס), וְהִכִּירוּ שֶׁזֶּה עִיר שֶׁל יִשְׂרָאֵל. וְהָיָה לָהֶם שִׂמְחָה גְּדוֹלָה, כִּי יוּכְלוּ לִקְנוֹת כָּאן מַצּוֹת לְפֶסַח וְאַרְבַּע כּוֹסוֹת.

אַךְ זֶה לֹא עָלָה עַל דַּעְתָּם שֶׁהַקַּפִּיטָן וְהַיִּשְׁמְעֵאלִים יַנִּיחוּ אוֹתָם לִכָּנֵס לָעִיר הַזֹּאת, כִּי רָאוּ וְהֵבִינוּ שֶׁהַיִּשְׁמְעֵאלִים רוֹצִים לְתָפְסָם וּלְגָזְלָם וְאֶפְשָׁר יִמְכְּרוּ אוֹתָם בְּעַצְמָם וְכַנַּ"ל.

פרק כג

וּבַבֹּקֶר, שֶׁהוּא עֶרֶב פֶּסַח, נָסַע הַקַּפִּיטָן עִם כַּמָּה יִשְׁמְעֵאלִים עַל הַסְּפִינָה קְטַנָּה לְתוֹךְ הָעִיר. וּבָאוּ לְפָנָיו וּבִקְּשׁוּ מִמֶּנּוּ לֶחֶם לֶאֱכֹל, וְדִבְּרוּ עִמּוֹ בִּרְמִיזָה. וְהֵשִׁיב לָהֶם בִּרְמִיזָה וְהוֹדִיעָם: 'שֶׁיֵּשׁ כָּאן יְהוּדִים' 'וְיכוֹלִים אַתֶּם לִקְנוֹת לָכֶם לֶחֶם'.

וה' יִתְבָּרַךְ בְּרַחֲמָיו אֲשֶׁר בְּיָדוֹ לֵב מְלָכִים וְשָׂרִים, הֵסִיר לִבּוֹ וּבִלְבֵּל דַּעְתּוֹ עַד שֶׁיָּצָא מִפִּיו בְּלִי יִשּׁוּב־הַדַּעַת, וְאָמַר שֶׁיִּקַּח אֶחָד מֵהֶם כְּדֵי לְקַנּוֹת לֶחֶם עֲבוּרָם.

וְנָסַע מִיָּד עִמּוֹ הָאִישׁ שֶׁל רַבֵּנוּ ז"ל. וּבָא אֶל הָעִיר, וְהָלַךְ אַחֲרָיו אֶחָד מֵהַיִּשְׁמְעֵאלִים שֶׁלּוֹ לְשָׁמְרוֹ שֶׁלֹּא יִבְרַח. וְדֶרֶךְ הֲלִיכָתוֹ לָעִיר הָיָה גַּם־כֵּן סַכָּנָה גְּדוֹלָה, כִּי אָז הָיָה שְׁעַת מִלְחָמָה גְּדוֹלָה, וּבְקַל הָיוּ יְכוֹלִים לְתָפְסוֹ שֶׁהוּא אֶחָד מֵהַמְרַגְּלִים, כִּי נִכָּר בּוֹ שֶׁאֵינוֹ מִמְּדִינָתָם כִּי־אִם מִמְּדִינָה רְחוֹקָה מְאֹד. אַךְ בְּחַסְדֵי ה' עָבַר עַל כָּל שׁוֹמְרֵי הַשְּׁעָרִים, וְלֹא עָשׂוּ לוֹ מְאוּמָה.

עַד שֶׁבָּא אֶל הֶחָכָם הַכּוֹלֵל וְסִפֵּר לוֹ מַה שֶּׁאֵרַע לָהֶם, וְשֶׁהֵם נִלְכְּדוּ בִּסְפִינָה שֶׁל מִלְחָמָה. אַךְ הוּא בְּעַצְמוֹ לֹא יָדַע מַה לְּסַפֵּר, כִּי הֵם בְּעַצְמָן לֹא יָדְעוּ כַּוָּנַת הַקַּפִּיטָן מַה הוּא רוֹצֶה לַעֲשׂוֹת עִמָּהֶם. אַךְ בְּדֶרֶךְ כְּלָל סִפֵּר לוֹ שֶׁהֵם כִּמְעַט בְּשִׁבְיָה ח"ו וְהֵם בִּסַּכָּנָה.

וְאָצְלוֹ הָיְתָה הַשָּׁעָה הַזֹּאת גְּדוֹלָה כְּמוֹ כַּמָּה שָׁעוֹת. וְהֶחָכָם הָיָה מִתְאַוֶּה לִשְׁמֹעַ סִפּוּרֵי מַעֲשִׂיּוֹת מֵהַמִּלְחָמוֹת וְכַיּוֹצֵא, וְאָמַר לוֹ בְּכָל פַּעַם: "לֹא תִּפָּחֵד", וְהָיָה לוֹ צַעַר גָּדוֹל.

וְהָיָה בְּדַעְתּוֹ לִקְנוֹת מַצּוֹת וְיַיִן וְלַחֲזֹר אֶת עַצְמוֹ לְהַסְּפִינָה. אַךְ ה' יִתְבָּרַךְ שָׁלַח לוֹ בְּמַחֲשַׁבְתּוֹ: הֱיוֹת שֶׁבְּהֵיוֹתָם בַּאֲכַסַנְיָא בְּטֶבֶרְיָה שָׁמְעוּ מֵרַבִּי צְבִי הָאַרְקֶער, שֶׁאִשְׁתּוֹ מִמִּשְׁפַּחַת פְּרֶענְקֶען (ספרדים) וְשֶׁהִיא מְיֻחֶסֶת גְּדוֹלָה, וְאָמַר שֶׁיֵּשׁ לָהּ אָח בְּרַאדִישׁ חָכָם גָּדוֹל וְצַדִּיק. וְעָלָה זֹאת עַל דַּעְתּוֹ, אַךְ לֹא יָדַע שְׁמוֹ. רַק שְׁמָהּ שֶׁל אֵשֶׁת רַבִּי צְבִי הַנַּ"ל יָדַע. וְתֵכֶף וּמִיָּד שָׁאַל עַל זֶה הֶחָכָם שֶׁיֵּשׁ לוֹ אָחוֹת בִּטֶבֶרְיָה. וּמִיָּד שָׁלְחוּ אֶל הֶחָכָם הַנַּ"ל. וּבָא אֶצְלוֹ הָאִישׁ שֶׁל רַבֵּנוּ ז"ל. וּכְבָר סִפְּרוּ לְהֶחָכָם כָּל מַה שֶּׁשָּׁמְעוּ מִפִּי הָאִישׁ מִבֵּית הֶחָכָם הָרִאשׁוֹן הַנַּ"ל.

וְתֵכֶף בְּבוֹאוֹ אֵצֶל הֶחָכָם הַזֶּה אָמַר לוֹ: "אֵין שׁוּם פַּחַד בָּזֶה, וְסִפּוּר מַעֲשִׂיּוֹת תְּסַפֵּר לִי אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם עַל הַסֵּדֶר". וְהָיָה בְּלִבּוֹ תְּמִיהָה גְּדוֹלָה, כִּי לֹא עָלְתָה עַל דַּעְתּוֹ שֶׁתִּהְיֶה הַיְשׁוּעָה כָּל־כָּךְ בְּמְהֵרָה עַד שֶׁיִּזְכֶּה לִהְיוֹת כָּאן עַל הַסֵּדֶר.

וְאָמַר לוֹ הֶחָכָם הַזֶּה: "תֵּדַע, שֶׁזֶּה הַקַּפִּיטָן כְּבָר עִקְּלָנוּ אוֹתוֹ עִם הַסְּפִינָה, עַד שֶׁעַיְנַיִם אֶתְכֶם לְצֵאת מִסְּפִינָתוֹ, וּמְעוֹת צְרִיכִים לִתֵּן לוֹ כַּמָּה שֶׁיִּרְצֶה, וְטוֹב לְהוֹדוֹת לַה' אֲשֶׁר הִצִּיל אֶתְכֶם וְהַפְלִיא עִמָּכֶם נִסִּים וְנִפְלָאוֹת שֶׁזְּכִיתֶם לָבוֹא לְכָאן, וְשֶׁהַקַּפִּיטָן יְבַלְבֵּל דַּעְתּוֹ וְיִנִּיחַ אוֹתְךָ לְכָנֹס אֶל הָעִיר. כִּי זֶה הַקַּפִּיטָן הוּא גַּזְלָן מְפֻרְסָם וְהוּא מֻשְׁרָשׁ בְּרִשְׁעָתוֹ, כִּי יְחוּסוֹ הוּא מֵחֻמֶּשֶׁת סָרְנֵי פְּלִשְׁתִּים כִּי כֵּן הוּא חוֹתֵם עַצְמוֹ.

וְעַכְשָׁו אֵין פָּנַאי לִשְׁמֹעַ סִפּוּרֵי מַעֲשִׂיּוֹת. לֵךְ עִמִּי לְרוֹפֵא לְגַלֵּחַ אוֹתְךָ לִכְבוֹד יוֹם־טוֹב". וְכֵךְ הָיָה, הוֹלִיכוּהוּ מִיָּד וְגִלְּחוּ אוֹתוֹ וְרָחֲצוּ אוֹתוֹ וְנָתַן לוֹ קַאוְוע לִשְׁתּוֹת.

וְשָׁאַל אוֹתוֹ: "מִי הוּא הַשֵּׁנִי?"

וְאָמַר לוֹ: "שְׁמַעְתָּם מֵהַבַּעַל־שֵׁם־טוֹב?"
וְהֵשִׁיב: "הֵן", כִּי הַסְּפָרִים שֶׁל הַגָּאוֹן הֶחָסִיד אַב־בֵּית־דִּין דִּקְהִלַּת קֹדֶשׁ פּוֹלְנָאָה נִמְצָאִים שָׁם.
וְאָמַר לוֹ: שֶׁהוּא נָכְדּוֹ, וְגַם הוּא נֶכֶד לְרַבִּי נַחְמָן הָרִיידָנְקָעֶר, "וּבְעַצְמוֹ הוּא חָכָם כַּאֲשֶׁר תִּרְאוּ בְּעֵינֵיכֶם".
וְהָיָה לְזֶה הֶחָכָם שִׂמְחָה כְּפוּלָה, כִּי אָמַר: "אֶפְלוּ לִפְדּוּת אֲנָשִׁים פְּשׁוּטִים הוּא מִצְוָה רַבָּה וּבְפָרָט שֶׁהַזְמִין לוֹ ה' לִפְדּוּת אָדָם גָּדוֹל כָּזֶה וּמֵיֶחֱס מִגֶּזַע קְדוֹשִׁים כָּאֵלֶּה".
וְזֵרֵז אֶת עַצְמוֹ עִם עוֹד אֲנָשִׁים לִנְסֹעַ אֵלָיו. אַךְ בְּתוֹךְ־כָּךְ, נִזְדַּמֵּן שֶׁפָּגְעוּ יִשְׂמְעֵאלִים זֶה בָּזֶה וְנִתְקוֹטְטוּ אֶחָד עִם חֲבֵרוֹ עַד שֶׁנֶּהֶרְגוּ בֵּינֵיהֶם כַּמָּה יִשְׂמְעֵאלִים בַּשּׁוּק. וְתֵכֶף כְּשֶׁשָּׁמְעוּ זֹאת בָּרַח הֶחָכָם הַנַּ"ל עִם כָּל הָאֲנָשִׁים לַחֲצֵרוֹ, וְגַם אֶת הָאִישׁ שֶׁל רַבֵּנוּ הַנַּ"ל לָקְחוּ עִמָּהֶם גַּם־כֵּן וְסָגְרוּ אֶת עַצְמָם סָגוֹר וּמְסֻגָּר וְלֹא יָצְאוּ הַחוּצָה בְּעֶרֶךְ כַּמָּה שָׁעוֹת. וְלֹא יָכְלוּ לִנְסֹעַ אֵלָיו, כִּי כְּבָר פָּנָה הַיּוֹם.
וְעָנָה הֶחָכָם וְאָמַר לוֹ: "תֵּדַע שֶׁאֲנִי מִנְּעוּרַי עוֹסֵק בְּתוֹרָה וַעֲבוֹדָה וּבְמִצְוֹת וּמַעֲשִׂים טוֹבִים, וּמִן הַסְּתָם יֵשׁ לִי שָׂכָר בִּשְׁבִיל זֶה חוּץ חֵלֶק עוֹלָם הַבָּא שֶׁיֵּשׁ לִי בִּכְלַל יִשְׂרָאֵל. זֹאת לָכֶם בְּמַשְׁכּוֹן: בְּאֹם ח"ו לֹא אֶשְׁתַּדֵּל וְאֶתְאַמֵּץ אֶת עַצְמִי לְהוֹצִיא אֶתְכֶם, יֹאבַד הַכֹּל כַּאֲשֶׁר לַכֹּל. וְאֵין כַּוָּנָתִי לְהִתְפָּאֵר לְפָנֶיךָ, רַק כְּדֵי שֶׁתַּאֲמִין לִי שֶׁאֵין אֲנִי מַפְקִיר אֶתְכֶם ח"ו, אַךְ אֵין פְּנַאי לַעֲסֹק בָּזֶה הַיּוֹם.
בְּכֵן תִּקַּח עִמְּךָ מַצּוֹת, הֵן מַצָּה שְׁמוּרָה הֵן שְׁאָר מַצּוֹת אִם תִּרְצוּ לֶאֱכֹל, וְיַיִן טוֹב מֵהַמֻּבְחָר, וִירָקוֹת וּשְׁאָר דְּבָרִים הַשַּׁיָּכִים לְהַסֵּדֶר".
וְנָסַע בְּעַצְמוֹ הָאִישׁ הַנַּ"ל וְחָזַר אַל הַסְּפִינָה הַגְּדוֹלָה שֶׁהָיָה שָׁם רַבֵּנוּ ז"ל לְבַדּוֹ. וּבְבוֹאוֹ לְשָׁם אֶל הַסְּפִינָה הַגְּדוֹלָה שֶׁהָיְתָה עוֹמֶדֶת רָחוֹק מִן הָעִיר, תֵּכֶף כְּשֶׁשָּׁמַע רַבֵּנוּ אֶת קוֹלוֹ, שָׂמַח מְאֹד שִׂמְחָה גְּדוֹלָה, וְרָץ לְקָנְדּוֹ, וְאָמַר לוֹ: "בָּרוּךְ ה' שֶׁאֲנִי רוֹאֶה אוֹתְךָ בַּחַיִּים! כִּי אָמַרְתִּי אוּלַי טְבָעוּ אוֹתְךָ בַּיָּם וְגַם אוֹתִי יְטַבְּעוּ בַּיָּם. וְעַכְשָׁו בָּרוּךְ ה' הַנּוֹתֵן לַיָּעֵף כֹּחַ, כִּי לֹא הָיָה לִי עוֹד כֹּחַ לִסְבֹּל הַיִּסּוּרִים עַד בּוֹאֲךָ כִּי אָמַרְתִּי אָמוּת עַד בּוֹאֲךָ", כִּי הָיָה לְרַבֵּנוּ ז"ל כְּלָיוֹן עֵינַיִם מְאֹד, בְּכָל אוֹתָן הַשָּׁעוֹת שֶׁנִּפְרַד הָאִישׁ מִמֶּנּוּ וְנִשְׁאַר לְבַדּוֹ עַל הַסְּפִינָה, וְהָיָה עוֹמֵד וּמְצַפֶּה וְעֵינָיו כָּלוֹת כָּל הַיּוֹם עַל בִּיאָתוֹ.
וְהִתְפַּלְּלוּ, וְסִדְּרוּ אֶת הַסֵּדֶר כָּרָאוּי, וְאָכְלוּ וְשָׁתוּ. וְסִפֵּר לוֹ הָאִישׁ כָּל הַדְּבָרִים הַנַּ"ל וְשָׂמַח שִׂמְחָה גְּדוֹלָה.
וּבְיוֹם רִאשׁוֹן שֶׁל פֶּסַח, בָּאָה הַפְּקֻדָּה שֶׁיּוֹלִיכוּ אֶת הַסְּפִינָה אֶל הָעִיר וְלִקְשֹׁר אוֹתָהּ אֶל הַסָּפָר. וְהָיוּ שָׁם גַּם־כֵּן לַיְלָה שְׁנִיָּה בַּסְּפִינָה.

וּבְיוֹם הַשֵּׁנִי הָלַךְ הָאִישׁ שֶׁל רַבֵּנוּ ז"ל אֶל הָעִיר לְבֵית־הַכְּנֶסֶת לְהִתְפַּלֵּל, וְאַחַר יְצִיאָתוֹ מִבֵּית־הַכְּנֶסֶת הָלַךְ עִם הֶחָכָם לְבֵיתוֹ לֶאֱכֹל סְעֻדַּת יוֹם־טוֹב, וְאָכְלוּ וְשָׁתוּ. וּבִשְׁעַת הַסְּעֻדָּה אָמַר הֶחָכָם תּוֹרָה מַה שֶּׁחִדֵּשׁ בְּעַצְמוֹ, וְגַם בְּשֵׁם אֲחֵרִים, וְגַם מִצַּדִּיקֵי דּוֹרֵנוּ שֶׁבִּמְדִינָתֵנוּ. וּבִקֵּשׁ מֵהָאִישׁ הַנַּ"ל שֶׁיֹּאמַר גַּם־כֵּן תּוֹרָה מֵרַבֵּנוּ ז"ל. וְאָמַר לוֹ אֵיזֶה דָּבָר בִּשְׁמוֹ, וְהָיָה לוֹ נַחַת גָּדוֹל מְאֹד, וְאָמַר: שִׁישׁוּ בָּנַי מֵעַי וְכוּ'.

וְאַחַר הַסְּעֻדָּה, חָזַר אֶל הַסְּפִינָה וְהַגַּבַּאי הָלַךְ אַחֲרָיו וְנָשָׂא מַאֲכָלִים טוֹבִים לְרַבֵּנוּ ז"ל. וּבְבוֹא הָאִישׁ הַנַּ"ל עַל הַסְּפִינָה הָיָה נִרְאֶה פָּנָיו כְּמוֹ מִי שֶׁהוּא בְּעַצְבוּת וּמָרָה שְׁחוֹרָה. וְכִרְאוֹת אוֹתוֹ רַבֵּנוּ ז"ל נִדְמָה לוֹ שֶׁמֻּכְרָח לִהְיוֹת שֶׁנִּתְהַפֵּךְ הַדָּבָר וּמִי יוֹדֵעַ מַה נּוֹלַד הַיּוֹם וְלֹא יְכוֹל לֶאֱכֹל מֵחֲמַת צַעַר.

וּבֶאֱמֶת, הָיָה מֵחֲמַת שֶׁהֶחְכָם אָנַס אוֹתוֹ שָׁם לִשְׁתּוֹת יַיִן הַרְבֵּה, וְנִשְׁתַּכֵּר, וּמֵחֲמַת זֶה הָיוּ נִרְאִין פָּנָיו זוֹעֲפוֹת כְּשֶׁבָּא אֶל רַבֵּנוּ. וְרַבֵּנוּ שָׁאַל אוֹתוֹ וְהוּא לֹא הֵשִׁיב כְּלוּם.

רַק אַחַר־כָּךְ הִנִּיחַ עַצְמוֹ הָאִישׁ לִישֹׁן אֵיזֶה שָׁעוֹת. וְאַחַר־כָּךְ קָם מֵהַשֵּׁנָה בְּשְׂחוֹק וְאָמַר לְרַבֵּנוּ: "לֹא יְדַעְתֶּם שֶׁהֵם שִׁכְּרוּ אוֹתִי כִּי אָנָסוּנִי לִשְׁתּוֹת יוֹתֵר מִדַּי מֵחֲמַת שִׂמְחָתוֹ".

וְסִפֵּר לוֹ כָּל הַדְּבָרִים, אֵיךְ שֶׁהָיָה נוֹהֵג עִמּוֹ הֶחָכָם, וְהָיָה לוֹ נַחַת וְשִׂמְחָה. וְאָז אָכַל סְעֻדָּתוֹ.

פרק כד

וּבְיוֹם רִאשׁוֹן דְּחֹל הַמּוֹעֵד הָלַךְ הָאִישׁ לְהֶחְכָם, וְצִוָּה לוֹ הֶחְכָם: לִקַּח בִּגְנֵבָה כָּל הַמָּעוֹת שֶׁלָּהֶם וְלַהֲבִיאוֹ הָעִיר, כְּדֵי שֶׁלֹּא יִגְזֹל מֵהֶם מְעוֹתֵיהֶם. וְעָשָׂה כְּךָ.

אַחַר־כְּךָ הָלַךְ הֶחְכָם עִם שְׁנֵי גְּבִירִים וְאָמְרוּ לְהַקַּפִּיטָן: "תֵּן לָנוּ שְׁנֵי הַנְּפָשׁוֹת הַלָּלוּ".

וְהֵשִׁיב לָהֶם: "מַה שַּׁיְכוּת יֵשׁ לָכֶם לַנְּפָשׁוֹת הָאֵלֶּה? אֲנִי מֻהֻפְקָר זָכִיתִי בָּהֶם!".

וְסִפֵּר לָהֶם אֶת כָּל הַתַּלְאוֹת אֲשֶׁר מְצָאָתַם בַּדֶּרֶךְ. וְאָמַר: "וְלוּלֵא זֹאת בִּלְבַד מַה שֶּׁאֲנִי מְסַפֵּר לָכֶם, אֶלָּא שֶׁכְּמְעַט לֹא הָיָה רֶגַע בְּלֹא פֶּגַע. וְאֵלּוּ הַנְּפָשׁוֹת כְּבָר הָיִינוּ יְכוֹלִים לְטָבְעָם בַּיָּם אוֹ לְמָכְרָם לַיִּשְׁמְעֵאלִים וְכָל הַמָּעוֹת וְהַחֲפָצִים שֶׁלָּהֶם הָיוּ הַכֹּל שֶׁלָּנוּ בְּאֵין פּוֹצֶה פֶּה וּמְצַפְצֵף כְּלָל.

אַךְ מַה לַּעֲשׂוֹת כִּי מַזָּלָם גָּדוֹל עַד לֵב הַשָּׁמַיִם, כִּי לֹא דַי שֶׁה' יִתְבָּרַךְ עָשָׂה לָהֶם נֵס כָּזֶה שֶׁבְּמַזָּלָם הִגִּיעַ פִּתְאֹם הַסְּפִינָה לְפֹה, אַף גַּם זֹאת נַעֲשָׂה לָהֶם נֵס בְּתוֹךְ נֵס שֶׁה' יִתְבָּרַךְ הֵסִיר לִבִּי וְסִכֵּל אֶת דַּעְתִּי עַד שֶׁלָּקַחְתִּי אֶת אֶחָד מֵהֶם לְתוֹךְ הָעִיר הַזֹּאת.

וְעַכְשָׁו בְּוַדַּאי שׁוּב אֵינִי רַשַּׁאי אֶפְלוּ לִקַּח מְעוֹתֵיהֶם, רַק כְּדֵי שֶׁלֹּא יִתְרַעֲמוּ הָעֲבָדִים שֶׁלִּי, תְּנוּ לִי מָאתַיִם טָאלֶר וּקְחוּ אוֹתָם מֵעַל הַסְּפִינָה".

וְכָךְ הָיָה, שֶׁנָּתְנוּ לוֹ מִיָּד כְּמוֹ שֶׁאָמַר, וְהִצִּילוּ אוֹתָם מִיָּד הַגַּזְלָנִים, מִמָּוֶת לְחַיִּים, מִשִּׁעְבּוּד לְגָאֳלָה.

פרק כה

וְאָז בָּאוּ שְׁנֵיהֶם אֶל הָעִיר, רַבֵּנוּ ז"ל עִם הָאִישׁ הַמְשַׁמֵּשׁ שֶׁלּוֹ הַנַּ"ל. וּבְבוֹאָם אֶל הָעִיר אָמְרוּ הַיִּשְׁמְעֵאלִים שֶׁהֵם מְרַגְּלִים, וְנָפַל פַּחַד גָּדוֹל עַל הַסְּפָרַדִּים בְּעַצְמָם. וְתֵכֶף הֵבִיאוּ לָהֶם מַלְבּוּשִׁים שֶׁלָּהֶם, וְהֶכְרִחוּ לְהַלְבִּישׁ עַצְמָם בְּמַלְבּוּשִׁים שֶׁלָּהֶם כְּמִנְהָגָם.

וְהָיָה רַבֵּנוּ בְּצַעַר גָּדוֹל מֵחֲמַת זֶה וְהָאִישׁ הַנַּ"ל שָׂחַק. וְכָעַס עָלָיו רַבֵּנוּ ז"ל וְאָמַר לוֹ: "אֵין אַתָּה יוֹדֵעַ מֵהַקְּטָרוּג שֶׁיֵּשׁ עָלֵינוּ בָּעוֹלָם הָעֶלְיוֹן", וְאָמַר אָז דָּבָר נִפְלָא לְהָאִישׁ הַנַּ"ל, וְאֵינוֹ רוֹצֶה לְגַלּוֹת.

וְנִתְקַבֵּל רַבֵּנוּ ז"ל לִפְנֵי הַחֲכָמִים, וְהוּטַב בְּעֵינֵיהֶם מְאֹד וְהֶחֱזִיקוּ אוֹתוֹ לְחִדּוּשׁ גָּדוֹל. וְאַחַר־כָּךְ בָּא רַבֵּנוּ ז"ל, בְּעַצְמוֹ בְּשִׂמְחָה, וְאָמַר: "בָּרוּךְ ה' יִתְבָּרַךְ שֶׁזִּכִּינוּ לְהַצָּלָה הַזֹּאת".

וְהָיָה שָׁם בְּכָבוֹד גָּדוֹל מְאֹד עַד אַחַר הֶחָג. וְנָתְנוּ אַנְשֵׁי הָעִיר בְּעַצְמָם מִכִּיסָם הַמָּאתַיִם טָאלֶער הַנַּ"ל, וְלֹא רָצוּ אַחַר־כָּךְ לְקַבְּלָם מֵרַבֵּנוּ ז"ל שָׁם, אַף־עַל־פִּי שֶׁהָיָה לוֹ מָעוֹת הַרְבֵּה שָׁם.

וְאַחַר הֶחָג, שָׂכְרוּ לָהֶם סְפִינָה לִסְטַנְבּוּל. וְנָתְנוּ לָהֶם אִגֶּרֶת – אוּלַי ח"ו יְזַדַּמֵּן לָהֶם עוֹד אֵיזֶה סִבָּה – שֶׁיַּעַמְדוּ בְּעֶזְרָם בְּכָל עִיר וָעִיר.

וְהָלְכוּ עִם סְפִינָה זוֹ. וְשָׁם הָיוּ גֶּרֶעקִין הַרְבֵּה וְהָיָה בָּהֶם עִפּוּשׁ. וְהֵם לֹא יָדְעוּ, אַךְ רָאוּ שֶׁמֵּתִים עַל הַסְּפִינָה. וּבָרוּךְ ה' שֶׁהָיָה רוּחַ סְעָרָה וְנָשָׂא הַסְּפִינָה בִּמְהִירוּת לִקְהִלַּת־קֹדֶשׁ סְטַנְבּוּל.

וְאַף־עַל־פִּי שֶׁהָיָה לָהֶם יִסּוּרִים מֵחֲמַת זַעֲפַת הַיָּם וּמֵחֲמַת שֶׁפָּרְחָה הַסְּפִינָה כָּל־כָּךְ בִּמְהִירוּת, אַךְ אַף־עַל־פִּי־כֵן הָיָה לָהֶם לְטוֹבָה שֶׁעָבְרוּ בִּמְהִירוּת וּבָאוּ בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי לִקְהִלַּת־קֹדֶשׁ סְטַנְבּוּל. וְהָיוּ שָׁם עֲשָׂרָה יָמִים. וְגַם בִּסְטַנְבּוּל הָיָה לָהֶם סַכָּנָה, כִּי מֵחֲמַת שֶׁלֹּא הֵרְאוּ הַפָּרְשְׁפּוֹרְטִין (דַּרְכּוֹנִים) שָׁם בִּנְסִיעָתָם לְהָתָם, עַל־כֵּן לֹא רָצוּ עַכְשָׁו לְהַנִּיחָם מִשָּׁם. וְהֶעֱמִיסוּ עֲלֵיהֶם עֹל כָּבֵד לִתֵּן סַךְ עָצוּם מְאֹד בְּאֹפֶן שֶׁיִּשַּׁיגוּ הַפָּרְשְׁפּוֹרְטִין מֵהַתּוֹגָר. וְהַסַּךְ שֶׁצִּוּוּ לִתֵּן הָיָה סַךְ עָצוּם מְאֹד שֶׁלֹּא הָיָה לָהֶם בִּיכָלְתָּם בְּשׁוּם אֹפֶן לְסַלְקוֹ.

וה' יִתְבָּרַךְ חָמַל עֲלֵיהֶם וְהִזְמִין לָהֶם אִישׁ א' שֶׁלֹּא יָדְעוּ אוֹתוֹ וְלֹא הִכִּירוּ אוֹתוֹ וְהָלַךְ לְאֵיזֶה שַׂר מֵהַיִּשְׁמְעֵאלִים וְגָנַב דַּעְתּוֹ וְאֵינָם יוֹדְעִים כְּלָל כַּמָּה נָתַן לוֹ. וְקִבֵּל קְוִויטֶל (פֶּתֶק) לְהַנִּיחַ אוֹתָם מֵהַשַּׁעַר דְּקְהִלַּת קֹדֶשׁ הַנַּ"ל. וְהִזְהִיר אוֹתָם 'לְמַעַן הַשֵּׁם לְהִסְתִּיר הַדָּבָר מְאֹד מְאֹד'.

וְעַל־יְדֵי־זֶה נִמְלְטוּ מִשָּׁם בְּשָׁלוֹם. וְהָלְכוּ עַל הַיָּם מִסְּטַנְבּוּל – לְגַלְץ. וְהִגִּיעוּ לְאֵיזֶה עִיר עַל אִיֵּי הַיָּם, וְשָׁם לָקְחוּ אוֹתָם לְבֵית הָאָסוּרִים וְהֶכְרִחוּ לִתֵּן אַרְבָּעָה אֲדָמִים בְּעַד כָּל נֶפֶשׁ.

וּמִשָּׁם וְהָלְאָה לֹא אֲרַע לָהֶם שׁוּם דָּבָר, רַק זַעֲפַת הַיָּם הָיָה כַּמָּה פְּעָמִים. וּסְפִינָה אַחַת מְלֵאָה גְּרֶעקִין נִשְׁבְּרָה וְנִטְבְּעָה וְלֹא נִשְׁאֲרוּ מֵהֶם כִּי־אִם מְעַט דְּמְעַט.

וַה' בְּרַחֲמָיו הִנְחָם לְמָחוֹז חֶפְצָם וְעָבְרוּ בְּשָׁלוֹם עַד שֶׁבָּאוּ לְגַלְץ בְּשָׁלוֹם עַל חַג הַשָּׁבוּעוֹת.

פרק כו

וּבִנְסִיעָתָם מִגַּלְץ לְבֵיתָם, נָסְעוּ דֶּרֶךְ קְהִלַּת־קֹדֶשׁ יַאס. וְהָיָה שָׁם עִפּוּשׁ גָּדוֹל וְהָיָה לָהֶם יִסּוּרִים גְּדוֹלִים בְּכָל עִיר וָעִיר וּבְכָל כְּפָר וּכְפָר. וְגַם הָיָה קָשֶׁה לַעֲבֹר הַגֶּרֶעֶנִיץ (הַגְּבוּל) מֻחֲמַת זֶה, כִּי אֵז לֹא הוֹעִיל אֲפִלּוּ עֲמִידַת קַארַאן טָאן (מַחֲנֵה הֶסְגֵּר שֶׁלְּתוֹכוֹ מְכַנְּסִים הַבָּאִים מִחוּץ לָאָרֶץ לִמְנִיעַת מַחֲלוֹת) מֻחֲמַת זֶה מִמְּקוֹמוֹת כָּאֵלֶּה.

וה' יִתְבָּרַךְ הָיָה בְּעֶזְרָם וְנִצּוֹלוּ מֵהַכֹּל, מִדֶּבֶר וְחֶרֶב וְרָעָב וְצַמָּאוֹן וּשְׁבִי דְּכֻלְּהוּ הַווּ בְּהוּ. וּבְחֶסֶד הַשֵּׁם נִמְלְטוּ מִכֻּלָּם וּבָאוּ לְבֵיתָם בְּשָׁלוֹם.

שָׁלוֹם בְּגוּפוֹ שָׁלוֹם בְּמָמוֹנוֹ שָׁלוֹם בְּתוֹרָתוֹ' כִּי זָכָה לְהַשָּׂגָה נִפְלָאָה בְּאֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל גְּבֹהָה וַעֲצוּמָה מְאֹד עַד אֵין סוֹף וְאֵין תַּכְלִית.

פרק כז

עַד כֹּה סִפַּרְנוּ קְצָת מְעַט דִּמְעַט כְּטִפָּה מִן הַיָּם מֵעֹצֶם הַתְּלָאוֹת וְהַהַרְפַּתְקָאוֹת וְהַסַּכָּנוֹת הָעֲצוּמוֹת וְהַיְסוּרִים הַקָּשִׁים וְהַפְּחָדִים הַגְּדוֹלִים שֶׁהָיָה לְרַבֵּנוּ ז"ל, בַּנְּסִיעָה לְאֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל בַּהֲלִיכָה וּבַחֲזָרָה. וה' יִתְבָּרַךְ הָיָה בְּעֶזְרוֹ, וְעָשָׂה עִמּוֹ נִסִּים נִפְלָאִים וְנוֹרָאִים בְּכָל־עֵת וּבְכָל רֶגַע וְזָכָה לִגְמֹר בְּשִׁלֻּמוּת מַה שֶּׁחָפֵץ, וְנִכְנַס בְּשָׁלוֹם וְיָצָא בְּשָׁלוֹם וּבָא לְבֵיתוֹ בְּשָׁלוֹם.

פרק כח

וְתִקֻּף עֹצֶם הַהַשָּׂגָה שֶׁהִשִּׂיג בְּאֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל אִי־אֶפְשָׁר לְבָאֵר וּלְסַפֵּר כְּלָל, מַמָּשׁ לֹא נִשְׁמַע וְלֹא נִרְאָה כָּזֹאת שֶׁיְּזָכֶה יְלוּד אִשָּׁה לְהַשָּׂגָה כָּזוֹ עַל יְדֵי אֲוִירָא דְּאֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל. וְאִי־אֶפְשָׁר לְדַבֵּר וּלְסַפֵּר בָּזֶה.

וְהָיָה מִתְפָּאֵר עַצְמוֹ מְאֹד בַּמָּה שֶׁזָּכָה לִהְיוֹת בְּאֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל. וְגַם בְּסוֹף יָמָיו אָמַר שֶׁהוּא מִתְחָיֶה עַצְמוֹ מְאֹד בַּמָּה שֶׁזָּכָה לִהְיוֹת בְּאֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל. וְאָמַר: זֶה אֲנִי יוֹדֵעַ מִכָּבָר, שֶׁכְּשֶׁאָדָם רוֹצֶה לַעֲשׂוֹת אֵיזֶה דָּבָר שֶׁבִּקְדֻשָּׁה וְיֵשׁ לוֹ מְנִיעוֹת עַל זֶה וְכוּ' (כַּמְבֹאָר כָּל זֶה לְקַמָּן).

פרק כט

וְזֶה הָאִישׁ שֶׁבִּזָּה אוֹתוֹ מְאֹד בְּסַטַנְבּוּל נִפְטַר מִיָּד בְּבִיאָתוֹ לְבֵיתוֹ.

וְשָׁאַל הָאִישׁ הַנַּ"ל שֶׁהָיָה עִמּוֹ אֶת רַבֵּנוּ ז"ל: הֲלֹא כְּתִיב גַּם עָנוֹשׁ לַצַּדִּיק לֹא טוֹב?

וְהֵשִׁיב לוֹ מָשָׁל עַל זֶה: שֶׁהָיָה מֶלֶךְ אֶחָד, וְאָהַב אֶחָד מִבְּנֵי הַשָּׂרוֹת. וְחִבֵּב אוֹתוֹ, וְקֵרְבוֹ בְּכָל מִינֵי אַהֲבָה וְחִבּוּב.

וְאַחַר־כָּךְ כְּשֶׁהִגְדִּיל, הֵעֵז נֶגֶד הַמֶּלֶךְ.

וְאָמַר הַמֶּלֶךְ: "תֵּדַע, שֶׁאַף־עַל־פִּי שֶׁאֲנִי אוֹהֵב אוֹתְךָ מְאֹד, אַף־עַל־פִּי־כֵן אִי־אֶפְשָׁר לִי לַעֲבֹר עַל דָּת וּמִשְׁפַּט הַמַּלְכוּת. וּמִשְׁפָּטְךָ חָרוּץ לְמִיתָה". וְתֵכֶף צִוָּה הַמֶּלֶךְ לְסָגְרוֹ בְּכַבְלֵי בַרְזֶל וּנְתָנוֹ בְּבֵית הַסֹּהַר.

וְהִתְחִיל זֶה הַבֵּן שְׂרָרָה לְצַיֵּר בְּדַעְתּוֹ הַיְסוּרִים שֶׁלּוֹ שֶׁיִּהְיֶה לוֹ מִן הַמִּיתָה, וּרְאֵה שֶׁצִּעֲרוֹ לֹא יִמְשֹׁךְ זְמַן הַרְבֵּה כִּי־אִם עַד שֶׁיֵּהָרֵג.

אֲבָל כְּשֶׁהִתְחִיל לְצַיֵּר בְּדַעְתּוֹ צַעַר הַמֶּלֶךְ, רָאָה שֶׁצַּעַר הַמֶּלֶךְ יִגְדַּל מְאֹד כִּי צַעַר הַמֶּלֶךְ יִהְיֶה תָּמִיד. כִּי הוּא יוֹדֵעַ שֶׁהַמֶּלֶךְ אוֹהֵב אוֹתוֹ מְאֹד וְיִהְיֶה לוֹ גַּעֲגוּעִים גְּדוֹלִים אַחֲרָיו, וְצַעַר גָּדוֹל מְאֹד לְעוֹלָם. וְהָיָה לוֹ רַחֲמָנוּת עַל צַעַר שֶׁל הַמֶּלֶךְ יוֹתֵר מִצַּעֲרוֹ. וְחָשַׁב מַחֲשָׁבוֹת אֵיךְ לְהַצִּיל אֶת הַמֶּלֶךְ מִצַּעֲרוֹ. וְנִתְיַשֵּׁב כָּךְ: הֲלֹא בּוּשָׁה חֲשׁוּבָה כְּמוֹ מִיתָה.

וְצִוָּה לְהַשַּׂר שֶׁל הַתְּפִיסָה לְהַכְנִיסוֹ לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ. וְאָמַר אֶל הַמֶּלֶךְ: "הָאֱמֶת יָדַעְתִּי כִּי צַעַרְךָ גָּדוֹל מִצַּעֲרִי אַךְ אִי־אֶפְשָׁר לְךָ לַעֲבֹר עַל חָק וְדַת הַמַּלְכוּת. בָּכֵן זֹאת הָעֵצָה הַיְעוּצָה: שֶׁתִּסַּבֵּב תַּחְבּוּלוֹת, שֶׁיְּבַיֵּשׁ אֶחָד אוֹתִי בָּרַבִּים, וְהַבּוּשָׁה חֲשׁוּבָה כְּמוֹ מִיתָה.

עַל־כֵּן תִּרְאֶה לְהוֹצִיא מֵהַשְּׁבוּיִים גַּזְלָן אֶחָד שֶׁדִּינוֹ לְהֵרָגָה, וַאֲנִי אֶתְגָּרֶה בּוֹ עַד שֶׁיִּכְעַס עָלַי וִיבַזֶּה אוֹתִי וְיַכֶּה אוֹתִי בָּרַבִּים, וַיַּגִּיעַ לִי מִזֶּה בּוּשָׁה גְּדוֹלָה, וְיִהְיֶה נֶחְשָׁב כְּמוֹ מִיתָה.

וְאַחַר־כָּךְ יִקְחוּ אֶת הַגַּזְלָן הַחַיָּב מִיתָה בְּלֹא זֶה וִימִיתוּהוּ כְּדִינוֹ. וְהָעוֹלָם יִהְיוּ סוֹבְרִים שֶׁבִּשְׁבִיל שֶׁבִּזָּה עֶבֶד הַמֶּלֶךְ הֶחָבִיב נֶהֱרַג, וְלֹא יִתְחַלֵּל כְּבוֹד הַמַּלְכוּת וְהָעֶבֶד שֶׁלּוֹ".

כָּךְ לִפְעָמִים אֶחָד מְבַזֶּה אֶת הַצַּדִּיק. וּבֶאֱמֶת הוּא עוֹשֶׂה טוֹבָה גְּדוֹלָה לְהַצַּדִּיק, כִּי מְכַפֵּר לוֹ עַל זֶה מַה שֶּׁהָיָה חַיָּב לְהִסְתַּלֵּק, וְנִתְחַלֵּף עַל בּוּשָׁה זוֹ.

אַךְ אַף־עַל־פִּי־כֵן אֵין זֶה כְּבוֹד שָׁמַיִם שֶׁלֹּא לִקַּח נְקָמָה מִזֶּה שֶׁבִּזָּה עֶבֶד הַמֶּלֶךְ הֶחָבִיב לוֹ מְאֹד. וְלַעֲנֹשׁ אֶת זֶה שֶׁבִּזָּה אֶת הַצַּדִּיק בִּשְׁבִיל זֶה גַּם־כֵּן לֹא נִיחָא קָמֵּהּ, כִּי גַּם עָנוֹשׁ לַצַּדִּיק לֹא טוֹב.

עַל־כֵּן הוּא יִתְבָּרַךְ מְסִבּוֹת מִתְהַפֵּךְ, וּמַעֲמִיד עַל הַצַּדִּיק אִישׁ כָּזֶה שֶׁהוּא חַיָּב מִיתָה וְעָנֵשׁ מְכֻבָּד. וּמְזַמְּנָם שְׁנֵיהֶם לְפֻנְדָּק אֶחָד, וְזֶה מְבַזֶּה אֶת הַצַּדִּיק, וְהַצַּדִּיק נִפְטָר בָּזֶה מִן דִּינוֹ כַּנַ"ל. וְזֶה הָאִישׁ נֶעֱנָשׁ אַחַר כָּךְ וְנִתְקַדֵּשׁ שֵׁם שָׁמַיִם שֶׁבִּשְׁבִיל כְּבוֹד הַצַּדִּיק נֶעֱנַשׁ. וּבֶאֱמֶת 'גִּבְרָא קְטִילָא קְטַל' כִּי כְּבָר הוּא חַיָּב עָנְשׁוֹ מִקֹּדֶם.

וְדַרְכֵי ה' יְשָׁרִים וְלֹא עַוְלָתָה בּוֹ.

פרק ל

וּבְאֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל הָיָה עוֹסֵק בְּתוֹרָה וּתְפִלָּה, וּבְכָל יוֹם כָּתַב בְּעַצְמוֹ תּוֹרָתוֹ.

וְהָיָה מִתְפָּאֵר מְאֹד וְאָמַר: שֶׁהַחִלּוּק בֵּין תּוֹרַת חוּץ־לָאָרֶץ לְתוֹרַת אֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל כִּרְחוֹק מִזְרָח מִמַּעֲרָב.

וּבְכָל יוֹם וָיוֹם הָלְכוּ אֵלָיו הַגְּדוֹלִים עִם הַקְּטַנִּים לְשַׁמְּשׁוֹ כְּדֵי לִשְׁמֹעַ חָכְמַת תּוֹרָתוֹ הַקְּדוֹשָׁה וְהַנּוֹרָאָה מְאֹד מְאֹד.

פרק לא

וּפַעַם אַחַת בָּא אֵלָיו אֶחָד מֵהַגְּדוֹלִים, שֶׁהָיָה חָשׁוּב מְאֹד בְּאֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל וּבְחוּץ־לָאָרֶץ, וְקִלְסוּהוּ שֶׁהוּא בְּקִי בְּכָל הַשַּׁ"ס כְּמַעַט בְּעַל פֶּה, וְשֶׁהוּא גַּם־כֵּן מְמָרֵי קַבָּלָה.

וּבָא אֶל רַבֵּנוּ ז"ל, וְהִזְהִיר לְהוֹצִיא כָּל אִישׁ מֵעֲלֵיהֶם, וְלֹא עָמַד אִישׁ אִתָּם בְּהִתְוַעֲדָם יַחַד. אַךְ הָאִישׁ הנ"ל שֶׁהָיָה עִם רַבֵּנוּ, ז"ל נִשְׁאַר שָׁם.

וְהִפְצִיר אוֹתוֹ הַגָּדוֹל הַנַּ"ל וְאָמַר לְרַבֵּנוּ ז"ל, בְּלָשׁוֹן זֶה: יָדַעְנוּ שֶׁכְּבוֹד־תּוֹרָתוֹ לֹא בָּא לְאֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל כִּשְׁאָר הֶהָמוֹן בְּמִחִין דְּקַטְנוּת, דְּהַיְנוּ כְּדֵי לֵילֵךְ אַרְבַּע אַמּוֹת בְּאֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל וְיִהְיֶה בֶּן עוֹלָם הַבָּא אוֹ שְׁאָר מַחֲשָׁבוֹת כָּאֵלּוּ כְּדֶרֶךְ אֲנָשִׁים פְּשׁוּטִים.

רַק בְּוַדַּאי כְּבוֹד־תּוֹרָתוֹ בָּא לְכָאן בְּמִחִין דְּגַדְלוּת וְלִפְעֹל הַשָּׂגָה גְּדוֹלָה בַּעֲבוֹדַת הַבּוֹרֵא יִתְבָּרַךְ. עַל־כֵּן רְצוֹנֵנוּ לֵידַע בְּאֵיזֶה נְקֻדָּה מִנְּקֻדַּת אֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל נִכְנַס כְּבוֹד־תּוֹרָתוֹ, וּמַה הוּא רוֹצֶה לִפְעֹל כָּאן בַּעֲבוֹדַת הַבּוֹרֵא? וַאֲנִי מוּכָן לְשָׁרְתוֹ בְּגוּפִי וּבְנַפְשִׁי־רוּחִי־נְשָׁמָה שֶׁלִּי וְכוּ'.

וְהֵשִׁיב לוֹ רַבֵּנוּ: יְדִיד נַפְשִׁי, אַל תְּצַעֲרוּ אוֹתִי בְּדָבָר זֶה. כִּי לֹא דָּבָר קַל הוּא לְגַלּוֹת לָכֶם, ח"ו, מָה הָעֲבוֹדָה הַזֹּאת וּבִשְׁבִיל מָה בָּאתִי לְפֹה. וְאוּלַי אֲנִי מֻשְׁבָּע וְעוֹמֵד עַל זֶה וְכוּ'.

וְהִתְחִיל שׁוּב הָרַב הַגָּדוֹל הַנַּ"ל לְהַפְצִיר אוֹתוֹ מְאֹד, וְאָמַר: שְׁאֵלָתֵנוּ וּבַקָּשָׁתֵנוּ עַל־כָּל־פָּנִים יְלַמְּדֵנוּ רַבֵּנוּ אֵיזֶה חִדּוּשׁ מֵחִדּוּשָׁיו הַנֶּחֱמָדִים וְהַנְּעִימִים אֲשֶׁר חֵנָנוּ ה'. יְחָנֵנוּ גַּם־כֵּן וַיַטְעִימֵנוּ מֵהֶם. וְאֵין כַּוָּנָתֵנוּ ח"ו לְאֵיזֶה פְּנִיָּה. רַק כַּוָּנָתֵנוּ לִשְׁמֹעַ חִדּוּשֵׁי תּוֹרָה מִפִּיו הַקָּדוֹשׁ, אוּלַי יִתְעוֹרֵר לְבָבֵנוּ מֵחָדָשׁ לַעֲבוֹדָתוֹ יִתְבָּרַךְ, וְגַם אוּלַי נִזְכֶּה מִמֵּילָא לְהָבִין וּלְהַשְׂכִּיל אֵיזֶה רְמִיָּא מֵהַנְּקֻדָּה הַנַּ"ל.

מִיָּד הִתְחִיל רַבֵּנוּ ז"ל, לְהִתְלַהֵב מְאֹד בְּרִשְׁפֵּי רִשְׁפֵּי שַׁלְהֶבֶת י"ק, וּפָנָיו נִבְעֲרוּ וְנִתְלַהֲבוּ כְּלַפִּידִים מַמָּשׁ. וּמֵחֲמַת הַהִתְלַהֲבוּת תִּסְמֹר שַׂעֲרוֹת רֹאשׁוֹ, וְהִשְׁלִיךְ הַכּוֹבַע עָלְיוֹן מֵעַל רֹאשׁוֹ, וְהִתְחִיל לְדַבֵּר בְּלָשׁוֹן זֶה: "הַיְדַעְתֶּם סוֹד כַּוָּנוֹת הַתְּפִלִּין"?

הֵשִׁיב לוֹ הַנַּ"ל קְצָת כַּוָּנוֹת.

אָמַר לוֹ: "לָאו, לֹא זוֹ הַדֶּרֶךְ שֶׁל כַּוָּנַת תְּפִלִּין, וְכֵיוָן שֶׁאֵינְכֶם יוֹדְעִים סוֹד כַּוָּנוֹת תְּפִלִּין אֵינְכֶם יוֹדְעִים סוֹד אַרְבַּע רוּחוֹת שֶׁל אֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל. וְעַכְשָׁו אַתְחִיל לָגַלּוֹת לָכֶם אֵיזֶה רֶמֶז מִזֶּה".

וַיְהִי כַּאֲשֶׁר הִתְחִיל לְדַבֵּר הִתְחִיל לָצֵאת דָּם מִגְּרוֹנוֹ, וְאָמַר לְהֶחָכָם הנ"ל: "עַתָּה רְאוּ בְּעֵינֵיכֶם כִּי אֵין מַסְכִּימִים מִן הַשָּׁמַיִם לְגַלּוֹת לָכֶם דָּבָר".

וְתֵכֶף כְּשֶׁרָאָה הֶחָכָם הַנַּ"ל זֹאת בְּעֵינָיו, נָעֲנַע לוֹ רֹאשׁוֹ, וּבִקֵּשׁ אוֹתוֹ מְאֹד שֶׁיִּמְחוֹל לוֹ מַה שֶׁהִטְרִיחַ אוֹתוֹ כָּל־כָּךְ, וְנִבְהַל מְאֹד בָּזֶה. וְלֹא רָצָה לָזוּז מִשָּׁם עַד שֶׁמָּחַל לוֹ רַבֵּנוּ ז"ל.

פרק לב

גַּם תֵּכֶף כְּשֶׁבָּא לְשָׁם לְטְבֶרְיָה, שָׁלַח אֵלָיו הָרַב הֶחָסִיד הַמְפֻרְסָם הַגְּבִיר מוֹרֵנוּ הָרַב מֹשֶׁה ז"ל (בֶּן הָרַב הַקָּדוֹשׁ הַמְפֻרְסָם מוֹרֵנוּ הָרַב מְנַחֵם מֶנְדִּיל זצ"ל וויטֶפְּסְקֶר) שֶׁרוֹצֶה לְהִתְחַתֵּן עִמּוֹ.

וְהֵשִׁיב רַבֵּנוּ ז"ל: "הַאִיךְ יְכוֹלִים לְמָאֵן בְּשִׁדּוּךְ? מִן הַסְּתָם מֵהַשֵּׁם יָצָא הַדָּבָר שֶׁתִּהְיֶה בִּתִּי בָּאָרֶץ הַקְּדוֹשָׁה" וְלֹא דִּבֵּר יוֹתֵר.

וּמִיָּד הָלַךְ הַשַּׁדְּכָן וְהֵשִׁיב לְהָרַב רַבִּי מֹשֶׁה הַנַּ"ל שֶׁרַבֵּנוּ ז"ל מְרֻצֶּה. וְתֵכֶף עָשָׂה סְעֻדָּה גְּדוֹלָה.

וְהָיוּ עַל הַסְּעֻדָּה כָּל גְּדוֹלֵי אֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל הֵן מִמְּדִינַת לִיטָא וְהֵן מִמְּדִינַת פּוֹלִין, כֻּלָּם כְּאֶחָד גְּדוֹלִים וּקְטַנִּים. וְהָיָה לָהֶם שִׂמְחָה גְּדוֹלָה. וּבְתוֹךְ הַסְּעֻדָּה דִּבְּרוּ דִּבְרֵי־תוֹרָה בֵּינֵיהֶם.

וְרֹאשׁ הַמְדַבְּרִים הָיָה זֶה הַגָּדוֹל הַנַּ"ל שֶׁרָצָה שֶׁרַבֵּנוּ יָגְלֶה לוֹ הַנְּקֻדָּה וְכוּ'. בְּתוֹךְ דִּבְרֵיהֶם נִשְׁכַּח מֵהֶם אֵיזֶה רַשְׁ"י אַיֵּה אֵפוֹא מְקוֹמֹהּ?. וְרָצוּ לְהַעֲלוֹתָהּ עַל זִכְרוֹנָם כִּי הָיָה מֻכְרָח לָהֶם מְאֹד לְעִנְיָנָם. וְלֹא יָכְלוּ לָזוּז מִשָּׁם מֵחֲמַת זֶה, וְהָיָה לָהֶם לְפֶלֶא. כִּי כָּל אֶחָד וְאֶחָד מֵהֶם סִיֵּם בְּסָמוּךְ כָּל הַשַּׁ"ס וְאֵין אֶחָד מֵהֶם יוֹדֵעַ מְקוֹם הָרַשְׁ"י הַנַּ"ל אֵיפֹה הִיא נִשְׁנֵית.

וְרַבֵּנוּ הָיָה דּוֹמֶם כְּמוֹ שֶׁאֵינוֹ יוֹדֵעַ גַּם־כֵּן, אַךְ בְּרֹאוֹתוֹ שֶׁיֵּשׁ לָהֶם צַעַר גָּדוֹל מִזֶּה, וְהֵם הִפְצִירוּ בּוֹ עַד בּוֹשׁ, נַעֲנָה וְאָמַר לָהֶם: 'הֲלֹא רַשְׁ"י זוֹ מְקוֹמָהּ בְּמַסֶּכֶת זְבָחִים בְּדַף זֶה עַל רֹאשׁ הָעַמּוּד', וְכֵן הָיָה. וְהָיָה לָהֶם לְשָׂשׂוֹן וּלְשִׂמְחָה.

וְנִמְשְׁכָה סְעֻדָּה זוֹ מִזְּמַן מִנְחָה גְּדוֹלָה עַד אוֹר הַיּוֹם, וְנַעֲשָׂה הִתְקַשְּׁרוּת בֵּינֵיהֶם.

אַךְ אַחַר כֵּן, כְּשֶׁיָּצָא רַבֵּנוּ מִשָּׁם מֵאֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל לְחוּץ־לָאָרֶץ, נִפְטַר הֶחָתָן בְּנוֹ שֶׁל הָרַב מוֹרֵנוּ הָרַב רַבִּי מֹשֶׁה הַנַּ"ל, וְרַבֵּנוּ ז"ל נִשְׁתַּדֵּךְ עִם בִּתּוֹ שֶׁהָיְתָה הַכַּלָּה שֶׁל בֶּן הָרַב מוֹרֵנוּ רַבִּי מֹשֶׁה הַנַּ"ל, עִם כְּבוֹד הַגָּאוֹן הַמְפֻרְסָם הָרַב דִּקְהִלַּת קְדֵשׁ וִלִיטְשִׁיסְקִ. וְנִתְגַּלְגֵּל אַחַר־כָּךְ מֵאֵת ה' שֶׁנָּסַע הָרַב הַגָּאוֹן הַנַּ"ל לָאָרֶץ הַקְּדוֹשָׁה, וְלָקַח אֶת בְּנוֹ חָתָן רַבֵּנוּ ז"ל עִמּוֹ לְשָׁם כְּדֵי שֶׁיִּלְמַד אֶצְלוֹ שָׁם. וְאַחַר־כָּךְ נָסְעָה בַּת רַבֵּנוּ ז"ל, גַּם כֵּן לְשָׁם.

וְנִתְקַיְּמוּ דִּבְרֵי רַבֵּנוּ ז"ל, שֶׁאָמַר שֶׁמֵּאֵת הַשֵּׁם הוּא שֶׁבִּתּוֹ תִּהְיֶה בָּאָרֶץ הַקְּדוֹשָׁה. וְדָבָר אֶחָד מִדְּבָרָיו אָחוֹר לֹא יָשׁוּב רֵיקָם.

פרק לג

וְאַחַר כָּל אֵלֶּה, אַחַר אֲשֶׁר עָשָׂה כָּל מִינֵי עֲבוֹדוֹת הַנַּ"ל בֶּאֱמֶת וּבְתָמִים, וְהִרְבָּה בְּתַעֲנִיתִים וּבִתְפִלּוֹת רַבּוֹת מְאֹד וּבְסִגּוּפִים וּשְׁבִירַת תַּאֲווֹת וּמִדּוֹת, וְעָמַד בְּנִסְיוֹנוֹת רַבּוֹת וּשְׁאָר כָּל עִנְיָנִים הַנַּ"ל, וְהִרְבָּה בְּהִתְבּוֹדְדוּת מְאֹד מְאֹד לְדַבֵּר בֵּינוֹ לְבֵין קוֹנוֹ וּלְפָרֵשׁ שִׂיחָתוֹ בִּלְשׁוֹן אַשְׁכְּנַז וְכוּ' כַּנַּ"ל.

עַד שֶׁזָּכָה לְמַדְרֵגָה גְּבוֹהָה וְעֶלְיוֹנָה מְאֹד מְאֹד בְּתַכְלִית הַקְּדֻשָּׁה וּבְתַכְלִית הַבִּטּוּל וּבְהִתְקָרְבוּת גָּדוֹל לה' יִתְבָּרַךְ בְּמַדְרֵגַת גְּדוֹלֵי בְּנֵי עֲלִיָּה. וְכָל זֶה זָכָה בִּימֵי יַלְדוּתוֹ מַמָּשׁ, כִּי יוֹמָם לֹא נָח לַיְלָה לֹא נָם וְלֹא שָׁקַט. וְהִתְמִיד מְאֹד בַּעֲבוֹדָתוֹ מִיּוֹם אֶל יוֹם מִתְּחִלַּת יְמֵי קַטְנוּתוֹ וִימֵי נְעוּרָיו. וְיָגַע וְטָרַח מְאֹד מִיּוֹם אֶל יוֹם, עַד שֶׁזָּכָה בִּימֵי נְעוּרָיו מַמָּשׁ לְכָל הַנַּ"ל לְקְדֻשָּׁה גְּבוֹהָה וְנוֹרָאָה וְהַשָּׂגָה עֲצוּמָה מְאֹד וְכוּ' בְּמַדְרֵגַת גְּדוֹלֵי בְּנֵי עֲלִיָּה.

וְאַחַר אֲשֶׁר זָכָה לְכָל זֶה, אַף־עַל־פִּי־כֵן לֹא הָיָה מְקֻרָּר דַּעְתּוֹ בָּזֶה וְלֹא הִנִּיחַ עַצְמוֹ לַעֲמֹד. רַק גַּם אַחַר־כָּךְ, בְּכָל יוֹם וּבְכָל שָׁעָה הָיָה מִשְׁתּוֹקֵק וּמִתְגַּעְגֵּעַ וְנִכְסָף לה' יִתְבָּרַךְ כְּאִלּוּ לֹא הִתְחִיל עֲדַיִן כְּלָל בְּשׁוּם עֲבוֹדָה בָּעוֹלָם. וַאֲפִלּוּ אַחַר שֶׁבָּא מֵאֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל וְזָכָה שָׁם לְהַשָּׂגָה עֶלְיוֹנָה וּגְבוֹהָה מְאֹד מְאֹד אֲשֶׁר אֵין לְשַׁעֵר כְּלָל, אַף־עַל־פִּי־כֵן מִיּוֹם שֶׁבָּא מֵאֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל עַד הַיּוֹם שֶׁנִּסְתַּלֵּק בְּשָׁלוֹם לְמַעְלָה לְמַעְלָה, הָיָה לוֹ תָּמִיד גַּעְגּוּעִים וְכִסּוּפִין וְכוּ' לה' יִתְבָּרַךְ כְּאִלּוּ לֹא הִתְחִיל עֲדַיִן כְּלָל.

וּלְסַפֵּר בְּעִנְיָן זֶה תִּקְצַר הֶמּוֹן יְרִיעוֹת אֲפִלּוּ מַה שֶּׁזָּכִינוּ לְהָבִין קְצָת בְּעִנְיָן זֶה כְּפִי מַה שֶּׁשָּׁמַעְנוּ מִפִּיו הַקָּדוֹשׁ וְרָאִינוּ בְּעֵינֵינוּ. כִּי בְּכָל פַּעַם הָיָה דַּרְכּוֹ שֶׁהָיָה מִתְגַּעְגֵּעַ לה' יִתְבָּרַךְ, וְהָיָה שָׂפָל בְּעֵינֵי עַצְמוֹ בֶּאֱמֶת, וְהָיָה לוֹ רַחֲמָנוּת גָּדוֹל עַל־עַצְמוֹ כְּאִלּוּ לֹא הֵרִיחַ עֲדַיִן מֵעוֹלָם שׁוּם רֵיחַ שֶׁל עֲבוֹדַת הַשֵּׁם, וּכְמוֹ שֶׁלֹּא הִתְחִיל עֲדַיִן כְּלָל.

וּבֶאֱמֶת אֲפִלּוּ מִי שֶׁעָבַר עַל כָּל הַתּוֹרָה כֻּלָּהּ, ח"ו, כַּמָּה וְכַמָּה פְּעָמִים, וּכְשֶׁזֶּה הָאִישׁ נִתְעוֹרֵר בִּתְשׁוּבָה בֶּאֱמֶת, שֶׁאָז בְּוַדַּאי כְּשֶׁמִּסְתַּכֵּל בְּעַצְמוֹ הֵיכָן הוּא בָּעוֹלָם בְּוַדַּאי יֵשׁ לוֹ לֵב נִשְׁבָּר מְאֹד וְיֵשׁ לוֹ רַחֲמָנוּת גָּדוֹל מְאֹד עַל־עַצְמוֹ בְּהַכְנָעָה גְּדוֹלָה וְכוּ', וְאֵין צָרִיךְ לְהַאֲרִיךְ בָּזֶה בְּדָבָר הַמּוּבָן מֵעַצְמוֹ, אַף־עַל־פִּי־כֵן, אֲפִלּוּ זֹאת הָרַחֲמָנוּת וְהַלֵּב נִשְׁבָּר שֶׁל הַבַּעַל תְּשׁוּבָה הַנַּ"ל לֹא יַגִּיעַ לְחֵלֶק מֵאֶלֶף וּרְבָבָה שֶׁל גֹּדֶל הָרַחֲמָנוּת וְהַלֵּב נִשְׁבָּר בְּהַכְנָעָה גְּדוֹלָה וְכוּ' שֶׁהָיָה לְרַבֵּנוּ ז"ל, בְּכָל פַּעַם וּפַעַם קֹדֶם שֶׁבָּא לְאֵיזֶה הַשָּׂגָה.

וְהַכְּלָל, כִּי לְעוֹלָם לֹא נָח וְלֹא שָׁקַט אֲפִלּוּ בִּימֵי גְּדֻלָּתוֹ. אַף־עַל־פִּי שֶׁכְּבָר זָכָה לְמַה שֶּׁזָּכָה לְהַשָּׂגַת אֱלֹקוּת בְּמַדְרֵגָה גְּבוֹהָה עֲצוּמָה וְנוֹרָאָה מְאֹד, אַף־עַל־פִּי־כֵן לֹא הָיָה מִסְתַּפֵּק עַצְמוֹ בָּזֶה, וְטָרַח וְיָגַע בְּכָל־עֵת וּבְכָל שָׁעָה, וְקִבֵּל יִסּוּרִין עַל־עַצְמוֹ יִסּוּרִים קָשִׁים וּמָרִים אֲשֶׁר כְּמַעַט אֵין דֻּגְמָתָם בָּעוֹלָם, וְהִרְבָּה בִּתְפִלּוֹת וְתַחֲנוּנִים וּבְהַפְצָרוֹת וּבַקָּשׁוֹת רַבּוֹת וּבְגַעְגּוּעִים וְכִסּוּפִין גְּדוֹלִים וְנוֹרָאִים מְאֹד מְאֹד, עַד שֶׁבָּא לְהַשָּׂגָה וּמַדְרֵגָה יוֹתֵר עֶלְיוֹנָה. וְאַחַר־כָּךְ, תֵּכֶף שֶׁזָּכָה לְזֹאת הַהַשָּׂגָה וְאָז הָיָה קְצָת בְּשִׂמְחָה.

וְלִפְעָמִים זָכִינוּ לִשְׁמֹעַ מִפִּיו שֶׁהוֹדִיעַ לָנוּ שֶׁכְּעֵת נוֹדַע לוֹ חֲדָשׁוֹת וְכוּ' וְאָז הָיָה שָׂמֵחַ קְצָת. וְאַחַר־כָּךְ, תֵּכֶף שֶׁזָּכָה לָזֶה אַחַר־כָּךְ הִתְחִיל עוֹד מֵחָדָשׁ וְשָׂכַח כָּל הֶעָבָר כְּאִלּוּ לֹא הִתְחִיל עֲדַיִן כְּלָל, וְחָזַר וְהִתְחִיל מֵחָדָשׁ כְּמוֹ שֶׁמַּתְחִיל לַיְלָה וְלִכְנֹס בְּקְדֻשַּׁת יִשְׂרָאֵל.

וְלִפְעָמִים הָיִינוּ שׁוֹמְעִים מִפִּיו הַקָּדוֹשׁ בְּפֵרוּשׁ שֶׁאָמַר בִּלְשׁוֹן הִשְׁתּוֹקְקוּת וְכִסּוּפִין: אֵיךְ זוֹכִין לִהְיוֹת יְהוּדִי? וְאָמַר זֹאת בֶּאֱמֶת וּבְתָמִימוּת גָּדוֹל כְּאִלּוּ לֹא הִתְחִיל עֲדַיִן כְּלָל. וְכֵן הָיָה כַּמָּה פְּעָמִים.

וְהָיָה תָּמִיד הוֹלֵךְ וְעוֹלֶה מִמַּדְרֵגָה לְמַדְרֵגָה. אַף־עַל־פִּי שֶׁזָּכָה לְמַדְרֵגוֹת גְּבוֹהוֹת וְנוֹרָאוֹת מְאֹד לְמַעְלָה לְמַעְלָה וְכוּ', אַף־עַל־פִּי־כֵן מֵעוֹלָם לֹא הָיָה מְקֻרָּר דַּעְתּוֹ בָּזֶה כְּלָל, וְתֵכֶף אַחַר־כָּךְ הָיָה לוֹ לֵב נִשְׁבָּר וְהָיָה לוֹ רַחֲמָנוּת גָּדוֹל עַל־עַצְמוֹ בְּהַכְנָעָה גְּדוֹלָה וְכוּ' כַּנַּ"ל, עַד שֶׁזָּכָה לְמַדְרֵגָה יוֹתֵר גְּבוֹהָה. וְכֵן הָיָה דַּרְכּוֹ תָּמִיד עַד הַסּוֹף.

וְכַמָּה וְכַמָּה פְּעָמִים הָיָה דַּרְכּוֹ שֶׁאָמַר שֶׁעַתָּה אֵינוֹ יוֹדֵעַ כְּלָל כְּלָל, וּכְלָל לֹא. וּפְעָמִים נִשְׁבַּע עַל זֶה שֶׁבֶּאֱמֶת אֵינוֹ יוֹדֵעַ כְּלָל. אַף־עַל־פִּי שֶׁבַּיּוֹם הַקּוֹדֵם וּבַשָּׁעָה הַקּוֹדֶמֶת גִּלָּה דְּבָרִים עֲתִיקִים, אַף־עַל־פִּי־כֵן אַחַר־כָּךְ אָמַר שֶׁאֵינוֹ יוֹדֵעַ כְּלָל. וּבְעִנְיָן זֶה הָיָה חִדּוּשׁ גָּדוֹל מְאֹד מְאֹד.

וְאָמַר בְּפֵרוּשׁ עַל־עַצְמוֹ: שֶׁהַתּוֹרָה שֶׁלּוֹ הוּא חִדּוּשׁ גָּדוֹל מְאֹד, אֲבָל "הָאֵינוֹ יוֹדֵעַ" שֶׁלּוֹ הוּא חִדּוּשׁ גָּדוֹל בְּיוֹתֵר. הַיְנוּ עִנְיָן הַנַּ"ל, כִּי בְּכָל פַּעַם הָיָה דַּרְכּוֹ לוֹמַר שֶׁעַכְשָׁו אֵינוֹ יוֹדֵעַ כְּלָל (וְעַיֵּן עוֹד מִזֶּה בְּמָקוֹם אַחֵר)

פרק לד

וּכְבָר נִשְׁמַע מִפִּיו הַקָּדוֹשׁ שֶׁאָמַר: כִּי יֵשׁ צַדִּיקִים שֶׁעָבְדוּ וְטָרְחוּ עַד שֶׁזָּכוּ לְאֵיזֶה מַדְרֵגָה וּמַעֲלָה כָּל אֶחָד כְּפִי מַעֲלָתוֹ, כְּמוֹ לְמָשָׁל אֶצֶל מֶלֶךְ שֶׁשָּׂרָיו זוֹכִין עַל־יְדֵי עֲבוֹדָתָם כָּל אֶחָד לְאֵיזֶה מַעֲלָה לְאֵיזֶה הִתְמַנּוּת גְּבוֹהַּ כְּפִי עֲבוֹדָתוֹ.

אֲבָל עַל־עַצְמוֹ אָמַר: שֶׁאִם הָיָה יוֹדֵעַ שֶׁהוּא עַכְשָׁו בְּאוֹתָהּ הַמַּעֲלָה וּמַדְרֵגָה שֶׁל אֶשְׁתַּקֵּד אֵינוֹ רוֹצֶה אֶת עַצְמוֹ כְּלָל (וְאָמַר בִּלְשׁוֹן גְּנַאי עַל־עַצְמוֹ עַל עִנְיָן הַנַּ"ל אִם הָיָה נִשְׁאָר בְּמַדְרֵגָה שֶׁל אֶשְׁתַּקֵּד) רַק בְּכָל פַּעַם הוּא עוֹלֶה מִמַּדְרֵגָה לְמַדְרֵגָה.

וְיֵשׁ הַרְבֵּה מְאֹד בְּעִנְיָן זֶה לְסַפֵּר, אַךְ אִי־אֶפְשָׁר לְסַפֵּר כָּל זֶה בִּכְתָב כְּלָל, כִּי־אִם מִי שֶׁזָּכָה לִרְאוֹת בְּעֵינָיו וְלִשְׁמֹעַ בְּאָזְנָיו הָיָה יָכוֹל לְשַׂעֵר בְּלִבּוֹ מְעַט מִקְצָת עִנְיָן זֶה אֵיךְ לְעוֹלָם לֹא הָיָה עוֹמֵד עַל מַדְרֵגָה אַחַת בְּשׁוּם פַּעַם, רַק תֵּכֶף הָיָה מִשְׁתּוֹקֵק לַעֲלוֹת לְמַדְרֵגָה גְּבוֹהַּ יוֹתֵר עַד שֶׁזָּכָה וְכוּ' וְכֵן לְעוֹלָם. וְהָיָה חִדּוּשׁ גָּדוֹל בְּעִנְיָן זֶה.

וְכָל זֶה הָיָה כְּפִי תְּפִיסָתֵנוּ הַמְעוּטָה, וְיוֹתֵר מִזֶּה יֵשׁ בְּעִנְיָן זֶה סִתְרֵי נִסְתָּרוֹת פְּלָאֵי פְּלָאוֹת, וְדַי בָּזֶה.

פרק לה

וּבְעִנְיַן תַּכְלִית הַיְדִיעָה אֲשֶׁר לֹא נֵדַע, סִפֵּר גַּם־כֵּן קְצַת עִמָּנוּ אֵיזֶה פְּעָמִים, אֵיךְ בְּכָל יְדִיעָה יֵשׁ זֶה הַתַּכְלִית. וְעַל־כֵּן אַף־עַל־פִּי שֶׁזּוֹכִים לָבוֹא לְזֶה הַתַּכְלִית אֲשֶׁר לֹא נֵדַע, אַף־עַל־פִּי־כֵן

עֲדַיִן אֵין זֶה הַתַּכְלִית הָאַחֲרוֹן, כִּי עֲדַיִן אֵין זֶה תַּכְלִית הַיְדִיעָה כִּי אִם בְּיִדִיעָה זוֹ וּצְרִיכִים אַחַר־כָּךְ לִטְרֹחַ לִזְכוֹת לְתַכְלִית גָּבוֹהַּ יוֹתֵר לִזְכוֹת לְמַדְרֵגַת הַתַּכְלִית אֲשֶׁר לֹא נֵדַע בִּיְדִיעָה הַגְּבוֹהַּ יוֹתֵר, וְכֵן לְעוֹלָם.

נִמְצָא שֶׁלְּעוֹלָם אֵין יוֹדְעִין כְּלָל, וְאַף־עַל־פִּי־כֵן לֹא הִתְחִיל עֲדַיִן לְהַשִּׂיג הַתַּכְלִית. (וּכְבָר מְבֹאָר מִזֶּה קְצָת בִּדְבָרֵינוּ בְּמָקוֹם אַחֵר) וְעִנְיָן זֶה עָמֹק וְנִסְתָּר מְאֹד מְאֹד. (וְעוֹד יֵשׁ בָּעִנְיָן זֶה מַה שֶּׁשָּׁמַעְנוּ פַּעַם אַחַת אַחַר פֶּסַח וְיִתְבָּאֵר בְּמָקוֹם אַחֵר אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם.)

פרק לו

פַּעַם אֶחָד שָׁלַח מֶלֶךְ אֶחָד שְׁלֹשָׁה אֲנָשִׁים לִמְדִינָה עִם דְּבַר סֵתֶר לְמֶלֶךְ אַחֵר. וְהֵם עָבְרוּ בְּתוֹךְ הַמְּדִינוֹת שֶׁהָיוּ שָׁם חוֹלְקִים עַל הַמֶּלֶךְ.

וְהָרִאשׁוֹן נָהַג עַצְמוֹ בְּחָכְמָה, וְהֶעֱלִים הָעִנְיָן לְגַמְרֵי, וְעָבַר הַמְּדִינָה וְלֹא הֵבִינוּ כְּלָל שֶׁיֵּשׁ לוֹ דְּבַר סֵתֶר.

וְהַשֵּׁנִי עָבַר לְשָׁם, וְעָמְדוּ בְּנֵי הַמְּדִינָה עַל הַדָּבָר, וְהֵבִינוּ שֶׁיֵּשׁ לוֹ דְּבַר סֵתֶר וְתָפְסוּ אוֹתוֹ שֶׁיַּגִּיד לָהֶם. וְעָשָׂה בְּחָכְמָה אוֹ בִּגְבוּרָה וְנִמְלַט מִיָּדָם.

הַשְּׁלִישִׁי עָבַר שָׁם וְעָמְדוּ עָלָיו גַּם־כֵּן, וְהֵבִינוּ בּוֹ שֶׁיֵּשׁ לוֹ סוֹד, וְתָפְסוּ אוֹתוֹ, וְהָיוּ מְעַנִּים אוֹתוֹ בְּכַמָּה וְכַמָּה עִנּוּיִים הַרְבֵּה מְאֹד, וְכָל מַה שֶּׁעָשׂוּ לוֹ עִנּוּיִים וְיִסּוּרִים וְצָרוֹת גְּדוֹלוֹת וְהוּא לֹא הִגִּיד דָּבָר וְעָמַד בַּנִּסָּיוֹן וְלֹא גִּלָּה הַסּוֹד. עַד אֲשֶׁר רָאוּ שֶׁאֵין מוֹעִיל לוֹ שׁוּם דָּבָר וְהִנִּיחוּהוּ (כִּי חָשְׁבוּ מִסְתָּמָא אֵינוֹ יוֹדֵעַ כְּלָל). וְעָבַר וּבָא לְהַמֶּלֶךְ.

וְהָיוּ חוֹקְרִים, לְמִי מֵהַשָּׁלֹשׁ הַנַּ"ל מַגִּיעַ שָׂכָר יוֹתֵר?. קְצָתָם אָמְרוּ, לְהָרִאשׁוֹן מַגִּיעַ יוֹתֵר, שֶׁעָשָׂה בְּחָכְמָה לְהַעֲלִים לְגַמְרֵי. קְצָתָם אָמְרוּ, לְהַשֵּׁנִי מַגִּיעַ יוֹתֵר שֶׁכְּבָר עָמְדוּ עַל דַּעְתּוֹ וְאַף־עַל־פִּי־כֵן נִמְלַט מֵהֶם בְּחָכְמָתוֹ וְכוּ' כַּנַּ"ל.

אָמַר הַמֶּלֶךְ: לְהַשְּׁלִישִׁי מַגִּיעַ שָׂכָר יוֹתֵר מִכֻּלָּם, כִּי כְּבָר נִתְפַּס בְּמְצוּדָתָם וּבְוַדַּאי גַּם הוּא הָיָה רוֹצֶה לְהַעֲלִים אַךְ לֹא עָלְתָה בְּיָדוֹ, וְנִתְפַּס בְּיָדָם. וְעִנּוּ אוֹתוֹ וְיִסְּרוּ אוֹתוֹ בְּיִסּוּרִים וְעִנּוּיִים כָּאֵלּוּ שֶׁאִם הָיָה מְגַלֶּה סוֹד אֶחָד הָיוּ הַכֹּל רָצִים אַחֲרָיו וְאַף־עַל־פִּי־כֵן עָמַד בְּנִסָּיוֹן כָּזֶה וְלֹא גִּלָּה דָּבָר עַל כֵּן מַגִּיעַ לוֹ שָׂכָר יוֹתֵר מִכּוּלָּם

(וְהַנִּמְשָׁל מוּבָן קְצָת מְעַט לַמְּבִינִים)